

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK SANAT VE TÜRK HALK MÜZİĞİ ÇALGILARIYLA
YÜRÜTÜLEN MÜZİK DERSİ UYGULAMALARININ
İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN DERS BAŞARI
VE TUTUMLARINA ETKİSİ

Hazırlayan
Hamza Oruç KIZIKLI

Türk Müziği Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Doç. Dr. Serpil UMUZDAŞ

TOKAT-2019

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Serpil UMUZDAŞ danışmanlığında hazırlamış olduğum "Türk Sanat ve Türk Halk Müziği Çalgılarıyla Yürütülen Müzik Dersi Uygulamalarının İlköğretim Öğrencilerinin Ders Başarı ve Tutumlarına Etkisi" adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: ... / ... / 2019

Hamza Oruç KIZIKLI

İmza

**TÜRK SANAT VE TÜRK HALK MÜZİĞİ ÇALGILARIYLA
YÜRÜTÜLEN MÜZİK DERSİ UYGULAMALARININ
İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN DERS BAŞARI VE
TUTUMLARINA ETKİSİ**

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 08 / 11 /2019

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Başkan : Doç . Dr. Mehmet Serkan UMUZDAŞ

Üye : Doç. Dr. Serpil UMUZDAŞ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Semih BİREL

Bu tez, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 22.../10.../2019 tarih ve 68./2.1 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Doç. Dr. İsmet TÜRKMEN
Enstitü Müdürü V.

TEŞEKKÜR

Türk sanat ve Türk halk müziği çalgılarıyla yürütülen müzik dersi uygulamalarının ilköğretim öğrencilerinin ders başarı ve tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla hazırlanan bu tezde;

Desteğini her an yanımda hissettiğim, araştırma süresince gerekli titizliği ve yardımı gösteren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Serpil UMUZDAŞ' a;

Engin bilgi birikimi ve tecrübeleriyle, araştırmamda kullandığım verilerin analizi ve çözümlenmesindeki katkılarından dolayı Sayın Doç. Dr. Mehmet Serkan UMUZDAŞ 'a;

Öneri ve katkılarıyla çalışmamın olgunlaşmasını sağlayan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Semih BİREL'e,

Araştırmamın deneysel sürecinde, hiçbir karşılık beklemeden, uygulayıcı olarak kanunu ile bana yardımını esirgemeyen Sayın Öğr. Elm. Funda KEKLİK KAL'a,

Tüm süreci gerçekleştirmem de bana yardımcı olan Turhal İbni Sina Ortaokulu 6.sınıf öğrencilerime, varlıkları ile tüm yaşantımda bana güç veren anneme, babama, kardeşlerime, eşime desteklerinden dolayı teşekkür ediyorum.

.../... / 2019

Hamza Oruç KIZIKLI

**TÜRK SANAT VE TÜRK HALK MÜZİĞİ ÇALGILARIYLA YÜRÜTÜLEN
MÜZİK DERSİ UYGULAMALARININ İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
DERS BAŞARI VE TUTUMLARINA ETKİSİ**

ÖZET

Bu çalışmada, Türk sanat ve Türk halk müziği çalgılarıyla yürütülen müzik dersi uygulamalarının ilköğretim öğrencilerinin ders başarı ve tutumlarına etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Bu çalışmada, seçkisiz atanan bir kontrol ve iki deney grubuna öntest – sontest ölçümleri yapılarak; kanun ve bağlama çalgılarıyla yapılan müzik dersi uygulamalarının, ilköğretim öğrencilerinin müzik ders başarı ve tutumlarına etkisi sınıanmıştır.

Araştırma, aynı sayıda öğrenciden oluşan üç farklı sınıfta uygulanmıştır. Sınıflardan ikisi deney, biri ise kontrol grubu olarak oluşturulmuştur. Güz döneminde deney guruplarını oluşturan iki şubeden rastgele birinde kanun diğer şubeye ise bağlama çalgıları kullanılarak müzik dersi yürütülmüştür. Kontrol grubuna ise çalgı kullanılmadan deney gruplarıyla aynı içeriğe sahip öğretim süreci işlenmiştir. Başarı testi olarak; “Kızıklı 6. sınıf müzik dersi başarı testi”, öğrencilerin tutumlarının belirlenmesin de ise “Umuzdaş ilköğretim müzik dersi tutum ölçeği (2012)” kullanılmıştır.

İlköğretim müzik dersi öğrencilerinin tutum ve başarılarına yönelik araştırmalar, ilköğretim düzeyi müzik derslerinde çalgı eşliği kullanılarak işlenen müzik derslerinin, öğrencilerin başarısı ve derse yönelik ilgilerine olumlu etki ettiğini göstermektedir. Ancak bu çalışmada deney için seçilen çalgılar, bu araştırma için belirlenen değişkenlere etki etmemiştir.

Bu çalışmada; herhangi bir çalgı kullanılmadan yapılan müzik dersi uygulamaları ile çalgı kullanılarak yapılan müzik dersi uygulamalarının, tutum ve başarı durumları ile bir fark görülmemesi, literatürden farklı bir sonuç göstermiştir. Yapılan araştırma ve bu çalışma grubu için geçerlidir, tekrarlanabilir ve çeşitlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim Müzik Dersi, Türk Müziği Çalgıları, Bağlama, Kanun, Başarı, Tutum.

**THE EFFECT OF THE USE OF TURKISH CLASSICAL AND TURKISH FOLK
MUSIC INSTRUMENTS IN MUSIC COURSES ON THE COURSE
ACHIEVEMENT AND ATTITUDE OF STUDENTS IN PRIMARY SCHOOL**

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the effect of music course practices with Turkish Classical and Folk Music instruments on course achievement and attitudes of primary school students. In this study, one randomly assigned control and two experimental groups were subjected to pre-test and post-test measurements; the effects of music classes with qanun and baglama on music course achievement and attitudes of primary school students were tested.

The study was conducted in three different classes consisting of the same number of students. Two of the classes were experimental and one was the control group. In the fall semester, music classes were made by using the qanun in one of the two classes that were the experimental groups and the baglama to the other class. The control group was instructed to use the same content as the experimental groups without using instruments. "Kızıklı 6th grade music course achievement test" for achievement test, and "Umuzdaş primary school music course attitude scale (2012)" in determining the attitudes of students were used.

When the researches about the attitudes and achievements of primary school music students were examined; it is seen that the instruments used in music education have an important place in terms of music courses' performance. When the results obtained from the researches are examined, it shows that the music lessons used in the primary school music classes have a positive effect on the students' achievements and interests in the course. However, in this study, the instruments chosen for the experiment did not affect the selected variables.

Thus, the fact that there was no difference in the effect of the music course practices without using any instrument and the practices with the instruments on the attitude and success of the students in music course indicates a different result from the literature. This result, which is valid for this study and this sample. It can be repeated and varied.

Keywords: Primary School Music Course, Turkish Music Instruments, Baglama, Qanun, Achievement, Attitude

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	i
Teşekkür	iii
Özet	iv
Abstract.....	vi
Tablolar Listesi	x
Şekiller Listesi.....	xi
Kısaltmalar	xii
GİRİŞ	1
Eğitim	1
Müzik Eğitim	2
İlköğretimde Müzik Eğitimi	6
İlköğretimde Müzik Öğretmeni	9
Çalgı Eğitimi	11
İlköğretim Müzik Derslerinde Çalgı	13
Türk Sanat Müziği.....	14
Türk Halk Müziği.....	16
Bağlama ve Eğitimi.....	18
Bağlama	18
Bağlama Eğitimi.....	25
Türkiye’de Bağlama Eğitimi	26
İlköğretim Müzik Derslerinde Bağlama ve Kullanımı	28
Kanun ve Eğitimi	31
Kanun	32
Kanun Eğitimi	37
İlköğretim Müzik Derslerinde Kanun ve Kullanımı	39
Tutum Ve İlköğretim Müzik Dersinde Tutum.....	41
Akademik Başarı	45
Araştırmanın Amacı	46
Araştırmanın Önemi	46
Alt Problemler.....	48
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	49

Araştırmanın Sayıtları	49
Tanımlar	50
BÖLÜM I: KURAMSAL ÇERÇEVE	51
1.1. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	51
BÖLÜM II: YÖNTEM.....	64
2.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ VE MODELİ	64
2.2. ÇALIŞMA GRUBU	68
2.3. ARAŞTIRMADA UYGULAMA SÜRECİ.....	69
2.4. VERİ TOPLAMA ARACI.....	71
2.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	71
2.4.2. Müzik Dersi Tutum Ölçeği	72
2.4.3. Müzik Dersi Başarı Testi	72
2.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	74
BÖLÜM III: BULGULAR.....	77
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	90
Sonuçlar	90
Tartışma	93
Öneriler	105
KAYNAKLAR	106
EKLER	117
ÖZGEÇMİŞ.....	150

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1. Çalışma Gruplarının Şubelere Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı.....	71
Tablo 3.1. Deney Grubu ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Puanları Üzerinde Uygulanan Normallik Testi Sonuçları.....	77
Tablo 3.2. Deneklerin (Kanun-Kontrol) Müzik Dersi Başarı Durumuna Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu.....	78
Tablo 3.3. Deneklerin (Bağlama-Kontrol) Müzik Dersi Başarı Durumuna Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu.....	78
Tablo 3.4. Deneklerin (Kanun-Kontrol) Müzik Dersi Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu.....	79
Tablo 3.5. Deneklerin (Bağlama-Kontrol) Müzik Dersi Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu.....	79
Tablo 3.6. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkeni ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu.....	80
Tablo 3.7. Öğrencilerin Okul Dışı Müzik Etkinliği Yapma Durumu ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu.....	81
Tablo 3.8. Öğrencilerin Çalgıya Sahip Olma Durumu ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu.....	82
Tablo 3.9. Öğrencilerin Ailelerinin Müzikle İlgilenme Durumu ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu.....	83
Tablo 3.10. Öğrencilerin Müzik Etkinliğine Katılma Durumu ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu.....	84
Tablo 3.11. Öğrencilerin Kardeş Sayıları ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Tablosu.....	85
Tablo 3.12. Annenin Eğitim Durumu ile Öğrencilerin Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Tablosu.....	86
Tablo 3.13. Babanın Eğitim Durumu ile Öğrencilerin Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Tablosu.....	87
Tablo 3.14. Annenin Mesleği ile Öğrencilerin Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Tablosu.....	88
Tablo 3.15. Babanın Mesleği ile Öğrencilerin Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Tablosu.....	89

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Sekil No</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 1.1 : Bağlama ve Bölümleri.....	21
Şekil 1.2 : Kanun ve Bölümleri.....	35
Şekil 2.1 : Araştırmanın Uygulama Süreci	66

KISALTMALAR

ABD	Ana Bilim Dalı
MDTÖ	Müzik Dersi Tutum Ölçeği
MDBT	Müzik Dersi Başarı Testi
KBF	Kişisel Bilgi Formu
TMDK	Türk Müziği Devlet Konservatuarı
THM	Türk Halk Müziği
TSM	Türk Sanat Müziği
YÖK	Yüksek Öğrenim Kurulu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
AKT.	Aktaran
VB.	Ve Benzeri
M.E.Y.D	Müzik Etkinliği Yapma Durumu
Ç.Ş.O.D	Çalgıya Sahip Olma Durumu
A.M.İ.D	Ailelerin Müzikle İlgilenme Durumu
M.E.K.D	Müzik Etkinliklerine Katılma Durumu
A.E.D	Annelerinin Eğitim Durumu
B.E.D	Babalarının Eğitim Durumu
n	Kişi Sayısı

GİRİŞ

Eğitim

İnsan, doğumundan ölümüne kadar geçen sürenin her aşamasında bir eğitim süreci içindedir. Eğitim; insanın, yaşadığı toplumun içinde kendini ifade edebilmesi, ilgili ve başarılı olduğu alanlara yönelmesi, hayat kalitesini yükseltmesi, kendi yaşamına kendi iradesiyle yön verebilmesi, hayatın bütünü ile görebilmesi ve bakış açısı geliştirmesini sağlama yönünde önemlidir. Geçmişten günümüze eğitim kavramı üzerine birçok tanım yapılmıştır. En bilinen tanımıyla bireyin davranışlarında ve yaşantısında bilinçli olarak istenilen değişimi oluşturma sürecidir (Ertürk, 1988:13). Marshall'a göre eğitim; sosyolojik ve felsefi temelleri ile bilgi verici, yönlendirici, programlı ve teknikli işleyen bir kavramdır. Bu kapsamda eğitim toplumdaki kültürel oluşum ve değişimin kaynağıdır (Marshall, 2009:174). Eğitimi hayata anlam vermek şeklinde tanımlayan Öztürk'e göre: eğitim günümüzde çok sık kullanılan bir kavramdır. Eğitim insanın kültür (müzik, dil, tarih, edebiyat) konuları ve kültür değerleri ile uyumlu olarak dinamik bir süreç içerisinde kendini şekillendirmesidir. Bu açıdan hayatın bir eğitim olduğu söylenebilir. Eğitim, hayata anlam vermeyi ve onu yorumlamayı öğrenmektir (Öztürk, 2001:2). Eğitim üzerine yapılan tanımlamalarda genellikle eğitim sürecinin sonunda bireyde davranış değişikliği beklentisi vardır. Çünkü bireyde eğitim yoluyla davranış değiştirilmek istenir. Davranış ise kişide gözlenebilen, değerlendirilebilen hareketleri olarak tanımlanabilir. Eğitimin kendi içerisinde bölümleri ve sınırlamaları eğitim kavramının boyutunu belirler.

Başaran (1993)'e göre eğitim, insanın doğuştan getirdiği temel ihtiyaçlarını, yeteneklerini yönlendiren bireyin kendi sınırları içerisinde geliştirebilmektedir (Akt. Gül,2004: 228). Bireyin yeteneklerindeki bu gelişme, gelecekteki başarılarını yönünde doğru olmalıdır (Ergun, 1987: 15). Sosyolojik açıdan ise eğitim, çocuklar ve gençlere yetişkinlerce uygulanması gereken bir eylem olmalıdır. Eğitim, geçmişin ve ataların kalıtını, anlayabilmesi ve gelecek kuşaklara aktarabilmesi önemli bir eylemdir. Bireylerin daha iyi yaşam sürmesi, topluma uyum sağlayabilmesi, geleneklerin yaşatılması için eğitim kavramının öneminden bahsederek sosyolojik yönden vurgulamıştır (Gül, 2004: 228). Çelenk ise eğitimi tanımlarken psikolojik ve sosyolojik özelliklerinin birbirinden

ayrı düşünölemeyeceğini Şu Şekilde ifade etmiştir: bireyin doğumundan ölümine geöen sürede önemli bir olęu olduğunu ve bu yüzden, bireysel sosyal, kültürel ve politik boyutlarını aynı anda içinde bulundurması gerektiğini ifade etmiştir (Çelenk, 2010:21).

İnsanların benlik yapısı yaşadığı çevre ile ilişkilidir. Yaşadığı çevrenin özelliklerini bireyler doğrudan ya da dolaylı olarak yaşamına aktarır. Bu durum bireyin toplumsallaşma yolundaki sürecini oluşturan öğelerdir. İçinde bulunduğu çevrenin özellikleri, kişilik yapısı, toplumun ya da bireylerin beklentileri toplum kültürünü oluşturur. Toplumun bireyleri etkilemesi ya da değiştirmesi kültürlenme olarak ifade edilir. Bu kültürlenmenin belirli bir amaç doğrultusunda yapılması ise eğitim ile ortaya çıkar. Bu eğitim amaçlı-kasıtlı ise formal, süreç içerisinde kendiliğinden gelişir ise informal olarak tanımlanır. Formal eğitim ve informal eğitim arasındaki en büyük fark eğitim sürecinin amaçlı ya da kendiliğinden olup olmadığıdır. İki kavramın kendi içerisinde bir bütünlüğü belli bir çerçevesi bulunmaktadır. Formal eğitim bilinen iki şekilde ifade edilebilir.

Örgün eğitim; okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim örgün eğitimin en önemli ana hatlarını ortaya koyar. Milli eğitim tarafından ortaya konulmuş hedefler ve hazırlanan programlar, belirli bir süreç ve çatı altında bu hedeflere ulaşılması şekliyle ortaya koyulan eğitimin türüdür.

Yaygın eğitim; Örgün eğitimin herhangi bir kademesinden ayrılmış ya da daha önce hiç girmemiş olan, örgün eğitim yanında ya da yaşamın herhangi bir döneminde alınan bireyin ilgi, istek ve beklentileri yönünde aldığı eğitim türüdür.

Eğitim kendi içerisinde bir bütünlüğü olan ve çeşitli dal ve kollara ayrılan bir yapıdadır. Eğitimin bir kolu olarak müzik eğitimi yapılanmaktadır.

Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi, bireylere müziksel duygu, düşünce ve davranış kazandırma ve geliştirme sürecidir. Müziksel davranışlar yöntemli bir şekilde kasıtlı, amaçlı ve belli bir düzen içerisinde uygulanır. Müzik eğitimi süreci planlanarak tasarlanır ve tasarlanan süreç uygulama yoluyla gerçekleşir. Bu bakımdan müzik eğitim, bireyin kendi yaşantısında kasıtlı, yöntemli, belli bir bilinç ile değiştirme, geliştirme ve olgunlaştırma sürecidir (Uçan, 1997: 21).

Müzik eğitiminin; bireyi, toplum içinde kapsama, kişiler ve gruplar arasında iletişim ve etkileşim kurmada rolü bulunmaktadır. Müzik eğitimi; toplumun belli amaçlarını, duygu, düşünce ve davranış birliğinin temellerini oluşturarak sanat-estetik gibi değerlerin korunması geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Kişinin yaşam ile kendi arasındaki bağı bularak yetenek ve becerilerini bilmesi, iyi ya da kötü yanlarının farkında olması, kişisel ve toplumsal sorun ve çözümlerini tam olarak tanımlaması, estetik, sanatsal ve kültürel bir bakış açısı kazanılmasında müzik eğitim önemlidir. Otacıoğlu; özellikle yaşamın ilk yıllarını kapsayan ilköğretim düzeyindeki müzik derslerinin, bir çocuğun ilgili olduğu alanlara yönelmesinde ve yetenekleri geliştirmesinde temel olduğunu belirtir. Müzik, bir ders olarak, çocuğun kişilik gelişimine katkıda bulunarak toplumla uyumuna sağlayan işlevi barındırır. Müzik eğitimi; bireyin ülkesine karşı görev ve sorumluluklarının kavramasında önemli bir olgudur (Otacıoğlu, 2007:135). Ortak değerlerin geliştirilmesi korunması ve üst düzeye ulaştırılmasında müzik kültürü ve müzik eğitimi birleştirici bir güçtür.

Yaşamın bir parçası olarak müzik ve eğitim, insanın gelişimde yer alan ve toplumun geleceğinin temellerini oluşturan bir öğedir. Bireylerin yetenekleri ve becerilerinin sistematik olarak geliştirilmesi, zihinsel ve ruhsal yönden sağlıklı bireylerin yetişmesi, nitelikli fikirlerin ve uygar toplumların oluşması müzik yoluyla olabilir. Bireyin müzik dinlemesi, müzik çalışması, müzik etkinliklerine katılım sağlaması kişisel, sosyal, bilişsel, duyuşsal, devinışsel yönlerden gelişmesini sağlayarak önemli katkılar sağlayabilir. Müzikle ilgili dinleme, söyleme, çalma, etkinliklerde bulunma, çalışma yapma ise müzik eğitimi ile gerçekleşebilir.

Müzik eğitimi ile birey; kendini, yakın ve uzak çevresini tanıyarak uyumlanmayı öğrenir. Bireyin kendini ve çevresini tanıması; özgüvenli, kendi kararlarını verebilen, seçim yapabilmesine olanak tanır. Okul, aile, dış çevre gibi ortamlara uyumlu özellikler göstererek hayatı anlamayı ve algılamayı öğrenir. Çünkü müzik eğitimi, uyumlu olmak, ortak yol bulmak, işbirliği yapmak demektir. Bir öğrencinin tek başına ya da toplu olarak söylediği bir şarkıda dahi ritimsel yönden uyumlu olması, doğru nefes kontrolünü sağlaması, odaklanması, sesini kontrol etmesi, çalınan eşlik çalgısına yoğunlaşması gerekir. Bu uyum ve odaklanma becerisi, süreç içerisinde bireyin bir özelliği haline gelir. Müzik eğitimi böylece gelişim sürecine katkı sağlayabilir. İlköğretimde de müzik

derslerinin amacı bu temele dayandığı düşünülmektedir. Böylece öğrenci birlikte iş yapmayı, uyum sağlamayı ve ortak değerlere ve topluma uyma edimini kazanabilir.

Müzik eğitiminin temelini müzik öğretimi oluşturur. Müzik öğretimi, temel müziksel bilgilerin belli bir amaç doğrultusunda müziksel öğretme ve öğrenmeyi planlama, başlatma, yönlendirme, kolaylaştırma, gerçekleştirme ve denetleme sürecinde izlenecek yöntemleri kapsamaktadır (Işık, 2008: 6). Müzik eğitimi ülkemizde amaca yönelik olarak üç ana başlık üzerinden ele alınmaktadır.

Bunlardan ilki genel müzik eğitimidir. İlköğretim öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki öğrenciler ile her seviyede, hayatın her aşamasında, her yaş döneminde alınan asgari müzik kültürünün kazandırıldığı tamamlayıcı ve destekleyici müzik eğitimi türüdür. Uçan genel müzik eğitimi insanlar arasında herhangi bir ayrım gözetmeksizin, her düzeyde, aşamada, herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir yaşam için gerekli ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlar şeklinde tanımlamıştır (Uçan, 1990, 32). Genel müzik eğitiminin, öğrencinin müzik anlayışını ve sevgisi geliştirmesi, dengeli ve tutarlı olmasını sağlaması, estetik yönlerini geliştirerek sanatsal bakış açısı kazanması, yaratıcılığının geliştirmesi ve yeteneklerinin keşfedilmesi gibi birçok önemli amacı vardır. Geleneksel müziklerin aktarılmasında, toplumun duygu, düşünce ve yaşam biçiminin öğretilmesinde, toplumca önemsenen değerlerin ve düşüncelerin kazandırılmasında genel müzik eğitimi önemli bir rol oynar. Her yönden bireyin dengeli ve tutarlı olarak yetişmesini sağlamak için belirli bir anlayış ve içerikle düzenlenen genel müzik eğitimi her bireyi kapsayacak şekilde bütüncül bir yaklaşımla uygulanır. Toplumun her kesimini, hiçbir ayrım gözetmeksizin kapsayan ve bireylere müzik kültürü kazandırmaya çalışan eğitim türüdür.

İkincisi ise özengen müzik eğitimidir. Müziğin herhangi bir ya da daha fazla alanına istekli ve yatkın olan, aktif olarak kişisel tercihiyle müziğe katılım sağlayan, kendisini müzik ile değiştirmek, geliştirmek ve bunu süreç haline getirmeyi hedeflediği müzik eğitim türüdür. Özengen müzik eğitiminde genel müzik eğitiminde olduğu gibi bir zorunluluk olmamakla beraber bireyin kişisel özellikleri ve müziğe olan ilgisi, sürece yön veren önemli bir unsurdur. Bu müzik türünde önemli bir etken bireyin tercihleridir. Kişisel zevkler ve doyuma ulaşma seviyesi, müziğe ayırdığı zaman, bireyin ilgisi, bu müzik türünde hedefi ve kalıcılığı belirleyebilir. Özengen müzik eğitimi kişilerin kendi

istekleri ile aile ve dış etkenlerin yönlendirilmesiyle ortaya çıkabilir. Özel müzik dersleri, çalgı kursları, müzik egzersizleri, halk eğitim merkezleri, gençlik merkezleri bu eğitim türünde faaliyet gösteren yerlerdendir. Herhangi bir müzik türünün ve her türlü çalgının eğitiminin verildiği bu kurslar vb. ülkemiz müziği ve eğitimine katkı sağlayan yerlerdir. Kopar' a göre: çocuklara ve yetişkinlere yönelik olan müziksel bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan öğretim kurumlarına özengen müzik eğitim kurumları olarak tanımlamıştır (Kopar, 2016: 17).

Mesleki müzik eğitimi ise; müziğin herhangi bir veya daha fazla alanını meslek olarak icra etmek isteyen müziğe yetenekli kişilere gereken müzikal eğitimi kazandırmayı amaçlar. Genellik örgün eğitim kurumlarında planlı ve sistematik olarak belli bir yöntemle, belli bir eğitim programı kapsamında alanında uzman kişilerce verilir. Mesleki müzik eğitimi alan bireylerdeki ortak özellik, müziğe karşı özel yeteneklerinin olmasıdır. Uçan (1997) mesleki müzik eğitimin dallarını; sanatçılık eğitimi (bestecilik ve yorumculuk eğitimi), müzik bilimleri eğitimi, müzik teknolojisi eğitimi, müzik öğretmenliği olarak ifade etmiştir (Uçan, 1997: 32).

Eğitim fakültelerinin müzik eğitim anabilim dalları, devlet konservatuvarları, güzel sanat fakülteleri, bando ve mızıkça okulları, güzel sanatlar liseleri mesleki müzik eğitimin verildiği kuruluşlardır. Herhangi bir sanat alanında iyi yetişmiş ve kültürlü bireyleri topluma kazandırmada önemli bir görev üstlenen bu kurumlar sanat alanında dengeli bir gelişmeye de olanak sağlamaktadır. Bireyin ilgilendiği sanat alanında, yetenekleri doğrultusunda gelişmesini sağlamak, üretken ve yaratıcı bireylerin yetişmesini olanak tanımak ve alanında uzman, araştırma yapabilen bireylerin topluma kazandırılmasını sağlamak mesleki müzik eğitimi veren kurumlarının amaçları dahilindedir.

Genel müzik eğitimi bireyin temelini hazırlar ve özengen müzik eğitimine yönlendirir. Genel ve özengen müzik eğitimiyle müzik kültürünü kazanan bireyler müziği bir meslek olarak yapmak isterlerse mesleki müzik eğitime yönelirler. Mesleki müzik eğitimi de; mesleğin gerektirdiği uzmanlığı kazandırmak için müziksel davranışları geliştirmeyi amaçlar. Bireyin ilgisi ve yeteneği doğrultusunda mesleğin gerektirdiği uzmanlığın kazandırır.

Müzik eğitim insanın var olan yakın çevresi ile iletişim kurmasını, yakınlaşmasını ve toplumsallaşmasını sağlayarak, bireysel özelliklerine katkı sağlar. Çilden müzik eğitimin bireylere kişisel, sosyal ve duygusal yönden etkilerinin olduğunu belirtmiştir (Çilden, 2001: 31). Dündar ise müzik eğitimcinin müzik öğretim tekniklerini bilmesi halinde bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarında bireyin gelişimine katkı sağlayacağı ifade etmiştir (Dündar, 2003: 57). Müzik eğitimin planlanabilir bir süreç olduğunu ifade eden Uçan müzik eğitimi, insanlara müziksel davranış kazandırma yetiştirme süreci olduğunu, insanın yaşantısı üzerine kurulduğu ve odaklandığını ifade etmiştir (Uçan, 1997: 30).

Müzik eğitim türü ne olursa olsun, müziğin işlevi düşünüldüğünde insan yaşamına katkısı her aşamada vardır. Bireylerin kişilik gelişimlerine ve sosyalleşmelerine katkıda bulunması müzik eğitimi insan yaşamında gerekli kılmıştır. Sevgiyi, saygıyı, yaratıcı olmayı, sorumluluğu, topluma karşı duyarlı olmayı, sağlıklı iletişim kurmayı ve toplumsallaşmayı müzik eğitim kendi içerisinde barındırır ve süreç içerisinde bu birikimi aktararak bireyin özelliklerine dönüştürür. Müzik eğitimin insan yaşamına bu katkısı zihinsel, bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı bireylerin gelişimini destekleyeceği düşünülmektedir.

İlköğretimde Müzik Eğitimi

İlköğretimde müzik eğitimin temelini, insan sesi oluşturmaktadır. Çalgı aletlerinin çıkış noktası olan insan sesi, mükemmel kabul edilebilecek çalgıdan daha gelişmiş ve doğal bir yapıdadır. İnsanın mükemmel bir çalgıyı doğal olarak kendi bünyesinde barındırması da ilköğretim müzik eğitimin en temel noktalarında birini oluşturduğu söylenebilir. İlköğretim düzeyi müzik eğitimde insan sesini kullanmak bu bağlamda doğru bir yaklaşım olduğu değerlendirilmektedir. İlköğretim müzik dersinde, öğrencinin sesinin eğitilmesi, doğru ve sağlıklı şarkı söylemenin yollarının gösterilmesi, doğru ses ve nefes kullanımının kazandırılması gibi temel kazanımların aktarılması önemli ve istendik bir yaklaşımdır. Ayrıca ilköğretim müzik derslerinin temel amaçları çerçevesinde, öğrencinin müziği sevmesi, kendini tanıması, fark etmesi, sesini kullanması, koruması ve müzik bilincinin oluşturulması da yer almaktadır.

İlköğretim düzeyi müzik eğitimin önemli amaçlarından bir diğeri ise, öğrenci de müziğe ilişkin ilgi ve sevgi oluşturmak olduğu söylenebilir. Öğrencide temel olarak müzik beğenisi ve müzik anlayışı oluşturmak bu bağlamda müzik dinleme, müzik yapma etkinlikleriyle oluşturulabilir. Müzik dersinde dinleme, söyleme, çalma gibi çeşitli müzik etkinliklerinin temel amacı çerçevesinde, öğrencide uyandırılmak istenen gelişme, müzik yapma isteğidir. Bu gelişmenin varlığını sürdürmesi ya da ortaya çıkabilmesi ise eğitim öğretim faaliyetlerinin iyi bir şekilde düzenlenmesi ve planlanması ile mümkün olabilir. Bunun yanı sıra öğrenci de müzik yapma isteğinin ortaya çıkarılması ise ancak öğrencinin müziği sevmesi ve müziğin yaşamının önemli bir kısmı olduğuna inanması ve hissetmesi ile oluşabilir. İnsanın müzikle bütünleştiği ve müziğin insan yaşamının önemli bir kısmı olduğu düşüncesinin hissettirilmesi ise ilköğretim düzeyi müzik dersleri önemli bir dönem ve bu düşüncenin filizlerinin oluşturulabileceği önemli bir araç olduğu söylenebilir.

İlköğretim müzik derslerinde hedeflenen müziksel bilgi, beceri ve tutumlara ulaşılması için müzik eğitmeni tarafından müzik derslerinde çalgı kullanılmasıyla etkili ve kalıcı olacağı düşünülmektedir. Kazanımlara göre belirlenen doğru çalgı ilköğretim müzik eğitiminde öğrencilerin müziğe ve müzik derslerine karşı olumlu tutumlar geliştirmesine, güdülenmesine ve müzik dersi başarılarının artmasına yardımcı olabilir (Üstün, 2014: 2). Her derste olduğu gibi müzik öğretmeninden de, konunun özelliklerine uygun işitsel ve görsel materyallerden olabildiğince yararlanması beklenir. Zira, ilköğretim müzik derslerinde kullanılan materyaller kazanımlara ulaşmada önemli bir araçtır. İlköğretim düzeyi, öğrencilerin gelişimi ve tutum oluşturma bakımından önemli yaşları kapsar. Bir müzik eğitimcisinin müzik derslerinde kullanabileceği en işlevsel materyal, çalgısıdır. Öğrencilerin müzik dersine ilgi ve motivasyonlarının, derste kullanılan çalgılar yoluyla artabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla kazanımların öğretiminde kullanılan çalgılar ile pekişmesi sağlanabilir.

İlköğretim müzik eğitimin temel amacı, öğrencinin kendini ifade etmesi ve sosyalleşmesine dayanır. Müzik eğitimin öğrenciye katkılarında bahseden Acar ve Aydoğan'a göre: müzik dersinin amacı öğrencinin öğrendiklerini tecrübe etmesini sağlayarak, duygu ve düşüncelerini iyi bir şekilde ifade edebilmesini, yetenek ve becerilerinin farkında olmasını sağlamak ve müzik dersi aracılığıyla yaratıcılığını ortaya çıkarmaktır (Acar ve Aydoğan, 2012: 59).

MEB (2017), müzik öğretim programının amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

- Müzik yoluyla estetik yönünü geliştirmek,
- Duygu, düşünce ve deneyimlerini müzik yoluyla ifade etmelerine imkân sağlamak,
- Yaratıcılık ve yeteneğini müzik üretme yoluyla geliştirmek,
- Yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası müzik kültürlerini tanımak,
- Kişilik ve özgüven gelişimlerine katkı sağlamak,
- Müzik aracılığıyla zihinsel becerilerinin gelişimini sağlamak
- Müzik yoluyla bireysel ve toplumsal ilişkilerini geliştirmek,
- Bireysel ve toplu olarak, nitelikli değişik türde şarkı dinleme, söyleme etkinliklerine katılımlarını sağlamak,
- Müzik ile ilgili çalışmalarda bilişim teknolojilerinden yararlanmasını sağlamak,
- Müziksel algı ve bilgilerini geliştirmek,
- Türkçeyi doğru ve etkili kullanmalarını sağlamak,
- İstiklâl Marşı başta olmak üzere milli marşlarımızı özüne uygun olarak seslendirmelerini sağlamak,
- Müzik yoluyla sevgi, paylaşım ve sorumluluk duygularını geliştirmek,
- Millî birliğimizi, bütünlüğümüzü pekiştiren ve dünya ile bütünleşmemizi kolaylaştıran müzik kültürü ve birikimine sahip olmalarını sağlamak,
- Atatürk'ün Türk müziğinin gelişmesine ilişkin görüşleri kavramak amaçlarına ulaşmalarının sağlanmasıdır.

Müziğin ilköğretim çağındaki öğrenci yaşamındaki yeri ve önemi nedeniyledir ki müzik; ilköğretimde hem iyi bir eğitimin temeli, anlamlı bir eğitimin boyutu, hem etkili bir eğitim yöntemi, hem de önemli bir eğitim alanıdır (Yıldız, 2002: 13). Eğitim süreci içerisinde, ilköğretim öğrencilerinin müzik eğitimine önem verilmesi, müziğinde bireyler

üzerindeki gücü düşünüldüğünde, sağlıklı iletişim ve etkileşimin oluşmasını, düzenli, verimli ve etkili olarak müziksel davranışların kazanılmasını sağlayabilir. İncelenen müzikal davranışın kazandırılması ilköğretim çağı çocuklarında bilgi, teknik ve teoriden daha ziyade kendini ifade etme zenginliği ve müzikal duygusunun ortaya çıkarılmasıdır. Nitekim ilköğretimde müzik eğitimin bir araçtır. Amaç ise olan ise çocuğun müzikal duygusunun ortaya çıkarılmasıdır.

İlköğretimde Müzik Öğretmeni

İlköğretim müzik derslerinde öğrencilerin müziksel davranışlara ulaşmasında müzik öğretmenin payı büyüktür. Müzik eğitimin etkin bir şekilde yürütülmesinde müzik öğretmenlerine önemli bir görev düşmektedir. Bir müzik öğretmenin, özel alan bilgisine hakim olmasının yanı sıra nitelikli bir eğitim için kendini yenileyen bir karakteristik yapıda bulunması gereken özellikleri arasındadır. Özel alan bilgisine giren ilke, genellemeleri bilmesi, öğreteceği konunun özelliklerine göre de günlük hayatla ilişkilendirmesi ilköğretim müzik eğitiminde istenilen bir öğretmen özelliğidir. Nitekim günlük hayatla ilişkilendirilmeyen temel konular, bu bakış açısıyla sunulamayan müzik eğitim sürecinin başarıya ulaşması mümkün değildir. İlköğretim müzik öğretmeni, öğrencilerini tanıyabilmesi, bireysel özelliklerini görebilmesi, öğrenci ihtiyaç ve beklentilerine göre dersi düzenlemesi, öğrenciyle arasında bir bağ kurarak günlük yaşamdan örneklerle dersi sunabilmesi yoluyla etkili ve verimli olabileceği düşünülmektedir.

Müzik dersi kazanımlarına uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması, sınıf ikliminde olumlu bir atmosfer yaratarak, dersin etkililiğine yardımcı olabilir. Temel müzik eğitimi veren bir müzik öğretmenin, öğrencilerini iyi tanması, dolayısıyla öğrenmeyi ve müziği sevdirmesi, yüksek düzeyde müziksel ve pedagojik bilgisinin bulunması ve öğrencilere uygun yaklaşım benimsemesi beklenir. Nitekim Üstün, ilköğretimde öğrencilerin müziksel becerileri düzeylerindeki başarı durumlarını müzik dersini uygulayan öğretmenle yüksek oranda ilişkilendirmiştir (Üstün, 2014: 18). Bu bağlamda alanına hakim olan, temel konuları ve aralarındaki ilişkileri kavramış bir müzik eğitimcisinin mesleki bakımdan başarılı olması olasıdır.

Eğitim Fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerinde yetiştirilen müzik ğretmeni adayları dört yıllık lisans eğitimleri dönemlerinde birden fazla çalgının eğitimi almaktadırlar. Zorunlu piyano eğitimlerinin yanı sıra bireysel çalgı eğitimi almaktadırlar. Ayrıca, müzik öğretmenleri adaylarının mesleklerinde verimli ve etkili bir müzik eğitimi gerçekleştirebilmesi için ayrıca üç yarıyıl okul algıları dersi ismi altında üç çalgının eğitimi verilmektedir. Müzik ğretmeninin eğitimi aldığı algıları yeterli derecede tanınması, kullanması ve derste etkin olarak içeriğe bağlantılı olarak icra etmesi öğrencileri müzikal yönden etkin bir şekilde geliştirerek müzik eğitiminin amacına ulaşmasında etkin bir rol oynar. Müzik dersi içeriğinde yer alan hedeflerin ve birçok kazanımın ğretiminde kullanacakları algılar müzik eğitimcilerin hedeflere yaklaştıran materyallerdir

İnsan davranışlarını oluşturmak, değiştirmek, geliştirmek, yönlendirmek oldukça karmaşık ve güçtür. Birçok yönü olan eğitim ğretim sürecinin önemli bir kısmında yer alan ğretmen, aynı zamanda bir rol modeldir. Eğitim ğretimin niteliğini doğrudan etkileyen ğretmen, bir yandan öğrencilerin müziksel bilgi beceri ve tutumlarıyla süreci yönetirken bir yandan davranışlarını etkileyerek istendik yönde gelişme sağlamaya çalışır. İlköğretim müzik eğitiminde öğretmenin niteliği, öğrencilere yaklaşımı da istenen davranışların oluşmasını etkileyen önemli bir faktördür. Müzik derslerinde de ğretmen; becerileri, seçimleri, tutumu, yaklaşımı ve davranışlarıyla öğrencileri etkileyebilir.

İlköğretim müzik eğitimde ğrenci ğretmen iletişimi ne kadar güçlü olursa nispeten başarı düzeyi yükselebilir. Öğretmen ğrenci arasında gerçekleşen iletişimin kuvveti süreç içerisinde etkileşimi, etkileşim ise öğrenme ve öğretme etkinliklerini doğrudan etkileyebilen bir yapıdadır. Müzik ğretmenliği eğitimi, bireye belli müziksel davranışlar kazandırmak veya müziksel davranışında kasıtlı olarak değişiklikler yapmak görevini üstlenen müzik öğretmenini yetiştirmek için uygulanan bir meslek eğitimidir (Treyin, 2002: 32). O' Brien müzik öğretmenini betimlerken bugünün müzik ğretmeni, sezgi sahibi bir eğitimci, sosyolog, psikolog, hatta bir terapist ve müzisyen olmalıdır şeklinde ifade etmiştir (Akt. Göğüş, 2008: 372). Müzik ğretmeninin yeteneklerini Göğüş, müzik ğretmeni, müzik etkinliklerine eşlik edebilir, çeşitli programlar yönetebilir, müziğe karşı ilgili ve iyi bir mzisyendir. Bir uzman olarak düşünür, bunun sonucu olarak da müziğe daha çabuk ve daha iyi bir şekilde öğretebilir. Çalgı alma ve şarkı sylemedeki becerileri nedeniyle ilgi eker şeklinde ifade etmiştir (Göğüş, 2008: 373). Say nitelikli müzik öğretmenini betimlerken kendini iyi yetiştirmiş, müziğe ve

müziği öğretme yollarını bilen, işini severek ve zevkle icra eden kararlı ve hızlı sonuçlar alabilen şekilde ifade etmiştir (Say, 2005: 41). Müzik öğretmenliği mesleğinin aynı temellerde çeşitli şekillerle ifade edildiği görülmektedir.

Tarman'a göre, öğrenmenin yaşantı ürünü kalıcı davranış değişikliği; müzik öğrenme ise yaşantı ürünü kalıcı müziksel davranış değişikliği olarak nitelendirmiştir (Tarman, 1997: 21). Öğrenme deneyim gerektirir ve mutlaka kalıcı olmalıdır. Müzik dersinin hedeflerine erişme; öğrenci ve öğretmenin etkileşimi bağlamında çalgı kullanma ve ders içerisinde faydalanma ile ilgili olabilir. Zira çalgı kullanılarak yapılan müzik öğretiminin deneyim yaşattığı aşikardır.

Çalgı Eğitimi

İnsanoğlu en eski zamanlardan beri ses üretmek amacıyla çeşitli nesnelere yapmış ve bunları gerektiğinde kullanmışlardır. Dinsel tören, düğün, oyun, savaş gibi önemli görülen bireysel ve toplumsal günlerde, olay ve durumlarda bu nesnelere, aletleri kullandıkları görülmüştür. Müzik yapmak için kullanılan alete en eski zamanlardan beri ihtiyaç duyulmuş ve genel olarak çalgı olarak isimlendirilmiştir. Günümüzde ise çalgı adıyla halen kullanılmakla beraber saz, enstrüman, müzik aleti gibi çeşitli şekillerle de ifade edildiği görülmektedir.

Bireyin çalgısını tanıması, öğrenmesi, aktif olarak kullanabilmesi, çalgı çalma yetkinliğini geliştirebilmesi ve bunu bir program dâhilinde gerçekleştirmesi çalgı eğitiminin gereğidir. Çalgı çalmayı öğrenmek, kişinin önce kendisini, sonra müziği öğrenmesidir. Öztöpalan'a göre; çalgı eğitimi, bireysel ve toplumsal özelliği olan, insan ve toplum yaşamını etkileyen eğitim biçimidir (Öztöpalan, 2007: 94).

Bireyin kendini tanımasını, yeteneklerini keşfedebilmesi, becerilerini geliştirebilmesi, yakın ve uzak çevresi ile iletişimini sağlayabilmesi çalgı eğitiminin bireysel boyuttaki işlevini oluşturur.

Birey ya da toplumlarda sosyalleşmeyi sağlaması, onları bir noktada birleştirmesi, toplumsal iletişimi ve ortak değerlerin önemini ortaya çıkarması, temelini oluşturması ve kültürel mirasın korunması, tanıtılması ve gelişiminin sağlaması ise çalgı eğitiminin toplumsal boyutundaki işlevini ortaya koyar. Çalgı eğitiminin bireysel ve toplumsal

öneminden bahseden Karataş ve Kılıç'a göre: çalgı eğitimi aracılığıyla bireyler sahip oldukları becerileri geliştirmekte, daha disiplinli ve düzenli bir çalışma alışkanlığına sahip olmakta ve sosyal açıdan ilişkiler kurabilme konusunda kolaylık yaşamaktadırlar (Karataş ve Kılıç, 2017: 568).

Müziğe ilgili olan bireyin müzikal yönlerini tanıyarak yeteneklerini keşfetmesi, ortaya çıkarması ve geliştirmesi açısından müzik eğitiminin önemli boyutlarından biri çalgı eğitimidir (Derin, 2007: 5). O'Brien göre; bir resim öğretmenin resim dersinde resim yaptırması ne kadar doğal ise bir müzik öğretmenin müzik dersinde, sesini ve çalgısını kullanması, müzik etkinlikleri ve yaratma becerileri ile dersini yürütmesi doğaldır (Akt. Göğüş, 2008: 371). Çalgı eğitiminin birçok öğrenciye katkısından söz eden Kocabaş, çocuğun eğitimini aldığı çalgı sayesinde sesleri ve tartımları, yaşantısı yoluyla tanıdığını, ayırt ettiğini, doğru ve yanlış sesi bulabildiğini ifade etmiştir (Kocabaş, 1995:5). Bu bağlamda, müzik dersi kazanımlarına ulaşmada, etkinliklerin planlanmasında, çalgı kullanımı ve çalgıların seçimi önemli olduğu görülmektedir.

Çalgı eğitimi geçmişten günümüze usta çırak ilişkisine bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. Burada ki ustalık sadece çalgıyı tanıma ve onu etkin olarak kullanabilme değildir. Çalgının ses sınırlarını bilen, doğru teknik uygulayan ve bunu teoriyle birleştiren, kendini geliştiren ve çalgıyı aktif olarak kullanmanın yanında öğretimi titizlikle planlayabilen, insan psikolojisini inceliklerini ve değişkenlerini farkında olan ve her öğrencinin yeteneğine ve ihtiyacına uygun öğretim gerçekleştirebilen kişidir. Bu nedenle çalgı eğitiminde iyi planlanmış bir öğretimin gerçekleştirilmesi, müzikal davranışların kazandırılmasında, doğru ve etkili çalgı eğitimin önünü açan bir etkidir.

Erken yaşlarda başlanan çalgı eğitimi, daha sonraları başlanan eğitime göre nispeten daha kolay gerçekleşir. Çocukluk döneminde verilen çalgı eğitimi, teknik, teorik ve bedensel yönlerden kişinin gelişimine daha sonraları başlanan çalgı eğitimine göre avantaj sağlar. Çalgı eğitimine ne kadar erken başlanırsa birey gelişimi de o kadar katkı sağlayacaktır (Yavçin, 2011: 7). Erken yaşlarda başlanan çalgı eğitiminin avantajlarında söz eden Ergen, kemik gelişimi ve kas kütlelerinin gelişimi gibi çalgı eğitiminde önemli görülen hususlarda erken yaşın önemini ve çalgı eğitimin kolaylıklarını vurgulamıştır. Erken yaşlarda çalgı eğitimin başlayan birey, ayrıca zaman avantajı ile erken yaşlarda

ilçeri düzey çalgı çalma yetkinliğine ulaşabilir. Bu nedenle çalgı eğitiminde bireyin çalgıya başlama yaşı ilç çalgıda gelişim düzeyi bakımından doğru orantı olduğu söylenebilir.

İlköğretim Müzik Derslerinde Çalgı

Okul müziği kapsamında bulunan çalgı eğitimi uygulamaları, müzik dersinde sınıf içi etkinliklerinin bir parçasıdır. Çalgılar, müzik dersinin kuramsal ve uygulamaya yönelik kazanımların öğretiminde kullanılmaktadır.

Öğrencinin, duygularını ifade edebilmesi, çevresiyle uyumlu olabilmesi, empati, saygı, sevgi gibi duyuşsal davranışları kazanabilmesi ilköğretim müzik dersinin temel amaçlarındandır. Müzik eğitimi kapsamında bulunan çalgı eğitiminin hedeflerine bakıldığında ise, çok yönlü düşünme, kendi çalışma stratejisini oluşturma, kendini ifade etme gibi öğrencinin bireysel ve toplumsal benzer hedeflerin olduğu görülmür. Çalgı eğitiminin, ilköğretim müzik dersinde temelleri atıldığı ve bu hedefler ışığında, öğrencilerin birçok yönden gelişimine katkı sağladığı söylenebilir. İlköğretim müzik derslerinde çalgı eğitimine genellikle blok flüt ile başlandığı görülmektedir (Acar ve Aydoğan, 2012: 59). Son yıllarda yapılan çalışmalarda gitar, bağlama, melodika, mandolin gibi çalgıların müzik derslerinde kullanıldığı ve eğitimi verildiği görülmektedir (Altıntaş, 2007; Işık, 2008; Uluocak, 2008; Yılmaz, 2010). Çalgı eğitimi sürecinde, öğrenci notayı okurken el ve göz koordinasyonu sağlamaya çalışır. Sağ ve sol el arasında uyum yakalamaya çalışan birey, nefes ve vücudun hareketlerini de kontrol etmeye çalışır. Çalgı eğitimi uygulamalarında yapılan tüm bu egzersizler, sağ ve sol beynin aynı anda ve düzenli olarak çalışmasına sağlar. Bunun bir doğal sonucu olarak bireyin vücut koordinasyonunun geliştiği söylenebilir.

Müzik derslerinde kullanılacak çalgıların öğrencilerin ses sınırlarına ve içeriğe bağlı kazanıma uygun özellikte olması önemli bir husustur. Kaynaklar, metotlar, ses sınırları ve çeşitliliği bakımından piyano temel eşlik çalgısıdır. Müzik eğitimi veren kurumlarda yetişen müzik öğretmeni adaylarına verilen piyano dersleri birçok okulun fiziki imkânları sebebiyle eşlik çalgısı olarak kullanılma durumlarını sınırlandırmaktadır. Bağlama, blok flüt, gitar gibi çalgıların piyanoya göre temin edilebilirliğin daha fazla olması yer, mekân, maliyet, akort yönlerinde üstünlüklerine göre daha fazla tercih edilmektedir. Yanı sıra alternatif çalgılar denenmeli ve değerlendirmelidir.

Müzik dersinde, öğrencilerin sevdiği, ilgi duyduğu ve beklentileri yönünde müzik eserlerine ve çalgılara yer verilmesinin, öğrencilerin gelişimlerine katkı sağlayarak iletişimi kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Çalgı eğitimi müzik eğitiminde teorik bilgileri uygulamaya geçirmede oldukça etkili bir yol olduğunu ifade eden Karataş ve Kılıç (2017) ayrıca çalgının müzik derslerinin kalıcı olması açısından büyük bir öneme sahip olduğunu vurgulamıştır (Karataş ve Kılıç, 2017:568).

Güncel bir araştırmaya göre (Adar, 2019); müzik öğretmenleri, Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği eserlerin ilköğretimde öğretilmesini desteklemektedir. Özellikle konservatuvar mezunu eğitimcilerin, Türk müziğini türe özgü Türk müziği enstrümanları öğretilmesinin doğru olduğunu savundukları bilinmektedir.

Türk sanat müziği ve Türk halk müziği, Türk müziğinin birer koludur. Bu müzik türlerinin kendi içerisinde benzerlikleri ve farklılıkları olmakla beraber aynı toplumun ürünüdür. Geçmişten günümüze insanların yaşadıkları coğrafyanın özelliklerinden beslenen ve etkilenen her iki müzik türü, toplumun müzik anlayışını oluşturmuştur. Burada; Türk müziğinin her iki koluna araştırma amaçları doğrultusunda Türk sanat ve Türk halk müziği olarak ayrı ayrı olarak ele alınmıştır.

Türk Sanat Müziği

Tarih boyunca sürekli yer değiştiren Türkler göçebe ve yarı göçebe hayatın bir sonucu olarak birçok toplum ve topluluklar ile etkileşime girmişlerdir. Bu etkileşim, toplumsal ve kültürel yönden alışverişe zemin hazırlamış, zengin bir kültürel mirasın oluşmasını sağlamıştır. Türklerin Orta Asya, Anadolu, Ege ve Akdeniz, İslam, Osmanlı ve Batı kültürü gibi birçok toplum ve topluluklar ile etkileşime girdiği bilinmektedir. Her medeniyet farklı bir kültürü, her kültür ögesi ise yaşamın önemli bir değeri olmuştur. Yaşanan kültürel etkileşim, farklı kültürlerin kaynaşmasına, birbirini etkilemesini sağlamıştır.

Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Türkler, Asya, Avrupa ve Afrika gibi coğrafyalara yerleşmiş farklı kültür ve medeniyetlerden etkilenmişlerdir. Türklerin İslamiyet ile tanışmalarından sonra özellikle Arap ve Fars kültüründen etkilenerek, başta dilde olmak üzere ve kültürel anlamdaki etkileşimi söz konusudur. İran, Grek, Türk, Mısır gibi toplumların kültür alışverişi müziksel etkileşimi hızlanmıştır. Geleneksel Türk Sanat

müziğinin temellerinin atıldığı bu etkileşim dönemi harmanlanarak süreç içerisinde kültürel bir kimliğe bürünmüştür.

Geleneksel Türk sanat müziği terminolojisi incelendiğinde, kullanılan kelimelerin birçoğunun Arap ve Fars etkileşiminin bir sonucu olduğu görülmektedir. Güncel durumda görülen Dügah, Segah, Kuçek gibi makam ve perde isimleri bu etkileşimi ortaya koyan terimlerden bazılarıdır. Türk sanat müziğinin gelişim süreci incelendiğinde Osmanlı dönemi, Türk müzik kültürünün oluşmaya başladığı önemli bir dönemdir. Osmanlı döneminde padişahların himayesinde ilim ve sanat hayatında parlak bir dönem yaşanmış ve çeşitli ülkelerden müzisyenler Osmanlı şehirlerine gelmişlerdir. İlim ve sanat hayatının bir sonucu olarak çok sayıda eser yazılmış ve Türk sanat müziğinin önemli eserlerini oluşturmuştur (Levendoğlu, 2005: 256). Türk sanat müziği eserlerinde bulunan müzik teorisi ve terminolojisi incelendiğinde, bu müzik türünün komşu etkileşimiyle gelişen bir müzik türü olduğunu söylenebilir.

Anadolu'ya yerleşen Türkler çeşitli kültürlerin müzikleriyle etkileşime girmeleri sonucunda yeni müzik oluşumları meydana getirmiştir. Özellikle Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde çevre kültürler ile etkileşim devam etmiş Türk Sanat müziği bu dönemde belirli bir temele oturmuştur. Türk sanat müziği ve Türk halk müziğinin Selçuklular döneminde çizgilerinin belirgin olarak ayrıldığı görülmektedir. Nitekim Karakaş (2016) Türk müziğinin sanat müziği ve halk müziği olarak belirgin iki dala ayrılmasının Selçuklular döneminde başladığını ifade etmiştir.

Osmanlı döneminde gelişimini sürdüren Türk sanat müziği bu dönemde saray müziği olarak adlandırılmış saray, köşk, konak gibi önemli görülen çevrelerde dinlenen ve saygı duyulan bir müzik olmuştur. Türkler birçok toplumla etkileşime girmesinin bir sonucu olarak müziğine, kendi yaşayış tarzını ve kültürünü aktardığı Türk sanat müziği eserleri üretmişlerdir. Geleneksel Türk sanat müziği incelendiğinde sözlü ve sözsüz olarak iki kola ayrıldığı görülmektedir. Sözlü olarak seslendirilenlere şarkı, sözsüz olarak seslendirilenlere ise saz semaisi, peşrev ve taksim gibi isimler verilmektedir.

Türk sanat müziğinin ezgisel yapısı incelendiğinde, tampere sisteminde olduğu gibi tam ve yarım aralıklardan oluşmadığı, daha küçük koma denilen aralıklardan oluştuğu, bir sekizlide 24 sesin olduğu görülmektedir. Batı müziğinde yer alan tam ya da yarım aralıklar Türk müziği sisteminde perde olarak isimlendirilmektedir. Bu perdeler

kullanılarak yüzlerce makam üretilmiş, makamsal bakımından zengin bir müzik türünün oluşması sağlanmıştır. Geleneksel Türk sanat müziğinde çeşitli şekillerde geliştirilen ses sistemlerin varlığı görülmektedir. Safiyyüddin Abdülmümin Urmevinin 17 perdeli, Abdülkadir Töre-Ekrem Kardeniz'in 41 perdeli, Arel-Ezgi-Uzdilek 24 perdeli ses sistemleri bu geliştirilen ses sistemleri arasındadır. Ancak diğer ses sistemlerine göre daha yaygın olarak kullanılanın 24 perdeli Arel-Ezgi-Uzdilek olduğu görülmektedir. Can (2002) Arel-Ezgi-Uzdilek ses sisteminin hem kuramsal hem de uygulamaya yönelik olarak araştırmalarda, geniş çapta kullanılan bir ses sistemi olduğunu ifade etmiştir (Can, 2002:176). Ayrıca Eldemir (2010) GTSM öğretiminde kullanılan en yaygın ses sisteminin Arel-Ezgi-Uzdilek olduğunu çalışmasında bulmuştur (Eldemir, 2010: 83).

Türk sanat müziği genellikle tek sesli olarak kanun, ud, tambur, keman gibi perdeli ve perdesiz çalgılar ile icra edilen, belirli bir makam ve usul ile kurallı olarak bestelenen müzik türü olarak tanımlanabilir. Türk müziğinin diğer bir kolunu da Türk halk müziği oluşturmaktadır.

Türk Halk Müziği

Türkler, Orta Asya'dan Anadolu coğrafyasına göç sırasında ve yaşadıkları geniş topraklarda zengin bir kültür hazinesine sahip olmuşlardır. Bu zengin kültür hazinesi, halkın duygu ve düşüncesi, tarihi ve yaşamı ile hayat bulmuştur. Göçebe yaşam şekilleri ile Türkler, çeşitli kültürler ile etkileşime girmiştir. Kulaktan kulağa, bireyden topluma, toplumdan topluma aktarılan bu kültür öğeleri, insanların yaşam biçimlerini doğrudan etkilemiş, kültürel ve manevi değerleri yapılandırmıştır. Halkın çeşitli olaylar karşısındaki duygu ve düşüncelerini müzikle ifadesi, Türk halk müziğinin temelini oluşturmuştur. Sosyal yaşam içerisinde dinsel tören, düğün, ölüm gibi önemli görülen günlerde insanlar tarafından söylenen, çalınan, yaşatılan bireyden bireye aktarılan, geçmişten günümüze ulaşan bu müzikler ise halkın müziğini oluşturmaktadır.

Halkın tarih boyunca ve toplum içerisindeki özümlediği her değer, toplumun özelliklerini ortaya koyar. Müzik ise insanların yaşamlarındaki acılarından, sevinçlerinden, hüznlerinden, eğlencelerinden, savaşlarından, ölümlerinden, zaferlerinden, kahramanlıklarından beslenerek oluşur. Türk halkının yaşam biçimini ve kültürünü ortaya koyan, birbirinden ayrı güzelliğe ve özelliğe sahip ezgiler ise bu müziğin

temelidir. Bu müzik halkın özünü tam olarak yansıtan Türk halk müziğidir. Sanatsal olma kaygısı taşımaması, hayatın her alanında olması, geleneklerle yaşatılması, kulaktan kulağa varlığını sürdürmesi, ortaya çıktığı yörenin en yalın haliyle çalınmış ve söyleniş özelliklerini içerisinde barındırması, çoğu zaman eser öğelerinin sahibinin bilinmemesi (anonim olması) bu müzik türünün özelliklerindedir.

Türk halk müziği sözlü ve sözsüz olmak üzere iki şekilde gelişme göstermiştir. Sözlü esere bakıldığında halk türkülerini, sözsüz eserlere bakıldığında ise halk oyunlarında yer alan müzikleri kapsadığı görülmektedir. Ayrıca Türk halk müziği ölçü ve ritim bakımından incelendiğinde usullü- usulsüz olarak ikiye ayrıldığı, uzun ve kırık hava olarak nitelendirildiği görülmektedir. Kırık havalar, oyun havası ve türküler gibi ölçü ve ritim bakımından düzenlilik gösterirken, uzun havalar ölçü ve ritim bakımından serbest, dizisi belli seyirlere bağlı bir özellik gösterir.

Türk halkının yaşam biçimiyle, kültürüyle, tarihiyle, coğrafi özellikleriyle, sosyo-ekonomik durumuyla ilgili, sade ve en çarpıcı gerçekliğiyle icra edilen türküler, Türk halk müziğinin temelini ve Türk kültürünün önemli bir ögesini oluşturur. Bu değer yöresel özelliklerden etkilendiği için yerel özellikler taşır. Türk halk müziğinde, yaygın olarak kullanılan çalgılardan bağlamanın perde sistemine benzer nitelikte olan bir sekizlide on yedili perde sistemi kullanılmaktadır. Müzik eğitimde Saadettin Arel, Murat Uzdilek, Suphi Ezgi tarafından geliştirilen Türk müziği ses sisteminden yararlanılmaktadır.

Her yörenin kendine özgü bir çalınmış ve söyleniş şekli bulunmaktadır. Türk halk müziği çalgılarıyla yöresel melodik ezgilerin çalgılar ile icra edilmesinde önemli bir kavram tavidir. Türk halk müziği çalgılarının icrasında kullanılan tavrı bağlama tavrı, kemane tavrı, sipsi tavrı, kaval tavrı gibi isimlendirilir. Tavrı, Türk halk müziğinde kullanılan çalgıların sözlü ve sözsüz eserlerin belli bir hareket ve düzen içerisinde icrasında kullanılmasıdır. Tüm yörelerde yaygın olarak çalınan ve her kesime hitap eden bağlama düşünüldüğünde, yöresel ezgilerin belli bir tezene vuruşu ile belli bir düzen içerisinde çalınmasıdır. Bağlamada tavrılara incelendiğinde belli yörelerin kendine has tezene vuruşları öne çıkmaktadır. Konya tavrı, Teke tavrı, Silifke tavrı, Sürmeli-Yozgat tavrı, Aşık tavrı, Zeybek tavrı, Kayseri tavrı, Trakya tavrı, Karadeniz tavrı belli başlı bağlama da kullanılan tavrılar örnek verilebilir.

Dilin özelliklerinin her yörede farklı olması, Türk halk müziğinde söyleyiş farklılıklarını da beraber getirmiştir. Ses icrasında kullanılan ve Türkçenin yörelere göre farklı söyleyiş şekillerini ifade eden 'Ağız' kavramı, bireylerin konuşmalarının coğrafi bölgelere göre çeşitlilik göstermesidir. Söyleme şekillerinde farklılık gösteren bir diğer ifade ise 'hançere' dir. Yöresel ezgilerin yöre ağzı ve yöresel özellikler ile melodik yapısının seslendirilmelidir. Türk halk müziği eserlerinin seslendirilmesinde kullanılan hançere tekniğinin, yörenin ağız ve melodik yapısına paralel olarak kullanıldığı görülmektedir. Örnek olarak Yozgat-Sürmeli yöresinin yapısında bulunan trilli söyleyiş, Karadeniz yöresinde daha az rastlanır ve ya hiç görülmez. Her yöreye değişen bu farklılıklar, Türk halk müziğinin zenginliğidir.

Geçmişten günümüze çoğunlukla usta-çırak ilişkisiyle yapılan bağlama ve benzer geleneksel çalgıların öğretimine; müzik öğretmenliği programları ve konservatuarlar bünyesinde, sistemli bir eğitim-öğretim programı ile devam edilmeye çalışılmaktadır.

Bağlama ve Eğitimi

Türk halk müziğinin temel çalgısı olan bağlamanın kökeni, tarihsel gelişimi ve fiziksel özelliklerini kısaca betimlenmiştir.

Bağlama

Her toplumun; kendine özgü yaşam biçimi, tarihsel dokusu, efsaneleri ve olaylara bakış açısı vardır. Dünya üzerinde yaşayan topluluklar incelendiğinde, toplumlar arası görülen farklılıklar ve benzerlikler, çeşitli kültürlerin ve kültürel değerlerin doğmasına katkı sağlamıştır. İnsanlar, toplumca önemsenen bu değerleri, geçmişten geleceğe sözlü ve yazılı eserlerle taşımışlardır.

Halk hikâyeleri, destanlar, efsaneler, halk çalgıları, halk türküleri, ezgiler bu kültürün öğeleridir. Bu değerler halk tarafından öğrenilir, çeşitli şekillerde yaşatılır ve öğrenildiği şekliyle kendinden sonraki nesillere aktarılır. Geçmiş çok köklü olan ve birçok kültürü kendinde barındıran bağlama, halk sazı olarak görülmüş ve kullanılmıştır.

Bağlama; halk ezgilerinin ve kültürel mirasın günümüze taşınmasında önemli bir araçtır. Bağlama; Anadolu insanı için, kimi zaman sofralarda konuk, eş, dost gibi, insanların duygularını, düşüncelerini, acılarını, sevinçlerini, hüznlerini paylaşan bir

birey gibi metaforlaştırılabilir. Yüzyılların kültür birikimi ve tarihin kökleri; halkın duygularını tüm yönleriyle ifade eden bir halk sazı olan bağlamayla yeni nesillere aktarılabilir. Anadolu müziğinde kullanılan ve toplumun geneline hitap eden bağlama, kullanım alanı olarak da oldukça geniş bir coğrafyada kullanılan bir çalgıdır.

Geçmişin motifleriyle müzik anlayışını, bugünün teknik bilgisiyle harmanlayan bağlama, bireylere kendi kültürünü aktarmada rol oynamaktadır. Bu bağlamda bütünleşmeyi sağlayan bağlama, geçmiş ile geleceğin sentezini oluşturan önemli bir kültürel değerdir. Bireylerin kendi kültürünü ve müziğini tanıması, toplumsal bilincin oluşmasını sağlar. Toplumunu, değerleri ile bütünleştirebilecek özelliklere sahip olan bu çalgı, toplumda yaşayan bireylere kültürel aktarımı sağlamada önemli yer tutar.

Anadolu birçok uygarlıklara ev sahipliği yapmış, birçok kültür ve medeniyeti içerisinde barındırmıştır. Etkileşime girdiği her kültürden izler biriktirmiş, iz bırakmış, günümüze ise bu kültürü miras bırakmıştır. Yaşama dair birikimler, Halk müziğinin tavrı ve usullerine ilişkin dağarla büyük oranda yansımıştır.

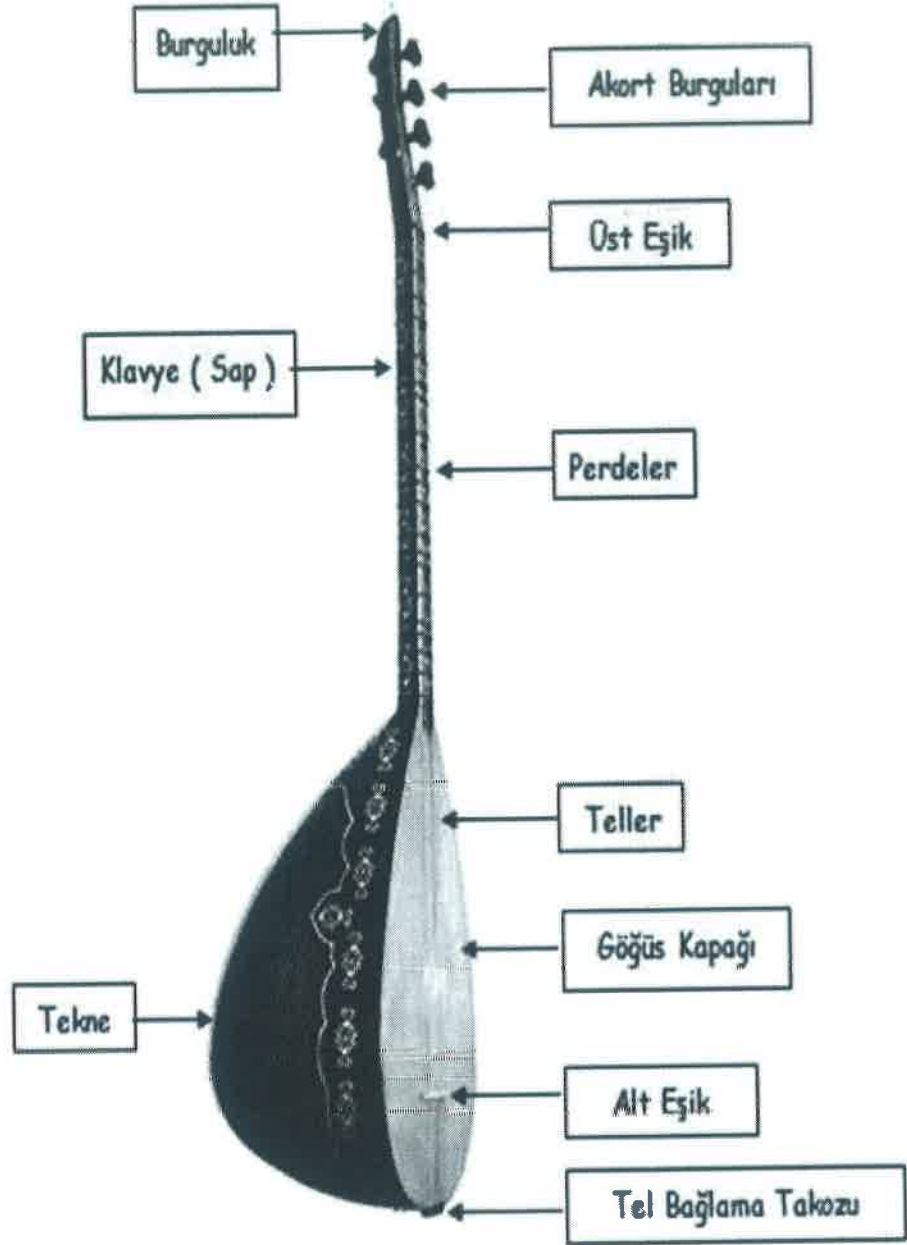
Bağlamanın, Anadolu kültürünün öncesinde Asya kültüründen etkilenecek geldiği bilinmektedir. Bağlamanın tarihsel gelişimi incelendiğinde, bu çalgının Asya kökenli “kopuzdan” geldiği görüşü hakimdir. Asya insanının çok eski kültür ürünlerinden biri olan kopuz, çok geniş bir alana yayılmış ve ait olduğu toplulukların önemli bir sembolü haline gelmiştir. Anadolu’da Kopuz’dan sonra tambura tipli çalgının genel ismi olarak kullanılan terimler “saz” ve “bağlama”dır (Işık, 2008: 16). Bağlamanın kökenine ait bir başka düşünce ise, kopuzun tek bir çalgıyı adlandırmaktan çok Orta Asya’da kullanılan çalgıların genel adı olarak kullanıldığı fikridir. Mert (2018), kopuzun sadece bağlama çalgısını isimlendirmek için değil Orta Asya kökenli yaylı ve mızraplı-mızrapsız çalınan, telli çalgılar için kullanılan genel bir isim olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, yayla çalınan ve adına ilk olarak “okluğ”, daha sonrasında da “ıklığ” denilen kopuz, mızraplı veya parmakla çalınan sazların da atası olduğunu aktarmıştır (Mert, 2018:7). Türklere Orta Asya’dan gelen köklü kopuz geleneğinin olması; bağlamanın tüm Anadolu kültürüne yayılmasını ve tüm yörelerde halk müziği ezgilerinin çalınmasını sağlamıştır.

Bağlama; ülkemizde çeşitli boy ve ebatlarda yapılmakta olup ve farklı isimler almaktadır. Yapısal farklılıkları ve isimlerinde çeşitlilik olmasına rağmen genel olarak bağlama adı altında kullanımı yaygındır. Bilinen bağlama ailesi sazları arasında; meydan

sazı, divan sazı, çöğür, bağlama, bozuk, cura bağlama, âşık sazı, tambura, iki telli, ırızva ve karadüzen gibi isimlerle bilinmektedir. Yöreden yöreye yapısında farklılıklar görülen bağlama genel olarak bu isimleri, çalgının boyu, ebatı, perde sayısı, oktav genişliği, kullanılan tel sayısı ve düzeni gibi özelliklerine göre almıştır. Bağlamanın ses genişliğine incelendiğinde, 2.5 oktavlık ses aralığına sahip olduğu görülmektedir. Ancak sazın göğüs kısmına atılan perdelerle 3- 3.5 oktava kadar ses genişliği çakabilmektedir.

Türkiye’de bağlamanın oldukça yaygın kullanım alanı, toplumun tüm kesimine hitap etmesi, hemen hemen her yörede benimsenmesi, diğer halk sazlarından bu çalgıyı öne çıkarmıştır. Bağlamanın oldukça geniş bir alana yayılmasının nedenlerini, ses yüksekliğinin açısından bir oda sazı olması ve kolay taşınmasını olduğunu belirten Mert (2018), halk müziği eserlerinin sözlü olmasından kaynaklı bağlama ile ezgisel, ritimsel ve armonik açıdan uyumlu olduğunu, bunun bir sonucu olarak yaygın kullanıldığını aktarmıştır (Mert, 2018: 3). Yöreden yöreye farklı boy ve ebatlarda kullanılan bağlama, Anadolu da çeşitli isimlerle de bilinmektedir. Bağlama ailesine verilen isimlerin yanı sıra Anadolu da genel ifade olarak bağlama ve saz isimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Özdek (2005), ‘‘Bağlama’’ teriminin ‘‘saz’’ dan sonra daha yaygın kullanıldığı aktarmış ve dilimize nereden geldiği ve nasıl yerleştiği konusunda kesin bir bilgi olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca bağlamanın sapına perdelerin bağlanmasından kaynaklı görüşlerin olduğu ve bu ismi taşıdığını vurgulamıştır (Özdek, 2005: 17). ‘‘Bağlama’’ teriminin güncel durumda kullanıldığını, nereden geldiği ve dilimize nasıl yerleştiğinin bilinmediğini ifade Açın (1994), bağlamanın sap kısmına bağlanan perdeden kaynaklı söylenmiş olabileceğini aktarmıştır (Açın, 1994: 87).

Şekil 1.1: Bağlama ve Bölümleri (Görkemsazevi.com).

Anadolu da bağlamanın yöreden yöreye çalınış farklılıklarının olması her yörede kendine özgü bir tarz gelişmiştir. Hakalmaz (1988) göre yöresel icra ile ilgili olarak; geniş bir kullanım alanı olan bağlamanın, her yörede, yörenin özelliklerini taşıyan kendine özgü çalınış şekli ile çalındığını ifade etmiştir. Herhangi bir yazılı kaynak olmamasına rağmen ustadan çırağa, dededen nineden toruna her aktarımda geliştirilerek yörenin kendine özgü tavrının ortaya çıktığını ve bütün yörelere yayıldığını belirtmiştir (Hakalmaz, 1988: 3). Seslendirilen ezgiler ile bağlamanın çalınma şekli ve üslubu arasında oldukça sıkı bir bağ vardır. Oral (2010) bağlama icrasında tavrı, düzenli tezene hareketlerine verilen isim olarak nitelendirmiş tavrın ritmik yapıyı güçlendirdiğini ve dinamik bir duyum sağladığını ifade etmiştir. Tavrıların, türkü boyunca düzenli devam edebileceği gibi yer yer de uygulanabildiği aktarmıştır (Oral, 2010: 20).

Yörelere seslendirilen çeşitli eserlerin, farklı farklı çalınması, çalındığı yörenin duygusuna ve yaşam tarzına göre şekil alır. Bağlama da bu ezgilerin farklı şekillerde çalınması ise tavrı olarak nitelendirilir. Tavrı genel olarak çalım şekli olarak görülse de ezgilerin anlamını ve duygusunu ortaya çıkarır. Yıldırım (2014)'a göre; bağlama tavrını belirleyen önemli unsurlardan biri, türkünün söz bölümündeki kelimelerin ihtiva ettiği anlam ve verdiği mesajı, saz bölümünde de tezene ile belirtilmesidir (Yıldırım, 2014: 5).

Halkın farklı yaşam koşulları ve sanat anlayışı; her yörede kendine has bir ezgi, ritim ve söz yapısının oluşmasını sağlamıştır. Yöreden yöreye değişen müzik anlayışı, bağlamada çeşitli tavrıların oluşmasına olanak sağlamış ve günümüze kadar taşınmıştır. Çekme, çarpma, kaydırma, kıstırma vs. gibi çalım teknikleri, bağlamada kullanılan ve tavrın oluşmasında önemli rol oynayan tekniklerdir. Bağlamada kullanılan her bir dokunuş ya da farklılık tavrı olarak nitelendirilmemelidir. İcracılar tarafından geliştirilen çalım şekillerinin, yöre müziklerine katkıları da önemli rol oynamaktadır. Yöresel icracılar ve usta olarak görülen Nida Tüfekçi, Neşet Ertaş, Muharrem Ertaş, Ali Ekber Çiçek, Âşık Veysel, Çekiç Ali, Bayram Aracı, Nesimi Çimen, Özey Gönlüm gibi isimler icra ettikleri yörenin özelliklerine bağlı kalarak kendilerini özgü çalım şekilleri (tavrıları) geliştirmişlerdir. Geliştirilen çalım şekilleri yörelere belli karakteristik yapıların oluşmasına olanak sağlamış ve yaygınlık kazanmıştır. İcracılar tarafından geliştirilen tavrıların yöre halkı tarafından benimsemesi, yörenin özelliklerinden etkilenmesi ve yörenin bir parçası haline gelmesi ayrıca tavrın kalıcılığı ve yaygınlık kazanması bakımından oldukça önemli bir husustur. Hakalmaz (1988), tavrı bir bütündür, yalnız

tezeneyle veya yalnız parmakla tavrı ortaya çıkmaz. Tavrın bir de maddi olmayan ruhi bir yönü vardır ki, bu yön “tavır yazılamaz, yalnızca öğretilir” sözünün çıkış sebebidir. Tüfekçi'nin ifadesi bu bağlamda önem arz eder niteliktedir; “Kâğıttan veya başka bir maddeden gül yapılabilir ve aynen benzetebilirsiniz, fakat kokusunu veremezsiniz.” (Hakalmaz, 1988: 3).

Bağlamada önceden doğal at kılından yapılırken, daha sonra bağırsak (kiriş) teller kullanılmıştır. Ayrıca ipeğin de tel olarak kullanıldığı bölgeler olduğu bilinmektedir. Genel olarak telli çalgıların değişimine bakıldığında metal tellerin kullanımı bağlamada olduğu gibi tını, icra ve biçim yönünden çeşitli değişimler getirmiştir. Metalin tellerde kullanımıyla beraber bağlamaların boyutları çeşitli değişiklikler olmuş icrasında ise el çalımının yanı sıra da mızrapla kullanılmıştır. Parlak (2002)'a göre; mızrap kullanımı ilk olarak metal telin gelişimi ile birlikte 14. yüzyılda Osmanlı döneminde ve çevrelerinde olduğunu belirtmiştir. Fasil esnasında sesi az çıkan çalgıların, ses yüksekliğini artırmak için öncelikle Osmanlı saray ve çevresinde değişimi başlamış ve sonrasında köylü halka ulaştığını aktarmıştır. Köylü halkın mızrabı benimsemesinin zor ve sonradan olduğunu belirterek metal teli almakta ve temin etmekte zorlanan Anadolu halkının mızrap kullanımının cumhuriyet dönemi sonrası olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca mızrabı hemen benimseyip kullananlar olduğu gibi el ile çalma çalmaya devam eden ustalarında olduğunu aktarmıştır (Parlak, 2002: 9).

Bağlamada tellerin farklı şekillerde akort yapılmasına düzen denilir. Bir başka deyişle bağlamada yapılan birçok akort isminin genel ismi olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde birçok yörede farklı düzenler kullanılmaktadır. Her yörede kendine has bir düzenin kullanılması bağlamadaki teknik kapasiteyi ve ses renklerini ortaya çıkarmıştır. Bu düzenler arasında en bilinen ve kullanılanlar arasında bozuk düzen ve bağlama düzeni yer almaktadır. Bunun yanı sıra misket düzeni, müstezat düzeni, rast düzeni vb. yirmiye yakın bağlama da düzenler bulunmaktadır. Bağlamaya çekilen düzenler Ekim (2002)'e göre, bozuk düzen(kara düzen), misket düzeni, müstezat düzeni, bağlama düzenidir. Temel düzenlerin en önemli özelliği, üç telin de ayrı seslere çekilmesidir. Bağlama düzeni ve bozuk düzende daha elverişli kullanım söz konusudur. Akort şekli belli makamlar eksen olarak düşünülmediğinden tüm yöreler ve ezgiler seslendirilebilir. Misket ve müstezat düzenlerinde ise, bağlamanın akordu, belli makamların güçlü ve durak sesleri düşünülerek yapıldığından bütün yöresel ezgileri çalmak mümkün değildir (Ekim, 2002:

39). Bağlama da yörelere has görülen düzenler seslendirilen ezgilerin çeşitliliğini ve ahengini ortaya çıkarır. Işık (2008)'a göre; düzenler çalındığı ezginin karakterini yansıtan en önemli etkenlerdendir. Düzen, ezgiye ahenk katar (Işık, 2008:17).

Bağlamadaki düzenlerin tercihinde genellikle, icra edilecek türkünün dizisel özellikleri ve yörenin kendine has çalım özellikleri dikkate alınmaktadır. Düzenler, icra edilecek eserde boş (açık) telin karar perdesi olarak bulunması, yörenin kendine has çalım tekniğiyle uyumlu tınların yakalanması, bağlama klavyesinde pozisyonların rahat kullanımının sağlanması bakımından çeşitli olarak kullanılabilir. Düzenlerin oluşumunda genel olarak yöresel özellikler, ezgilerin yapısı, icracının üslubu ve özellikleri gibi faktörler etkili olmuştur. Oral (2010) düzenlerin oluşumunun bir rastlantı sonucu değil, yüzyılların birikimi ve deneyimi sonucunda oluştuğunu ifade etmiştir (Oral, 2010:11),

Bağlama teknesinin yapımında kullanılan ağaçlar incelendiğinde genellikle gürgen, kestane, meşe ve özellikle de oyma dut ağacından yapıldığı, yapım aşamasında adı geçen ağaç cinslerinin bilinen en iyi sonucu verdiği bilinmektedir. Mert'e göre; bağlamada kullanılan ağaç cinsleri, bağlamanın bölümlerine göre değişmektedir. Tekne oyma ise dut ve kestane, tekne yaprak ise maun, ardıç, kebek (akçaağaç) genellikle tercih edilen ağaç cinsleridir (Mert, 2018:13). Ancak teknolojinin gelişmesiyle birlikte çalgı yapımında kullanılan materyallerin geliştirilmesiyle bu düşünce değişime uğramıştır. Bağlama teknesi yapımında kullanılan ağaçların ülkemiz sınırlı orman varlığına tehdit etmekte beraber maliyet, fayda, kalite gibi yönleriyle de zayıf olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceler günümüz teknolojisiyle üretilen halk arasında yaprak bağlama olarak tabir edilen bağlamaların üretimine bırakmıştır. Ülkemizde artık ekonomi, sağlam yapı, estetik görünüm ve ses kalitelerini standardizasyonun sağlanması gibi birçok yönden başarılı özelliklerle de ağaç israfına sebep olmayan yaprak bağlamalar günümüzde üretimi devam etmektedir. 1980'li yıllara kadar bağlama yapım işi oyma tekneler kullanılarak yapılmıştır. Bu yıllarda artan talep, daha hızlı ve ekonomik bağlama, kopuz ve türevi sazların yapımını ortaya çıkarmıştır. Bu tarihten sonra yaprak tekne sazların yapımı hız kazanmıştır (Gerçek, 2015: 41). Bağlama yapımında kullanılan araç ve gereçlerin günümüz teknolojisi ile eskiye göre daha teknik aletler kullanıldığını ifade eden Oral (2010), keser ve bıçak gibi aletlerin bugün yerini elektronik oyma aygıtlarına

bıraktığını aktarmış oyma teknenin yanında yaprak diye tanımlanan parçalardan elde edilen tekneler de aynı ustalıklarla yapıldığını belirtmiştir (Oral, 2010: 6).

Bağlamaların teknelerini kapatan, ses tablası, göğüs ve kapak olarak bilinen bölümü incelendiğinde genellikle yapımında ladin ve köknar ağaçları kullanılmaktadır. Bağlama yapımında lüthiyerlerin bu ağaçları tercih etmesinde en büyük pay yumuşak ve uzun ömürlü olmasıdır. Teknik olarak bu ağaçlar 4-5 mm kalınlığında ve ilk tercihen ladin ağacı kullanılmaktadır. Günümüzün öncesinde kopuz ve bağlama göğsüne, ağaç yerine hayvan derisi kullanılmıştır. Özellikle çalgı yapımında kapak kısmında kullanılan hayvan derilerinden deve derisi, tay derisi gibi deriler tercih edilmiştir (Gerçek, 2015: 44). Bağlama da ses tablalarının en önemli özelliği, çalgının sesinin tınısının ve karakterinin istenilen şekilde ortaya çıkmasını sağlayan en önemli kısımlarından biridir.

Bağlamada bulunan sap, üst eşik, orta eşik ve kulaklar için genellikle sert ağaçlar tercih edilmektedir. Mert'e göre; sap için orta sert ağaçlar tercih edilir ve genellikle gürgen, akgürgen, nadiren akçaağaç (kelebek) kullanılır. Köprü (orta eşik) için yalnızca akçaağaç kullanılır. Üst eşik, alt eşik ve kulaklar içinse sert ağaçlar tercih edilir. Bunlar genellikle abanoz, şimşir veya pelesenk olabilir (Mert, 2018:13).

Bağlama Eğitimi

Bağlama eğitimi, geçmişten günümüze çeşitli şekillerde gerçekleşmiştir. Geleneksel yöntemlere bakıldığında, usta çırak-meşk yönteminin kullanıldığı, âşıklık geleneğinden yararlanıldığı görülmektedir. Bağlama eğitiminde, kullanılan yöntem ve teknikler, icranın incelikleri, sağ ve sol el koordinasyon becerisi gibi bağlamayla ilgili bilgi ve birikimler öğrenciye bu yöntemle aktarılmıştır. Tütüncü (2017)'ye göre meşk; melodi ve güftenin, nota yazısına bağlı kalınmadan, eserin ritmik yapısının öğrenciye aktarıldığı pedagojik bir müzik sistemidir (Tütüncü, 2017: 65).

Bağlama öğretiminde usta-çırak ilişkisiyle, öğreticinin kişisel bilgi ve birikimlerini doğrudan aktarması şeklinde karşımıza çıkan geleneksel meşk yöntemi sadece müzikte değil birçok sanat dalında da kullanılmaya gelmiştir. Geleneksel Türk- İslam sanatlarından tezhip, hat, minyatür gibi birçok dalında kullanılan meşk, ustanın çırağa bilgi birikimini aktardığı bir yöntemdir. Müzikte kullanılan meşk Altuğ'a göre, öğrencinin hocasından duyduğu ve gördüğünü çalgısı ya da sesi yoluyla tekrar etme

yöntemiyle gerçekleşen öğrenme biçimidir. Ayrıca öğrencinin ustasını izleyerek öğrenmesi usta çırak ilişkisinin de kullandığı bir öğrenme şeklidir (Altuğ, 1997: 19).

Diğer bir yönden usta çırak ilişkisini önemini değerlendiren ve geleneksel anlayışın tersi düşünce ile bu yöntemin öğrenciyi sınırlandırıldığını ifade eden Haşhaş (2013) göre; çalgı eğitiminde kullanılan ve geleneksel yöntemlerle yapılan (usta-çırak vb.) çalgı eğitimde, herhangi bir yazılı kaynak kullanılmamasının çırağın sadece ustanın bilgi birikimiyle sınırlandırıldığını ifade etmiştir. Geleneksel anlayışla gerçekleşen bu metotlar, ustanın çalgı eğitimi ele alındığında, bağlama ve diğer halk sazlarının öğretiminin bilimsel yönden yetersiz olduğunu belirtmiştir. Usta-çırak- meşk yöntemi gibi geleneksel yöntemlerle verilen çalgı eğitiminin, belli bir standardizasyona ve bilimsel temele oturtulamadığını, icra tekniği (doğru tutuşlar, doğru pozisyonlar vb.) olarak yetersiz bir temelde olduğunu belirtmiştir (Haşhaş, 2013: 25-26).

Geleneksel yöntemlerle gerçekleştirilen bağlama eğitiminin, ustadan çırağa ya da bir başka deyişle öğretmenin öğrenciye, kulaktan ve gösterip yaptırma yöntemiyle aktarıldığı ve bu aktarım esnasında nota yazısı kullanılmamasından dolayı ve öğretici-öğrenen hafızasıyla sınırlı olduğu anlaşılmaktadır (Özdek, 2005: 36).

Türkiye’de Bağlama Eğitimi

Müzik eğitimi, cumhuriyetin ilk yıllarıyla beraber başlamış olmasına rağmen özellikle mesleki müzik eğitimi ve bağlama eğitimi ilk olarak 1973 yılında Gazi Eğitim Enstitüsünde sonrasında ise 1976 yılında İstanbul Türk Müziği Devlet Konservatuvarı ile müzik öğretmeni yetiştirme süreci devam etmiştir. Gazi Üniversitesinde müzik öğretmeni yetiştirme süreci ve bağlama eğitiminin akabinde Türk Müziği Konservatuvarları açılmış ve bunların büyük bir kısmında bireysel veya toplu olarak bağlama eğitimi yapılmış ve günümüzde ise halen yapılmaya devam etmektedir.

Bağlamanın günümüzde mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda yaygınlaşmasıyla beraber bağlama ile ilgili çalışmaların artmasına ve bilimsel bir temele oturtulması gerektiği düşüncesi önem kazanmıştır. Bağlama eğitiminin çeşitli kurumlarda yaygınlaşmasıyla birlikte bilimsel bir platforma taşınmış ve sistematik bir biçimde yürütüldüğünü söylemek mümkündür (Haşhaş, 2013: 3).

Günümüzde bağlama eğitimi geleneksel anlayışla, usta-çırak ilişkisine dayanan meşk usulünün yanı sıra mesleki müzik eğitim veren kurumlarca yürütülmektedir. Kurubaş (2015), günümüzde bağlama eğitiminde özellikle konservatuvarlar ve müzik bölümlerinde her ne kadar mctotlu bir eğitim şekli tercih ediliyor olsa da, yine de meşk ve usta- çırak ilişkisinin tamamen unutulmadığını ifade etmiştir. (Kurubaş, 2015: 21). Geleneksel anlayışla yapılan bağlama eğitimi, herhangi bir yazılı kaynağa bağlı olmaksızın, bağlama öğreticisinin kişisel bilgi, birikim ve tecrübesinin aktarılması yoluyla gerçekleşmektedir. Mesleki bağlama eğitimi ise başlangıç aşamasından ileri düzey bağlama öğretimine kadar kolaydan zora gerçekleşen bir silsile içerisinde belli bir yöntem ve sisteme dayanan eğitim biçimidir. Günümüzde bağlama eğitimi üniversiteler bünyesinde konservatuvarlarda, müzik öğretmenliği programlarında, müzik bölümlerinde vb. verilmektedir.

Ülkemizde eğitim fakültelerine bağlı müzik öğretmenliği programlarında, bağlama eğitimi ‘‘Bireysel çalgı eğitimi’’ adı altında haftada bir saat olmak üzere sekiz dönem olarak, ‘‘ Seçmeli bağlama’’ dersi adı altında ise kurumlar arası farklılıklar olmakla beraber bir ile dört dönem arasında toplu olarak, haftada iki saat olarak icra edilmektedir. Müzik öğretmenliği programlarında bağlama eğitiminde, temel ve teknik bilgiler, sağ ve sol el koordinasyon becerileri, doğru oturuş ve tutuş pozisyonunu, icra şekilleri, bağlamanın kültürümüzdeki rolü ve etkileri gibi bilgiler aktarılmaktadır. Ayrıca öğretimi gerçekleştiren bağlama eğitimcinin bu süreçte bilgi, beceri ve tecrübesi ile bağlama eğitimini alan müzik öğretmeni adayının kişisel istek, çalgıya çalışma sıklığı, derse ve çalgıya tutumu bağlama eğitiminin başarıya ulaşması açısından önemli etkenlerdir.

Özengen müzik eğitimi kapsamında bağlama eğitimi ülkemizde, çalgı çalmaya üstün yetenekli ve becerileri olan öğretmenlerin yanı sıra, konservatuvar ve müzik bölümleri öğrencisi ya da mezun durumda olan bağlama öğretmenleri tarafından çeşitli kurslarla verilmektedir. Ülkemizde çalgı eğitimi ve bağlama öğretimi özellikle son yıllarda artarak yaygınlaşmakta ve amatör olarak bağlama öğretimi verilen kurslar her geçen gün artmaktadır. Bağlama eğitimi başta büyük şehirler olmak üzere birçok kentte dersane, dernek, vakıf, lokal vb. yerlerde ve çeşitli müzik kurslarında resmi olan ya da olmayan birçok kurum ve kuruluşta verilmektedir. Buralarda verilen bağlama eğitimleri

bireysel veya grup dersi biçiminde olup öğrencilerin düzeylerine, çalışma sıklığı ve isteğine göre yürütülmektedir. Özellikle son dönemlerde bağlamaya gösterilen ilgi, özengen bağlama eğitimiyle desteklenmekte ve yaygın olarak yürütülmektedir.

İlköğretim Müzik Derslerinde Bağlama ve Kullanımı

Müzik eğitiminin en önemli öğelerinden biri olan çalgı kullanımı, müzik derslerinin başarıya ulaşmasını ve öğrencinin derse bakış açısını etkilemektedir. Öğretim alanları ile ilişkilendirilen müzik dersi hedefleri, uygulama dönük olarak ve kuramsal yönden çalgılar ile desteklenmesi müzik dersi başarısını ve sınıf iklimini olumlu yönden etkileyeceği düşünülmektedir. Barış (2007) müzik eğitiminde hangi çalgı ve çalgıların kullanılabilceği konusunun sınıfa, yaşa göre önemli olduğunu ifade etmiştir. Amaca yönelik yapılan müzik eğitiminde çalgı seçiminin ve kullanımının doğru olmasının çocukta istek ve müzik sevgisi uyandırması açısından önemli olduğunu vurgulamıştır (Barış, 2007: 2).

İlköğretim müzik derslerinde genel olarak kullanılan çalgı blok flüt olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra elektronik org, gitar, orff çalgıları da sınıf içerisinde birkaç öğrencinin çabası ve müzik öğretmenlerinin yardımıyla kullanılmaktadır. Ancak bağlamanın ilköğretim müzik derslerinde kullanımı beklenen düzeyde değildir. Türkiye’de yüksek düzeyde olumlu tutum geliştirildiği gözlenen bir çalgı olmasına rağmen, bu çalgı sadece belli etkinlikler ve konserlerde kullanılmaktadır (Özdek, 2005: 51).

Gelişmiş ülkelerin, öz müziğini kaynak olarak kabul eden, planlı ve sistemli bir şekilde eğitim sistemine uygulayan, kendi içerisinde özümseyip dünya değerleri ve müzikleriyle eşdeğer kabul eden ülkeler olduğu anlaşılmaktadır. Öz müziğini eğitim sistemine dayandıran ülkelerin, kültürlerinden hiçbir şey kaybetmeyeceği aksine ulusal müzik eğitiminde çeşitliliği yakalayabileceği ve öz müziğini diğer ülkelere tanıtımının sağlanabileceği söylenebilir. Ali’ye göre; 19. ve 20. yüzyıl başlarında Batı Avrupa müzik eğitim sistemi, Alman ve Avusturya müziğine dayalı iken, ulusal bir müzik eğitim sistemine dayandırılmış ve evrenselliğinden hiçbir şey kaybetmemiştir (Ali, 1987: 3).

Türkiye’de genel müzik eğitiminde kullanılan müzik müfredatı incelendiğinde, Türk halk müziğinde yer alan türküler ve kaynağını Türk müziğinden alan ezgiler

bulunmakla beraber, son yıllarda müzik dersi müfredatına yeni Türk müziğinde yer alan önemli müzik insanları ve Türk müziğiyle ilgili konular eklenmiştir. Bu eklentiler, müfredat bakımından gelişim niteliğindedir. Yener; Türk müziğinin temelinde Türk halk müziğinin olduğunu belirtmiş ve sanat müziği gibi diğer müzik türleri ile türkülerimizin bu kaynaktan beslenerek geliştiğini aktarmıştır. Türk müziğinin eğitim sistemi içerisinde kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Milli hedeflere ulaşmak için milli kültürün yeni nesil okul çocuklarına aşılacak gerektiğini belirtmiş, eğitim sistemi içerisinde yer alan çevreden evrene, yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene eğitim ilkelerine uygunluk için eğitim sistemimizde kendi müziğimizi kullanılmasını gerekli bulmuştur. Ayrıca ilköğretim müzik müfredatı yeniden incelenerek, yeniden yapılandırılması gerektiğini aktarmış, müzik öğretmeni yetiştiren kurumların öz müziğimiz dikkate alınarak gerçekçi bir yaklaşımla düzenlemesi gerektiğini ifade etmiştir (Yener, 1993: 101).

Müzik dersinin öğretim alanlarına bakıldığında; bunların dört temel üzerine oturtulduğu anlaşılmaktadır. ‘Dinleme-söyleme-çalma, müzik kültürü, müziksel algı ve bilgilenme, müziksel yaratıcılık’ bu dört öğretim alanlarını oluşturur. Öğrenme-öğretme etkinliklerinin düzenlenmesinde, hedeflenen kazanımlara ulaşılmasında, müzik eğitimin her aşamasında öğretim alanlarıyla ilişkilendirilerek müzik eğitim süreci meydana getirilir. Müzik derslerinin etkililiğinde müzik öğretmenin rolü büyüktür. Konunun özelliklerine göre öğretim teknik ve yöntemleri ustalıkla kullanabilen, görsel ve işitsel materyallerden yararlanan, etkili bir sınıf ortamı oluşturarak her öğrencinin seviyesine uygun düşünen ve davranan bir müzik öğretmenin, müzik derslerinde verimli olabileceği düşünülmektedir. Öğrenme-öğretme süreci planlanırken müzik öğretmenin öğretim alanları ilişkilendirmesini ve sürecin kontrolünü çalgı ile sağlayabilir. Özellikle öğretim alanlarından dinleme-söyleme-çalma bu sürecin doğal bir sonucu olarak müzik derslerinde çalgı kullanımı ihtiyacı doğurur. Müzik derslerinde çalgı kullanmak hem derslerin verimli, zevkli, kalıcı olmasını sağlar hem de öğrencilerin müziğe olan ilgilerini arttırmaktadır. Öğretmenlerin kendilerini kabul ettirmelerinde, yeterliliklerinin ifadesi ve öğrencileri derse hazırlaması içinde çok önemlidir. Müzik öğretmeni çalgısını sınıfta öğrencilere eşlik ederken, eşlik yaparken, şarkıyı öğretirken ya da dinleti yaparken kullandığı gibi, müzik ve sanat kültürünün oluşmasında da kullanılmaktadır (Kaçar, 2007: 111).

Genel müzik eğitiminde bağlama kullanımının; genellikle yılsonu konserleri, belirli gün ve haftaların etkinliklerinde, Türk halk müziği koroları ile öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca bağlama çalma yetkinliği bulunan müzik öğretmenleri tarafından ilköğretim müzik derslerinde kullanılabilir. İlköğretim müzik dersi müfredatı ve öğretim programı incelendiğinde, bağlamanın müzik dersi içerisindeki yeri çok sınırlı olmakla beraber uygulamaya dönük bir içerik bulunmamaktadır. Bu durum ilköğretimde bağlama kullanımını özellikle öğrencilerin değil müzik öğretmenlerinin etkinliklerde aktif olarak yer almasına ortam hazırlamaktadır. Alan yazın incelendiğinde ilköğretim müzik dersi müfredatına kaynaklık eden Türk müziğinde bulunan türkü ve ezgiler oldukça yoğun kullanılmaktadır. Son yıllardaki Türk müziğinin müzik dersi müfredatına uygulanmasına rağmen bağlamanın müzik dersi içeriğinde uygulanmasına henüz gerçekleşmemiştir. Ülkemizde müzik eğitimin sorunlarını ele alan ve bağlamanın müzik dersinde kullanımının öneminden bahseden Emnalar; ilköğretim ve ortaöğretim müzik eğitiminde, Türk halk müziğinin yer alması düşüncesinin yıllarca tartışıldığını ancak uygulamaya dönük olarak gerçekleştirilemeyen bir konu olduğunu belirtmiştir. Bağlamanın müzik eğitiminde kullanılması gerektiği konusu hep tartışılan ancak uygulamayan bir mesele olduğunu aktarmıştır. Bağlamanın Türk müziği ses sistemine uygunluğu, yaygınlık alanı ve teminindeki kolaylık gibi birçok konuda avantajının olması nedeniyle blok flüt ve mandolinden önce kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. Bağlama gibi geleneksel çalgıların ve Türk müziğinin, müzik eğitiminde kullanılmasıyla çocukların kendi kültürlerini, kendi ezgilerini öğrenmede-seslendirmede ve müzik kültürünü kazanmada daha etkili olacağını vurgulamıştır (Emnalar, 1993: 70).

Tüfekçi; bağlama öğretimini verimli kılabilmek, çocukların dikkatini çekebilmek, bağlama çalmaya özendirilebilmek için; bağlamanın çocukların fiziki yapılarına göre imal edilmesi gerektiğini belirtmiş, toplumca önemsenen sanatçıların bağlama çalmaya dikkati çekerek, özendirmeyi görev edinmelerini önemli görmüştür. Bağlama yapımında kullanılan oranların bozulmadan, çocukların kolayca kullanabileceği boyutlarda, ilgilerini çekecek süslemeler ile bağlamanın imalatının yapılması çocukların bağlamaya ilgilerinin artacağını vurgulamıştır. Batının müzik eğitiminde kullandığı müzik aletlerinin boyutlarına dikkat çeken Tüfekçi, kendi kültürümüzün bir ürünü olan bağlamanın, müzik eğitimde kullanılmasıyla yetenekli çocukların sanat yaşamına adım atmasının sağlanabileceğini ifade etmiştir (Tüfekçi, 1988).

İlköğretimde bağlama çalmaya istekli ve yetenekli öğrenciler gözlenebilmektedir. Okulun; içinde bulunduğu konum, ekonomik, sosyo-kültürel çevre gibi bir faktörler öğrencilerin bağlama ve müziğe ulaşılmasını etkilemektedir. Özellikle son dönemde müzik dersi müfredatındaki değişim ve gelişmeler, spor ve sanatta yapılan olumlu çalışmalar ilköğretim öğrencilerinin müziğe ve sanata ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Öğrenciler kendi çabasıyla genel müzik eğitiminde çeşitli kurslarla desteklenebilmekte var olan bu ihtiyacın birazda olsa giderilmesi sağlanabilmektedir. Okul içerisinde veya okul dışındaki kurumlarda Türk halk müziğine ya da bağlama çalmaya talebi olan öğrenci ve veliler için kurslar açılabilir. Bağlama birçok evde bulunan geleneksel bir halk çalgısıdır. Teminindeki ekonomiklik, her yörede kullanılan bir çalgı olmasına kolaylık sunmaktadır. Eğitimde tüm derslerin merkezinde bulunan yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene ilkeleri ile doğrudan örtüşmekte, yaygınlık alanı ve teminindeki kolaylık gibi birçok konuda avantajının olması nedeniyle ve bu ilkeler ile paralellik göstermektedir. İlköğretim müzik eğitiminde kullanılan müzik eserleri düşünüldüğünde, bağlamanın ses sınırları ile ilköğretim müfredatındaki kullanılan eserlerin ses sınırları arasında bağlamanın son derece uyumlu olduğu söylenebilir. Solo ve eşlik çalgısı olarak kullanılan bağlamanın, geleneksel müzikleri seslendirebilmenin yanında çağdaş müzikleri seslendirmedeki yeterliliği öne çıkmaktadır. Genel müzik eğitiminde, bağlamanın ilköğretim müzik dersi hedeflerine ulaşmada yeterli ve geçerli yapısının olduğu söylenebilir. Bu çalgının müzik derslerinde kullanımı ise, doğru ve başarılı bir yaklaşım olarak düşünülmektedir.

İlköğretim müzik eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalarda, sınırlı olarak kullanıldığı ya da hiç kullanılmadığı anlaşılan kanun, ilköğretim müzik dersleri için işlevsel olması ve Türk sanat müziğinin temel bir çalgısı olması nedeniyle araştırmaya dahil edilerek açıklanmıştır.

Kanun ve Eğitimi

Bu başlıkta, Türk müziğinin mızraplı çalgısı olan kanunun kökeni, tarihsel gelişimi ve fiziksel özelliklerine kısaca değinilmiştir.

Kanun

Türk kültürünün ve Türk müziğinin önemli sazlarından biri olan kanun, sadece Türkiye değil birçok ülkede kullanılan bir mızraplı çalgıdır. Özellikle Ortadoğu ülkeleri ve Yunanistan' da kullanılan kanun, çok telli ve yatık bir çalgıdır. Kanun kelimesi Türkiye, İran ve Arap ülkelerinde "kanun", Yunanistan ve diğer ülkelerde ise "kanon" kelimesinden türediği kabul edilmektedir (Kırımlıoğlu, 2011: 5). Dünyanın birçok medeniyetine uzanan ve geniş bir coğrafyanın ürünü olan kanun, köken bakımından Sümerlere ve Mısırlılara dayanmaktadır. Değişik kültürlerde, benzer özellikler taşıyan ve farklı isimlerle karşımıza çıkan kanun Güngör'e (1999) göre: Japonya'da "Koto", Finlandiya'da "Kantele", Macaristan'da "Hungarian Zither", Estonya'da "Kannel", Rusya'da "Gusli", Kore'de "Kayagum" ve Türkiye ve Arabistan'da "Kanun" gibi isimlerle kullanılmaktadır. Ayrıca Lir, Çeng, Harp, Santur da benzer özelliklerde yapılmış çalgılardır. (Akt. Doğruöz, 2017: 65).

Kanunun, genel şeklinin Asya ülkelerinde oluştuğu ve Türkler tarafından geliştirildiği görülmektedir. Bazı kaynaklar ise bir büyük Türk bilgini olan yaşadığı döneme ve sonraki kuşaklara ismini ve mantık, felsefe, matematik, tıp alanlarının yanı sıra müzik bilimi alanlarında çalışmalarını duyurmuş Fihri Nasir Muhammed Bin Turhan Bin Uzluğ Farabi'nin kanunu geliştirdiği belirtilmektedir (Munzur 1995, Kahyaoğlu 2000, Kırımlıoğlu, 2011).

Kanunun genel görünüşüne bakıldığında, geometride dik yamuk olarak nitelendirilen şekildedir. Kanunun bugünkü var olan şeklinin ne zaman oluştuğunu belirten kaynaklar kesin olarak bilinmemektedir. Kanunun gelişim ve değişim serüvenine bakıldığında Asya kıtasında ortaya çıktığı ve son şekline kavuştuğu anlaşılmaktadır. Bebek (2011): Evliya Çelebi'nin seyahatname adlı eserinde kanundan söz ettiğini belirtmiş, kanunla ve diğer sazların gelişimiyle ilgili kesin bir saptamanın yapılmasını doğru bulmamıştır. Müzik aletlerinin gelişiminin insanoğlunun var oluşuyla birlikte doğduğunu, kullanıldığını ve geliştiğini ifade etmiştir. İnsanların kullandığı bu çalgıların ne zaman doğduğunu ve geliştiğini ancak adlarının geçtiği kaynaklardan çıkarsama yapılarak yaklaşık bir fikir elde edileceğini vurgulamıştır. Ayrıca medeniyetin beşiği olan Asya kıtasının bütün çalgıların doğum yeri olduğunun altını çizmiştir (Bebek, 2011: 3). Toksoy (2011), kanunun, 18. yüzyılın ortalarına doğru bugünkü şekline çok yakın yeni bir şekil kazandığını ve geometrik yamuk biçiminin Araplar tarafından verildiği ifade

etmiştir (Toksoy, 2011: 62). Kanunun son şeklinin ve tam yapısının 18. yüzyılda oluştuğunu ifade eden Baktagir (2014) günümüzdeki kanunun ile 18. yüzyıl ortalarındaki şeklinin benzer kabul edildiğini aktarmıştır (Baktagir, 2014: 6).

Sesi, tınısı ve insanda uyandırdığı etkisiyle öne çıkan kanunun, Türk müziğini seslendirmedeki başarısının yanı sıra birçok müzik türünü de seslendirebilmedeki yeteneği oldukça fazladır. Kanun, arp ve gitar tekniğiyle yakın bir teknikle parmakla çalınması ve içerisinde çok sesliliği barındırması bakımından Türk müziğinin piyanosu olarak isimlendirilebilir (Kahyaoğlu, 2011: 14). Üç buçuk oktavlık ses aralığı, tampere sisteme uygunluğu, özgün biçimi ve geçmişi tarihin köklerine dayanmasıyla öne çıkan işlevsel bir çalgıdır.

Kucağa alınmak suretiyle icra edilen bu saz iki elin işaret ve çeşitli parmaklarına madenden üretilen mızraplar takılarak icra edilir. Solo ve eşlik çalgısı olarak kullanılmaya müsait olan bu çalgı ses rengiyle de oldukça öne çıkan bir ahenkli çalgıdır.

Kanun günümüzde 24-27 sabit perdeden oluşmaktadır. Kaynaklarda belirtilen perde sayısından daha az sayıda perdeden oluşan kanun çalgılarının da kullanıldığı görülmektedir. Kahyaoğlu (2011), kanunun genel özelliklerinden bahsederken, kanunun daha küçük ölçülerde yapılabildiğini ve 22 telli kanunların mevcut olduğunu buna ‘‘kız kanunu’’ denildiğini ifade etmiştir (Kahyaoğlu, 2011: 20). Kanun da sayıları değişmekte olan perde sayılarının yanında, bütün perdelerde sabit olmak üzere, birebirine yakın ve bitişik şeklinde dizilmiş aynı frekans aralığına sahip üç tel bulunmaktadır. Baktagir (2014), her bir sırada üç tel olmak üzere, 26 sestem oluşan kanunun, 78 tele sahip olduğunu 20. yüzyılın başlarında 24 sesli kanun standart kabul edilirken, günümüzde kanunla yapılan müziğin gelişmesi ve değişmesiyle 26 sesli kanunun standart haline geldiğini özetlemiştir. Ayrıca bunun dışında 22 ve 36 sesli kanunların bulunduğunu ve kullanıldığını ifade etmiştir (Baktagir, 2014: 8-9)

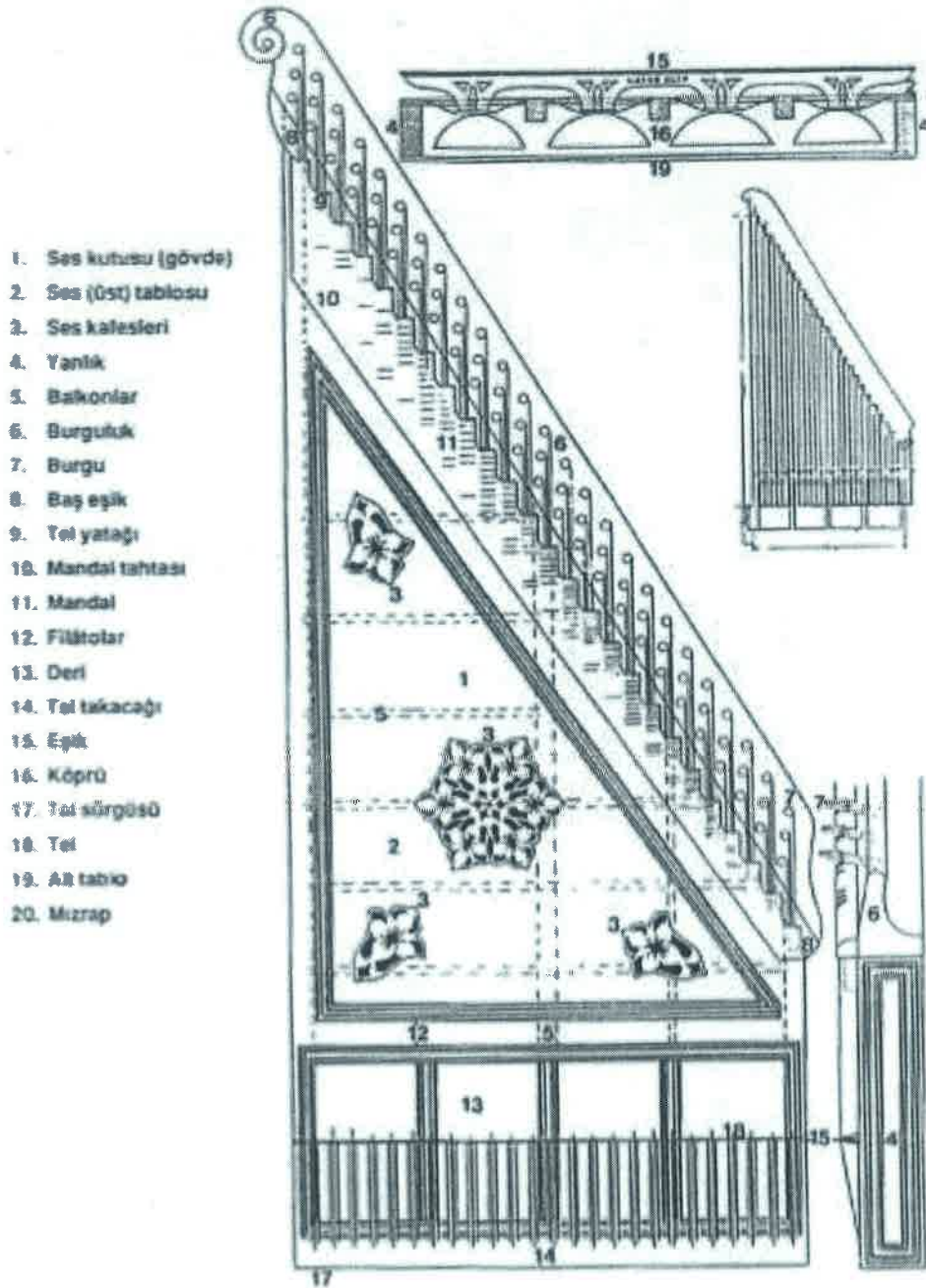
Kanun, geçmişten günümüze yapısı ve icrasında çeşitli değişim ve gelişimlere uğrayarak günümüzde son şeklini almıştır. Bu değişim ve gelişimler incelendiğinde, özellikle kanunun mandal sisteminde görülmektedir. Mandal, kanunun sağ tarafında bulunan ve tellerin altında kalmak suretiyle oluşturulmuş bir düzenektir. Diyez, bemol, naturel (bekar) gibi koma sesleri ayarlama görevi bulunur. Kaynaklarda, 18. Yüzyıl sonuna kadar mandalsız, 19. yüzyıl da ise mandal sistemin eklenmesiyle beraber kanunun

mandallı icra edildiği bilinmektedir. Kanuna mandalların İstanbullu saz yapımcıları tarafından takıldığı sanılmaktadır. Bu konu kesin olarak bilinmemektedir ama ilk mandalın Kanunî Ömer Efendi tarafından takıldığı sanılmaktadır (Kahyaoğlu, 2011: 13).

Kanunun yapımında kullanılan ağaçlar incelendiğinde, iskelet burgu tahtasında yumuşak yapılı genellikle ıhlamur nadiren gürgen, ladin, çınar kullanılırken, ses yüksekliği ve tınısını veren ses tablasında sert yapılı çınar, ladin, ceviz gibi ağaçlar kullanılır. Ayrıca kanun yapımının herhangi bir aşamasında kullanılan ağaçların kuru ve damarlarının düzgün olması aranılan bir özelliktir. Açın (1994), kanun yapımında, ses tablosunun genellikle çınar ağacından yapıldığını ve üzerinde sedeften veya kendi ağacından oyularak yapılmış ses kafesleri bulunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca kanunun yanlarının ladin veya gürgen ağacından yapıldığını ve üzerine işlemler kaplandığını ve alt tablosu için en ideal ağacın ıhlamur olduğunu aktarmıştır (Açın, 1994: 153).

Ses tınısını ve sesin uzamasını sağlayan derinin yapımında, genellikle hayvan derisi kullanılmaktadır. Balık derisi, oğlak derisi, buzağı derisi, deve derisi gibi bilinen hayvan derileri kanun yapımında kullanılmaktadır. Günümüzde ise hayvan derilerinin yanında, suni derilerde kullanılmaktadır. Munzur (1995) kanun yapımında kullanılan derinin, akortlanmış tellerin gerilimini kontrol edebilmek için kullanıldığını ifade etmiştir. Ayrıca kanun yapımında hayvan derilerinin esneyebilir özelliğinden dolayı kullanıldığını aktarmıştır (Munzur, 1995: 38).

Tellerin sesini deriye aktarmada köprü vazifesi kuran eşik ise yapımında genellikle akçaağaç, gürgen, akgürgen, kelebek ağaçları kullanılmaktadır. Somakçı (2000) kanunda eşğin yapımında genellikle kelebek ağacı kullanıldığının ancak en iyi eşğin akçaağaçtan yapıldığını ifade etmiştir. Akortlanmış tellerin yapmış olduğu basıncı, deforme olmadan deriye iletilmesini sağlayan eşğin, üst kenarının abanoz ağacından olması gerektiğini aktarmıştır (Somakçı, 2000: 31).

Şekil 1.2: Kanun ve Bölümleri (Açın, 1994: 156).

Kanunun, günümüz bilgi ve teknolojiyle değişim ve gelişim sürecine uğrayan bir kısmı ise tellerdir. 1900 yılların ortalarına kadar bağırsaktan yapılan ve kiriş tel olarak bilinen tellerin kullanımı oldukça yaygın kullanılmaktaydı. Ancak bağırsaktan üretilen tel fabrikalarının kapanmasıyla ve çeşitli nedenlerden kullanımı yok denecek kadar azaldığı bilinmektedir. Bunlar arasında kiriş tellerin çabuk kopması, nemli ortama dayanamaması, tel gerilimine karşı koyamaması, zor bulunması, akort sistemini çabucak bırakması ve tellerin pahalı oluşu gibi nedenler bulunmaktadır. Tüm olumsuzluklara rağmen günümüz teknolojiyle harmanlanmış naylon teller ise kiriş tellere göre birçok yönden üstünlük göstermektedir. Kiriş tellere göre daha ucuz, akort sistemine daha uyumlu, istenildiğinde kolay bulunan, gerilimi kuvvetine dayanabilen avantajları bulunmaktadır. Ayrıca ses tınısı bakımından, kiriş tellere çok yakın bulunan misina teller (naylon) uzun ömürleri gibi birçok yönden üstün özellikleri bulunmaktadır. Kahyaoğlu' (2011) göre: kanuna önceleri bağırsaktan yapılan tellerin takılmasıyla, zamanla bu tellerin kopma yapabildiğini ancak günümüzde naylon tellerin kullanımıyla beraber bu sorunun ortadan kalktığını vurgulamıştır (Kahyaoğlu, 2011: 10). Naylon tellerin bağırsaktan yapılan kiriş tellere göre tercih edilme nedenlerini aktaran Kırımlıoğlu (2011), bağırsak tellerin ısı ve rutubete karşı aşırı hassasiyet gösterdiğini ve sık koptuğunu, kiriş tellerin takıldığı kanunun akort tutmada problem yaşandığını belirtmiştir (Kırımlıoğlu, 2011: 7). Güncel duruma bakıldığında, naylon teller kiriş tellere oranla tercih edilmekte ve oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır.

Kanundan kaliteli ve gür bir ses elde etmek amacıyla mızrap kullanılır. Kanun, her iki elin işaret parmağının alt kısmına takılmak suretiyle icra edilir. Tırnakla icranın yanında mızrap yapımında genellikle sert yapıda bulunan malzemeler tercih edilir. Boynuz, kaplumbağa kabuğu, fildişi ve plastik gibi malzemelerden yapılmaktadır. Ayrıca mızrapların parmakta durmasını sağlayan yüzük biçiminde metal olan yüksük kullanılır. Yüksük, mızrapın işaret parmağında sabitlenmesi görevini üstlenen metal gereçtir.

Kanunun akordunun yapılması amacıyla pirinç, nikel gibi sert madenlerden yapılmış anahtar kullanılmaktadır. Bu anahtarın burgulara geçirilerek sağa sola döndürülmek suretiyle kanun akordu yapılmaktadır. Munzur (1995) akort anahtarını, kanunu akort etmek için kullanıldığını pirinç, alpaka, nikel gibi madenlerden üretilmiş özel bir anahtar olduğunu ifade etmiştir. Başparmak ve orta parmak arasında işaret

parmağı desteğiyle tutularak burguya takıldığını ve kanun akordunun yapıldığını aktarmıştır (Munzur, 1995: 48).

Kanun Eğitimi

Cumhuriyetten önceleri usta-çırak ilişkisine dayanan ve meşk usulü yapılan kanun eğitimi günümüzde Türk müziği konservatuvarları tarafından verilmektedir. Meşk sistemi karşılıklı olarak usta ve çırağın etkileşime girmesiyle oluşan bir eğitim şeklidir. Meşk sisteminin öneminden ve katılımcıların düşüncelerinde bahseden Alkaç ve Kaya'ya göre: bir eserin yorumu ve icradaki tavrını aktarmadaki en önemli unsur meşktir. Burada eserin notası sadece bir araçtır. Meşk yönteminin katkıları Türk müziğinin aktarımında çok önemlidir. Üslubu öğrenirken çalgıda yapılan çarpmalar, glisandolar, triller, süslemeler ve eser içerisinde kullanılan nüanslar kendiliğinden oluşamaz. Ancak, meşk yöntemi ile öğrenilebilir. Dünya da farklı müziklerde ve müzik eğitimde kullanılmakta olan meşk yöntemi, bugünün bilgi ve teknolojisiyle etkin ve verimli kullanıldığı sürece önemli ve değerli bir yöntemdir (Alkaç ve Kaya, 2017: 24). Diğer bir deyişle ustanın müziksel davranışı göstermesi, çırağın tatbik edilmesiyle gerçekleşen bu süreçte herhangi bir çalgı metodu ihtiyaç duyulmamış ve kullanılmamıştır. Bu ve bunun gibi sebeplerden kanuna ilişkin çalgı metodu yazılmamış ya da çok sınırlı kaldığı görülmektedir.

Türk müziğinin yapısı incelendiğinde, bu müzik türünün insan sesini mükemmel bir çalgı olarak kabul ettiği ve söze dayalı bir müzik türü olduğu görülmektedir. Türk müziğinde esas olarak kabul edilen ve önemsenen insan sesi, sözlü eserlerin oluşmasını sağlamıştır. Türk müziği repertuarına bakıldığında genellikle sözlü eserlerden oluşmaktadır (Alkaç ve Kaya, 2017: 18). Çalgı repertuarı incelendiğinde ise bestelenen eserlerin genellikle makamsal özellikleri ön plana çıktığı, çalınış tekniği ve özelliği bakımından bestelenirken düşünülmediği, adeta sözlü bir esermiş gibi bestelendiği görülmektedir. Bu nedenle Türk müziğinde bestelenen eserler, genellikle çalgı tekniği bakımında üst seviyelerde yazılmaktan çok, insan sesine yani bu müzik türünün esas kabul ettiği çalgıya eşlik niteliğinde yazıldığı ifade edilebilir. Bu durum ise çalgı da kaynak yetersizliği gibi soruna yol açmıştır.

Kanun eğitimi aldığı dönemde kaynak eksikliğinden bahseden Mutlu (1998)'a : 1960'lı yıllarda kitapsız bir konservatuvarda ve metotsuz bir çalgı öğrenimi gördük. O

zaman dalında isim yapmış birçok değerli sanatçı ve öğretmenin yer aldığı tek musiki okulu İstanbul Belediye Konservatuarı idi. Faydalanılacak tek araç, derslerde tutulan notlar idi. Bu notlar ki bugünün ders kitabına temel teşkil etmiştir. Bir çalgı öğrenimi tamamen öğretmen ve öğrenci arasındaki meşk esasına dayalı olarak gerçekleşiyordu. ...Ne yazık ki bizlerin musiki öğrenimi gördüğü yıllarda metot yazma konusuna eğilememiştir. Yüzyıllar boyu yapılageldiği gibi ustadan çırağa aktarma yolunu seçmişlerdir (Akt. Karaelma, 2009:130). Kanun eğitiminde yaşanan bu kaynak sorunu yazılacak olan metotlarla, daha sistematik ve yöntemli yaklaşım ile belli bir temele oturacağı düşünülmektedir.

Sistematik bir yaklaşım ile sağlam temellere oturtulan çalgı eğitimi sonucunda, geleneksel çalgıların eğitimi, metodolojik ve yönetsel olarak ulusal ve uluslararası platformda yeni bakış açıları kazanması sağlanabilir. Kahyaoğlu, kanun eğitiminde kullanılan kaynak ve metotların son zamanlarda literatüre eklendiğini ancak hala yeterli olmadığını ifade edilmektedir (Kahyaoğlu, 2011:19).

Türk sanat müziği çalgılarından bilinen ve yaygın olarak kullanılan kanun, öğrenciler tarafından da ilgiyle karşılanmaktadır. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde öğretim üyeleri tarafından verilen kanun eğitiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin, planlı ve sistemi olması kanun eğitiminin etkililiği açısından önemlidir. Kanun eğitiminde standartlaşmanın öneminden bahseden Savaş (2016)'a göre: Ülkemizdeki kanunun geniş bir yelpaze içerisinde kullanıldığı düşünüldüğünde ve bu çalgının Cumhuriyet öncesinde de kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda, kanun eğitimine yönelik yapılan çalışmaların sistematik bir şekilde yürütülmediği, düzenlilik arz etmediği ve dolayısıyla etkili olmadığı bilinmektedir. Bu bakımdan kanun eğitiminde kullanılan yöntemlerin ortak bir uygulama içerisinde yürütülmesi önem teşkil etmektedir (Savaş, 2016: 11-12).

Akademik çalgı eğitiminin başarıya ulaşmasında, üniversitelerin çalgı derslerinde içerik açısından birbirine paralel bir müfredat oluşturması, kullanılan kaynak ve metotların belirlenmiş olması önemlidir. Sistemli bir çalgı eğitimiyle gerçekleşen sanatsal aktarım, nitelikli bir temelle sağlanabilir. Can (2004) kanun eğitimi konusunda tam bir sistematikliğin yakalamadığı, ortak metotların yeteri kadar oluşturulamadığı ve kanun eğitiminde kapsayıcı bir yöntem geliştirilmediğini ifade etmiştir (Can, 2004: 8). Alkaç ve Kaya'ya göre: çalgı eğitimi veren kurumların birbirine paralel eğitim programlarını

kullanması, hem eğitimin hem de uygulamanın niteliği arttıracaktır (Alkaç ve Kaya, 2017: 28).

Türkiye’de kanun eğitimi, resmi olarak cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türk müziği konservatuarları ve müzik bölümlerinde verilmeye başlanmıştır. Kanun eğitimi günümüzde, Türk müziği devlet konservatuarlarında, eğitim fakültelerinde müzik eğitim anabilim dallarında, sanat ve tasarım fakültelerinde, güzel sanat fakültelerinde, belediye konservatuarlarında programlı olarak verilmektedir. Kanun eğitiminin birçok kuruluşta ders kapsamına alınması, halen yeterli olamamakla beraber literatüre yeni kaynakların ve metotların eklenmesini sağlamıştır.

Geleneksel müzik kültürümüzün gelecek nesillere doğru ve eksiksiz aktarımında müzik öğretmenlerinin nitelikli bir eğitim almasına bağlıdır. Türk müziği kültürünün aktarımı müzik öğretmenleri tarafından ve kanun, ud, bağlama gibi geleneksel çalgıların eğitiminin alınması ile sağlanabileceği düşünülmektedir. Nitekim milli müzik kültürünün ve müzik mirasının yeni nesillere aktaracak olan müzik öğretmenlerine, modern eğitim anlayışına göre planlanmış ve nitelikli bir geleneksel Türk müziği eğitimi verilmesi gerekir (Eldemir, 2012: 360). Müzik öğretmenleri yetiştirme programlarında kanun gibi geleneksel çalgılara yer verilmesi, yaygınlaştırılması önemsenmektedir.

İlköğretim Müzik Derslerinde Kanun ve Kullanımı

Öğrencilerin, toplum hayatına katıldıklarında paylaşabilecekleri kültürel içeriğin kazandırılması, estetik algılarının ve iraksak düşünme becerilerinin geliştirilmesi gibi birçok konuda müzik derslerinin sorumluluğu vardır (Adar, 2019: 62). Müzik derslerinde bireylerin, müziği anlayabilmesi, yorumlayabilmesi, bireyin estetik düşüncesiyle karşılaştırıp eleştirebilmesi ve değerlendirmesi kazandırılmak istenen bir hedeftir. İlköğretim düzeyi müzik derslerinde, öğrencilerin bu hedeflere ulaşmasında ise çalgı kullanımı önemli görülmektedir. Kaçar (2007) müzik eğitimde kullanılan çalgıların öneminden söz ederek geleneksel çalgıların öneminin altını çizmiştir. Kaçar’a göre: Geleneksel kültürün ve müziğin en doğru şekilde genç kuşaklara aktarılabilmesi için geleneksel çalgılar müzik eğitiminde mutlaka kullanılmalıdır. Öğrencilerin müzik derslerinde geleneksel çalgıları görmesi bu çalgılara ilgiyi arttıracaktır (Kaçar, 2007: 119).

Kanun özellikleri nedeniyle geleneksel Türk müziğinin önemli bir çalgısıdır. Solo ve eşlik çalgısı olmasının yanında komalı ve tampere eserleri seslendirebilme özelliği vardır. Üç buçuk oktavlık geniş ses alanı, güçlü ve ahenkli sesi ve süslü icraya oldukça yatkınlığı gibi özellikleri düşünüldüğünde, bu çalgının müzik eğitimde kullanılabilirliği oldukça işlevsel olduğu düşünülmektedir. İlköğretim düzeyi müzik derslerinde kullanılan eslere bakıldığında çoğunluğunun Türk müziği eserleri olduğu görülmektedir. Adar (2019) ilköğretim ve ortaöğretim düzeyi müzik derslerinde, Türk müziği eserlerin ve çalgıların kullanımının öğrencilerin öğretilen eserleri daha kolay öğrenmede ve daha keyifli ders işlemede etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda kanunun bir Türk müziği çalgısı olarak ilköğretim müzik derslerinde kullanımı önemli görülmektedir. Doğruöz (2017), kanunun geleneksel bir çalgı olmasının yanında dünya müziklerinin de icrasına uygunluğu, kapsadığı geniş ses alanının ifade çeşitliliğine katkı sağlaması, solo ve eşlik çalgı olarak kullanım yeterliliği, çift el çalış tekniği ile çok sesli icraya elverişli olması, icra süslemesi teknik imkânlarının zenginliği, ses gürlüğü açısından güçlü çalgılardan biri olması ve taşınabilir olması gibi hususlardan dolayı eğitim müziğine elverişli bir çalgı olduğu söylenebilir (Doğruöz, 2017: 65).

Kanunun tüm bu özellikleri dikkate alındığında, okul çalgıları olarak bilinen ve halen üniversitelerin eğitim fakültelerinin müzik eğitimi anabilim dalları lisans programında yer alan, bağlama, gitar ve blok flüt gibi çalgılara eklenebilecek ve alternatif oluşturabilecek bir yapıdadır. Kullanış şekli bakımından piyano gibi bir solo ve eşlik çalgısı özelliklerini barındıran bu çalgının; eğitim müziğinde kullanılabilirliğinin ancak eğitim müziğine aktarılmasıyla olacağı, bu çalgıyla ilgili yeni ürünlerin ve yeni kaynakların ortaya koyulması ile yaygınlaşacağı düşünülmektedir. Doğruöz (2017) kanun eğitiminin, güncel durumda daha çok Türk müziği konservatuvarlarında eğitiminin verildiğini ifade etmiş ve müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda yaygınlaştırılması gerektiğini vurgulamıştır (Doğruöz, 2017: 71). Kanunun belirgin icra özellikleri dikkate alındığında bu çalgının, müzik eğitimde kullanılabilirliğinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim Kahyaoğlu (2011), kanunu Türk kültürünü ve Türk müziğini tanıtmada önemli yeri olan ve yapısı gereği her türlü teknik imkânlarla sahip olan ve Batı müziği karakterini de yansıtan (akor, arpej vd.) Türk müziğinin bir piyanosudur biçiminde aktarmıştır (Kahyaoğlu, 2011: 7).

Alan yazın incelendiğinde, kanunun ilköğretim müzik derslerinde kullanımına yönelik araştırmalar ise son derece sınırlıdır. Devocioğlu (2017) kanunu, ilköğretim 8. sınıf düzeyinde, müzik derslerinde kullandığı çalışmada, araştırmacı tarafından geliştirilen öğretim yaklaşımıyla müzik derslerinde, kanun eşliği ile etkililik düzeyi gözlenmiştir.

Türk sanat ve Türk halk müziği çalgıları kullanılarak yürütülen müzik derslerinin öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi konusunda yapılan bu çalışma, iki farklı müzik türüne ait farklı özellikteki çalgıların müzik dersindeki kullanımıyla ilgili bir deneyi içerir. Nitelikli müzik dersi için, farklı örneklerle yürütülmüş, farklı değişkenleri sorgulayan, farklı çalgıları deneyen çalışmaların çeşitliliği gereklidir. Bu çalışmanın, ilköğretim düzeyinde, kanunun müzik derslerinde kullanıldığı son derece sınırlı araştırmalara yenilik getirmesi beklenmektedir. Çalışmada kullanılan değişkenlerden biri tutumdur.

Tutum ve İlköğretim Müzik Dersinde Tutum

Müzik dersine yönelik tutumun yönü, ilgili öğrenmeleri olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle tutumun, ne gibi özellikleri bünyesinde barındırdığı belirlemek, müzik dersi ve işlenecek konuya ilişkin öğrenci tutumlarını ölçme çalışmaları yapmak, öğrenme-öğretme sürecini olumlu etkileyebilir. Müzik eğitiminin ilköğretim düzeyinde, tutum değişkeni ile çalışmaların yapıldığı gözlenmektedir (Umuzdaş ve Kızıklı, 2018; Gülsoy ve Bulut, 2016; Şahin ve Toraman, 2014; Koca, 2013; Varış ve Cesur, 2012; Umuzdaş, 2012; İnceel, 2011; Uluocak ve Tufan, 2011; Saruhan ve Deniz, 2011; Afacan, 2010; Kocaarslan, 2009; Otacıoğlu, 2007; Öztöpalan, 2007; Kocabaş ve Selçioğlu, 2006; Nacakçı, 2006; Özmenteş, 2006; Kocabaş, 1997). Davranış bilimleri, sosyoloji, siyaset bilimi psikoloji gibi birçok alanda tutum öne çıkmaktadır. Çeşitli alanlarda araştırmalara konu olan tutumun, farklı tanımlamaları mevcuttur. Tutum, bireyin yaşamındaki tecrübeler yoluyla oluşan, bireyin davranışlarını etkileyebilen ruhsal bir güçtür (Umuzdaş, 2012: 1511). Bir başka ifade ile tutum bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 2004: 102). Tutumu kavramsal düzeyde alan ve eğitim bilimleri, psikoloji, sosyoloji gibi alanların bakış açısıyla tanımlayanlar mevcuttur.

Psikolojik yönden tutum, bireyin çevresindeki gerçekleşen olay ve olgulara karşı verdiği olumlu-olumsuz davranışsal ya da içsel tepkilerdir. Psikolojik açıdan bir diğer tanım Phillips'e (2003) aittir. Tutum, kişinin duygu, düşünce, değer ve inançları üzerine kurulu ve değişkenlik gösterebilen bir psikolojik durumdur (Akt. Özmenteş, 2006: 24). Alport (1935) ise psikoloji alanı bakış açısıyla, bireyin bütün nesnelere karşı göstereceği tepkiler ve durumlar üzerinde yönlendirici veya etkin bir güç oluşturan ve denem bilgileriyle organize olan, ussal ve sinirsel bir davranışta bulunmaya hazır olma hali olarak tanımlamıştır (Akt. İnceoğlu, 2004: 14). Tutumun sosyolojik açıdan değerlendiren Arul (2002), tutumlar bireylerin, grupların, toplum ve toplulukların her düzeydeki davranışlarını kolaylaştırabilen ya da engelleyebilen davranışa ilişkin eğilimlerdir. (Akt. Özmenteş, 2006: 25). Tutumu eğitim alanıyla ilişkilendiren ve davranışa yön veren bir güç olarak tanımlayan Ülgen (1994) tutumu, öğrenmeyle kazanılan, birey davranışlarına yön veren, kişinin karar sürecinde yanlı davranmasına sebep olan olgu olarak tanımlamıştır (Ülgen, 1994: 79-80). Bir başka ifadeyle eğitim alanında tutum, istendik davranışları kazanması istenen bireyin, eğitim-öğretim sürecine ilişkin, olumlu ya da olumsuz eğilimleri olarak tanımlanabilir.

İnceoğlu (2004) tutumları kendi içerisinde zihinsel, duygusal, davranışsal olarak üç ögeye ayrıldığını belirterek bu üç tutum ögesinin de etkileşim halinde olduğunu aktarmıştır. Genellikle etkileşim halinde olan tutum ögelerini, bireyin olay, olgu ve nesnelere karşısında olumlu ya da olumsuz tavır alması, tepki göstermesi, kaygı duyması, coşkuya kapılması, sevinç yaşaması, çevresiyle uyum sağlaması gibi zincirleme bir değişime sebep olan karmaşık bir çylem değişikliği olarak ifade etmiştir. (İnceoğlu, 2004: 23-33). Tutumun oluşumunda davranışsal, bilişsel ve duyuşsal boyutların birbiriyle tutarlı bir ilişki içerisinde olması gereklidir. Bu oluşum sürecinde birey, kendisiyle ve çevresiyle uyumlu olması beklenir. Dış dünya ile uyum sağlanması beklenen bireyin öncelikle kendi içerisinde uyumu yakalaması gerekir. Davranışsal, bilişsel ve duyuşsal yönden tutarlı ve kendi içerisinde bütünlüğü yakalayan birey ise tutumun boyutlarında uyumu yakalayabilir. Her boyutun kendi içerisinde derinliği ve birey üzerinde potansiyel bir gücü bulunmaktadır. Bilişsel alan, kişinin olay veya olgular karşısında inançları, yorumları, karşılaştırma ve zihinsel düşünce süreçleridir. Duyuşsal alan, sevmeye, ilgi duymaya, tepkide bulunmaya, değer verme gibi duyguların ifadesidir. Devinişsel alan ise bireyin el göz hareketleri gibi bedensel davranışlarıyla ilgili kavramdır. Özellikle psikolojide

önemsenen tutumun, tüm eğitim alanlarında ve düzeyinde ölçümüne ihtiyaç duyulmaktadır (Umuzdaş ve Kızıklı, 2018: 5).

Tutum, bireyin olay, olgu, durumlar karşısındaki gözlenebilen veya gözlenemeyen, içsel ya da dışsal tepki ve ön eğilimleridir. Bireyin davranışa hazırlayan ön eğilimleri, bireyin davranışları ile doğrudan bağlantılıdır. Bireyde gözlenebilen ve gözlenemeyen davranışlar tutum ile davranış arasındaki bağı ortaya koyar. Tutum ve davranış arasında güçlü bir ilişki olduğu söylenebilir. Ancak bireyde her zaman için gerçekleşen davranışların kaynağı tutumların gösterilmesi doğru olmayabilir. Davranış ve tutum arasındaki ilişki karşılıklıdır. Tutumların davranışları etkilemesi; hedeflenen davranışa ulaşmada ve öğrenme sürecin temelini oluşturmada etkili ve nispeten önemlidir. Özmenteş 'e göre tutum ve davranış ilişkisi: öğrenci tutumlarının ölçülmesiyle olası davranışlar hakkında bir fikir verebilir. Öğrenci de istendik davranışın oluşturulması için öncelikle tutumların değiştirilmesi gereklidir (Özmenteş, 2006: 25).

Eğitim-öğretim sürecinin planlanması için öğrencilerin derse ilişkin tutumlarının ölçülmesi önemli görülmektedir. Planlama ve öğretim faaliyetlerinde, olumlu ve olumsuz tutumlar belirlenmeli, olumsuz tutuma sahip öğrencilere yönelik nedensel bir araştırmaya gidilmelidir. Tutumların öğrenme sürecini etkileyen bir olgu olduğu düşünüldüğünde, öğrenci tutumlarının bilinmesi; güdüleme ve merak uyandırma konusunda öğrencileri olumlu etkileyerek öğrenme öğretme faaliyetlerinin verimli gerçekleşmesine katkı sağlayabilir.

Hedeflenen müziksel davranışın değiştirmesi tutuma bağlı ise müzik dersine yönelik bireyde tutumun değiştirilmesi, hedeflenen müzikal davranışa ulaşılmasını sağlayacaktır. Erken yaşlarda edinilen ve birey üzerinde nispeten etki yaratan tutumların etkili ve güçlü olduğu görülmektedir. Bireylerin, özellikle çocukluk dönemindeki yaşantıları, hayatı boyunca yaşadığı başarılı ve başarısız deneyimler, sosyal ve toplumsal öğrenmeler tutum üzerinde önemli bir etkendir. Levent (2013), ilköğretim düzeyinde oluşan ya da gelişen tutumların güçlü ve oldukça önemli olduğunu vurgulamıştır (Levent, 2013: 6). Erken yaşlarda edinilen tutumlar o konuda çok önemli deneyimler ya da yaşantılar olmadıkça, kolay kolay değişmemektedir (Kağıtçıbaşı, 2010: 132; Kocaarslan, 2009: 17). Erken yaşlarda edinilen tutumların nispeten güçlü olduğu, kolay değişmediği ve ilköğretim düzeyinde oluştuğu düşünüldüğünde; tutumların değiştirilmesi ve yeni

tutumların oluşması açısından erken yaşlarda edinilmesi bireye müzikal davranışların kazandırılması açısından önemlidir.

Müzik dersine yönelik olumlu ve olumsuz tutumlar, müziksel davranışı kolaylaştırabilen ya da davranışı engelleyebilen bir ön eğilim olarak ortaya çıkar. Olumlu tutumlar müzik dersi için istenilen bir davranış olsa dahi, bireyin duygu, düşünce ve eğilimleri olumlu yönde olmayabilir. Bu durum gözlenebilir davranışlara yön verebilen bir değişken olabilir. Müzik dersine yönelik olumlu tutum gösteren bireyin, derse zamanında gelmesi, ilgi göstermesi, derse katılması gibi birbiriyle ilintili davranışlar gösterebilir. Olumlu tutum davranışta yordayıcı bir değişken olabilir. Müzik dersine yönelik olumsuz tutum içerisindeki birey ise olumlu tutumun aksine bireyde, istenmeyen durumların gözlenmesine sebep olacağı düşünülmektedir. Müzik dersine karşı ilgisiz kalması, devamsızlık göstermesi, istenmeyen davranışların ortaya çıkması ve müziksel davranışa ulaşmada yetersizlikler olumsuz tutum karşıtı davranışlar olarak gözlenebilir. Davranışlar öğrenildiği gibi tutumların öğrenilmesi de insan hayatında olağan bir durumdur. Bireylerde tutum oluşturma ve değiştirme ya da olumsuz tutumları olumlu yönde değiştirilmesi, uyumlu hale getirilmesi doğru yöntem ve teknikle mümkün olabilir. Bu durum ise tutumları olumlu yönde değiştirerek müzik dersinde istenilen davranışa ulaşılmasını sağlayabilir. Tufan ve Güdek' e göre, öğrenme yoluyla oluşan tutumlar kazanıldığına göre, olumsuz tutumlarda olumlu hale getirilebilir (Tufan ve Güdek, 2008: 6).

İlköğretim düzeyinde öğrencilerin müzik dersinde, müziksel bilgi beceri ve davranışları kazanmasında tutumlar büyük ölçüde rol oynamaktadır. Müziğe ve müzik dersine ilişkin olumlu ya da olumsuz tutumların ölçülmesi, değerlendirilmesi, olumlu tutumların geliştirilerek olumsuz tutumların ise mümkünse olumlu hale getirilmesi müzik dersi akademik başarısı açısından önemli bir etkidir. Akademik başarı ile tutum arasında güçlü bir bağ vardır. Öğrencinin müzik dersine olumlu tutumu dersin kalıcılığını etkileyerek öğrenme kolaylığı sağlar. Müzik dersi başarısı etkileyen tutum, akademik başarının oluşmasında bir temel olduğu söylenebilir. Öztöpalan (2007), tutum ile başarı arasında aynı yönde ve pozitif bir ilişki olduğunun altını çizerek, olumlu tutumlara sahip olan bir öğrencinin ders başarısının da yüksek olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca akademik

başarısı yüksek öğrencinin derse tutumunun da yüksek olduğunu aktarmıştır (Öztopalan, 2007: 36).

Akademik Başarı

Akademik başarıyı etkileyen birçok faktör vardır. Öğrenci, öğretmen, öğretimin niteliği, kullanılan materyaller, öğrenme iklimi ve sınıf fiziksel yapısı gibi faktörler öğrenmenin gerçekleşmesinde ve öğrencinin başarıya ulaşmasında önemli bir etkidir. Genellikle başarı, bireyin öğrenme yaşantıları sonucunda not gibi sayısal verilerle ifade edilir. Bir başka deyişle başarı, istenilen sonuca ulaşmak için adım adım kaydedilen bireydeki gelişme olarak da tanımlanabilir. İnceel (2011)'e göre başarı, amaçlanan bir işi istenilen şekilde sonlandırmak olarak ifade etmiştir (İnceel, 2011: 67). Tan'a göre başarı ise, öğrenme sürecindeki bireylerin öğrenme faaliyetlerini ne düzeyde ulaştığının belirlenmesi olarak aktarmıştır (Tan, 1996: 19). Başarı, insan hayatının her aşamasında önemli görülen bir kavramdır. İnsan yapısı gereği yaptığı işi sonlandırmak, başarmak ve mutlu olmak ister. Ancak başarının yanında başarısızlık da insan yaşamının doğal bir parçasıdır. Bireyler, eğitim öğretim yaşamlarında başarı ve başarısızlığı genellikle öğrenme yaşantıları sonucunda aldıkları sayısal sonuçlara göre belirlerler. Akademik başarı, bilişsel yeterlilik ve beceri gerektiren derslerde öğrenme yaşantısı sonucuna dayanmaktadır. Derslerde kendinden isteneni yapan, ders çalışması sıklığı ve niteliği ile öne çıkan, dersin sınavlarından yüksek not alan öğrenci genellikle başarılı kabul edilir.

Carter ve Good (1973)'a göre başarı, bireylerin okuldaki öğrenim gördüğü derslerde elde ettikleri kazanım ve becerilerin sonucunda, öğretmenlerce verilen notlarla ve yapılan testlerden aldıkları puanlarla ifade edilmesidir (Akt. Orhan, 2019: 4). Cüceloğlu ise başarıyı, insanın kendi mükemmellik zirvesini aşması olarak ifade etmiş ve insan yaşamının doğal bir parçası olan başarı dürtüsünün, davranışları etkilediğini belirtmiştir. Ayrıca başarı gereksinimi yüksek olan bireylerin, yaptığı işe daha çok odaklandığı ve çevresindeki bireylere göre işini daha iyi yapmaya çalıştığını vurgulamıştır (Cüceloğlu, 1991: 251–254).

Akademik anlamda başarılı bireyler incelendiğinde, mevcut durumundan rahatsız olmayan, ani kararlar vermeden etraflıca düşünen, problem karşısında umutsuzluğa kapılmadan çözüme odaklanan ve çözüm önerileri getirebilme özellikleri olduğu görülebilir. Başarılı bireylerin Baltaş (1998), amaç belirleyen, zamanı iyi kullanan,

kendini tanıyan, objektif değerlendirme yapabilen, yardım isteyebilen, konuşmasını ve susmasını bilen özellikleri olduğunu ifade etmiştir (Akt. İnceel, 2011: 67). Bireyin başarısı üzerindeki etmenleri Telman (1997) aşağıdaki gibi açıklamaktadır.

1. Zekâ ve özel yetenekler % 50-60
2. Çalışma alışkanlıkları ve tutumları %30-40
3. Şans faktörleri % 10-15

Bu yüzdeler dağılımlara göre birinci ve üçüncü etmenlere bireyin müdahalesi söz konusu olmadığını belirtmiştir. Ancak ikinci etmenin bireyin etkili ve verimli çalışma yöntemleri kullanarak olumlu yönde gelişme sağlayabileceği aktarılmıştır (Akt. Adatepe, 2014: 77).

Akademik başarı eğitim öğretimin herhangi bir kademesinde, çeşitli şekillerde hazırlanan ve geliştirilen başarı testleriyle ölçülür. Akademik başarı, eğitimi verilen derslerin kazanımlarına ulaşmış olup ulaşmadığının kontrol edilmesine yönelik yapılan ölçme (sözlü, yazılı ve uygulamalı sınavlar) ve değerlendirmeler sonucunda öğrencinin aldığı derse yönelik puanların ortalaması ile ölçülür (Uyan, 2012: 16). Başarı testleri, beceri veya kazanımların ölçülmesinde kullanımı gereklidir. Başarı testleri, belli bir programa dayalı öğretim sonunda öğrencilerin bilgi, kavram ve anlayış yönünden gösterdikleri akademik gelişimi belirlemek amacı ile hazırlanan ve kullanılan testlerdir (Yıldırım, 1999: 15). Bireyin kendini geliştirmesi için çalışmalarını değerlendirmesi ve eğitimciden ya da sistemden dönüt alması, akademik başarı düzeyinin yükselmesini sağlayabilir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türk sanat ve Türk halk müziği çalgılarıyla yürütülen müzik dersi uygulamalarının ilköğretim öğrencilerinin ders başarı ve tutumlarına etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Çalgı, nota vb. her tür materyalin ilköğretim müzik dersi sürecinde kullanımının, öğrencilerin başarılarının ve derse olan ilgilerinin artırılması yönündeki planlamalara

temel oluşturabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmanın bir değişkeni çalgı olarak seçilmiştir.

Alan yazında çalgı eşlikli müzik dersi uygulamalarının öğrenci tutumları ve başarıları üzerine etkisinin incelendiği çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Halvaşı, Akgül ve Özbek, 2017; Üstün ve Özçimen, 2015; Akgül, 2013; Acar ve Aydoğan, 2012; Küçükosmanoğlu, 2011; Ergen, 2010; Uluocak, 2008; Öztopalan, 2007; Tunalioglu, 2006). Literatüre göre; bağlama Türk toplumuna en çok hitap eden, işlevsel bir çalgı olarak dikkat çekmektedir. Türk Halk Müziğinin ana çalgılarından bağlamanın yanı sıra eğitim müziğinde Türk Sanat müziğine özgü örnekleri verebilmek için de kapsamlı ve işlevsel bir çalgı kullanılması uygun olur.

Güncel çalışmalarda kanunun da, okul müzik eğitimine uygunluğu kullanılması önerilmektedir (Adar, 2019; Devocioğlu, 2017; Doğruöz, 2017). Kanun, TSM'nin özelliklerini en iyi temsil edebilecek eşlik çalgılarından olduğu değerlendirilmektedir. Kanun ve bağlamayı karşılaştırarak, öğrencilerin müzik dersi başarılarını ve tutumlarını araştıran deneysel bir çalışma henüz yapılmamıştır. Yapılan bu araştırma, deney için seçilen çalgıların farklı müzik türlerine ilişkin olması yönüyle dikkat çekmekte, bir Türk halk müziği ve bir Türk sanat müziği çalgısını bu yönüyle aynı çalışmada kullanan ilk çalışma olması açısından önemli görülmektedir.

İlköğretim müzik dersi müfredatında yer alan TIİM ve TSM eserlerinin, geleneksel çalgılar kullanılarak duyurulması uygun olur. Ayrıca öğrencilerin, Türk müziği çalgılarından kanun ve bağlamanın ve Türk ulusuna özgü müziğe ilişkin ses sistemini yakından tanımasını, özellikle kültürel bakımından önemli görülmektedir.

Bu çalışma ile, müzik eğitimi uygulayıcılarının uzun zamandır tartışıldığı, ilköğretim öğrencilerinin fiziksel gelişimlerine ve müfredata uygun olarak hangi çalgının seçilmesi gereği konusuna bir bilimsel bilgi eklemiştir. Bu seçim, çeşitli özellikteki çalgıların deneysel ön çalışmalar ve süreçteki gözlemsel uygulamalarla, çalgıların işlev düzeylerinin görülebilmesiyle mümkün olabilir. Bu yönüyle bu araştırma ile ilköğretim müzik eğitiminde kullanılabilecek çalgı seçimine işlevsel bir katkı sağlamaya çalışılmıştır.

Alt Problemler

Bu çalışmada, Türk sanat ve Türk halk müziği çalgılarıyla yürütülen müzik dersi uygulamalarının ilköğretim öğrencilerinin ders başarı ve tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmanın alt problemleri şöyledir:

1) Birinci deney grubu (bağlama) ile kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi ön test -son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

2) İkinci deney grubu (kanun) ile kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi ön test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

3) Birinci deney grubu (bağlama) ile kontrol grubu öğrencilerinin tutum ön test -son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

4) İkinci deney grubu (kanun) ile kontrol grubu öğrencilerinin tutum ön test -son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

5) Deney/kontrol grubu öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ile müzik dersi başarı ve tutum ön-test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

6) Deney/kontrol grubu öğrencilerinin okul dışı müzik etkinliği yapma durumu ile müzik dersi başarı ve tutum ön-test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

7) Deney/kontrol grubu öğrencilerinin bir çalgıya sahip olma durumu ile müzik dersi başarı ve tutum ön-test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

8) Deney/kontrol grubu öğrencilerinin ailelerinin müzikle ilgilenme durumu ile müzik dersi başarı ve tutum ön-test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

9) Deney/kontrol grubu öğrencilerinin müzik etkinliklerine katılma durumu ile müzik dersi başarı ve tutum ön-test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

10) Deney/kontrol grubu öğrencilerinin kardeş sayıları ile müzik dersi başarı ve tutum ön-test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

11) Deney/kontrol grubu öğrencilerinin annelerinin eğitim durumu ile müzik dersi başarı ve tutum ön-test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

12) Deney/kontrol grubu öğrencilerinin babalarının eğitim durumu ile müzik dersi başarı ve tutum ön-test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

13) Deney/kontrol grubu öğrencilerinin annelerinin mesleği ile müzik dersi başarı ve tutum ön-test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

14) Deney/kontrol grubu öğrencilerinin babalarının mesleği ile müzik dersi başarı ve tutum ön-test- son-test ortalama puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma;

1. İlköğretim 6. sınıf müzik dersi ünitelerinden müziklerde hız değişiklikleri, müzikte gürlük değişiklikleri, yurdumuza ait başlıca müzik türleri, Türk müziğinde makamsal yapı, ses değiştirici işaretler ve Atatürk ve müzik ile

2. Araştırmanın yapıldığı zaman 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılı ile

3. Araştırma 12 hafta ile (08.10.2018 ve 28.12.2018)

4. Müzik derslerinde kullanılan eşlik çalgısı olarak bağlama ve kanun ile

5. Çalışma grubu olarak ise Tokat ili Turhal ilçesinde bulunan İbni Sina İlköğretim Okulu 6.sınıf öğrencileri, A-B-C şubeleri ve bu şubelerde yer alan 48 öğrenci ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmanın Sayıtları

Araştırmada; katılımcıların Müzik Dersi Tutum Ölçeği, Müzik Dersi Başarı Testi ölçme araçlarına samimi cevap verdikleri ve deney ve kontrol gruplarında çalışma kapsamı dışında kalan tüm değişkenlerin eşit olduğu kabul edilmiştir.

Tanımlar

Eşlik: Ses müziği veya çalgı müziğinde bir eserin armonik niteliğini ortaya çıkaran, ona içerik ve derinlik kazandıran müzikal birliktelik (Say, 2005: 186).

Müzik Dersi Başarısı: Öğrenme sürecinin sonunda bireylerin öğrenme faaliyetlerine ne düzeyde ulaştığının belirlenmesi ve elde ettikleri başarı puanlarıdır.

Kazanım: Kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar aracılığı ile öğrencilerde görülmesi gereken bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir (MEB-6-7-8, 2016: 12).

Müzik Öğretim Programı: Genel amaçlar, temel beceriler, öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlikler, açıklamalar, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme değerlendirme boyutlarını oluşturmaktadır (MEB-4-5, 2016: 10).

Şarkı: Farklı ülkelerde ve kültürlerde “Canzone”, “Lied”, “Song” gibi çeşitli şekillerde isimlendirilen şarkı, geçmişten günümüze kültür ve medeniyetlerde var olan, insanın kendini anlatma ihtiyacının bir sonucu olarak ortaya çıkan kısa, sözlü ve yalın halde bulunan müzik biçimidir.

Marş: İtalyancada “Marcia”, Almandada “Marsch”, İngilizcede “March” şeklinde isimlendirilen marşlar, ritim, ölçü ve tempo bakımından bir grup insanın ya da daha fazla sayıda kişinin yürüyüşüne uygun düşen ve bu amaçla bestelenmiş olan işlevsel müzik parçasıdır (Say, 2002: 335).

BÖLÜM I: KURAMSAL ÇERÇEVE

İlköğretim müzik derslerinde çalgı kullanımıyla ilgili birçok çalışma mevcuttur. Yapılan çalışmalarda çeşitli çalgıların, ilköğretim ve ortaöğretimde kullanılabilirliği incelenmiştir. Bu çalışmalarda genel olarak deneysel ve betimsel yöntemler kullanılmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra nitel ve nicel veriler alınarak öğrenci, uzman görüş ve düşüncelerine yer verilmiştir. Bu çalışmanın kapsamı çerçevesindeki çalışmalar aşağıda kısaca tanıtılmıştır.

1.1. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Adar, (2019)'ın ilköğretim müzik öğretmenlerinin Türk müziği ile ilgili görüş ve uygulamalarını betimlediği çalışmasında; katılımcı öğretmenler Türk müziği Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği eserlerin öğretilmesini doğru bulurken bu düşünceye karşı olan bir öğretmene rastlanmamıştır. Öğretmenler derslerde Türk müziği enstrümanları olan ud, kanun, klâsik kemençe, bağlama vb. enstrümanlar ile derslerde eşlik ettiklerini ve öğrencilerin bu şekilde daha keyifli ders işledikleri, şarkıları daha kolay öğrendikleri ve bu derslerde öğrencilere Türk müziği enstrümanları öğretilmesinin doğru olduğunu savundukları ve bu öğretmenlerin genellikle konservatuvar mezunu oldukları anlaşılmaktadır.

Ayhan, (2019) çalışmasında, üç ilköğretim okulunda öğrenim gören 6. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının farklı değişkenler ile arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 6. sınıf düzeyinde 175 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, çalışma grubunda yer alan ilköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin, müzik dersine yönelik tutumlarının olumlu olduğu gözlenmiştir. Ayrıca çalışma grubunda yer alan ilköğretim öğrencilerinin, cinsiyet, aile gelir düzeyi, aile eğitim durumu, aile içi müzik davranışları, öğrencilerin müzik tercihleri gibi değişkenlere öğrencilerin müzik dersi tutumlarına etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akgün, (2018) tarafından yapılan çalışmada, ortaöğretim 9.10 ve 11. sınıf öğrencilerinin, müzik dersi öğretim programına uygun olarak Türk müziği eserlerini seslendirmede melodika ve blok flüt çalgılarının etkililik düzeyleri incelenmiştir. Araştırmada yarı deneysel desenlerden solomon dört gruplu desen seçilmiş, bu bağlamda

iki kontrol ve iki deney grubu belirlenmiştir. Araştırmanın, çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında, ortaöğretimde öğrenim gören 21 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla çalışmada blok flüt ve melodika becerilerini ölçmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı ve uzman görüşlerini alma formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde bilgilerden deneysel çalışmanın, uygulama yapılan gruplarda etkili olduğu sonucuna ulaşıldığı gözlenmiştir. Deneysel işlem süreci sonuçları bir bütün olarak ele alındığında öğrencilerin “Çanakkale Türküsü” ve “Katibim” adlı eserleri seslendirmelerinde melodika ile daha başarılı sonuçlara ulaştıkları görülmüştür.

Umuzdaş ve Kızıklı, (2018) ilköğretim 6.7 ve 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları gözlemlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, İbni Sina İlköğretim okulu 6-7-8. sınıflarında öğrenim gören 225 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, öğrenci tutumlarını saptamaya yönelik betimsel bir çalışma olup tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla müzik dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin genel anlamda müzik dersine ilgi duyduklarını, müziği önemsediklerini tespit edilen sonuçlar arasında olduğu belirlenmiştir.

Devecioğlu, (2017) tarafından yapılan çalışmada, kanun çalgısının ilköğretim müzik derslerinde, öğretim programı ve farklı yaklaşımlarla kullanılması ve araştırmacı tarafından oluşturulan öğretim sisteminin öğrenciler üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, ilköğretim okulunda öğrenim gören 8. sınıf düzeyinde 20 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada deneysel desen kullanılmış ve öntest-sontest kontrol gruplu modeli belirlenmiştir. Araştırmada deney ve kontrol grupları yansız atama ile belirlenmiş ve uygulama süreci 8 hafta ile sınırlandırılmıştır. Araştırmada deney grubuna araştırmacı tarafından geliştirilen öğretim sistemi uygulanırken kontrol grubuna ise geleneksel yöntemlerle öğretim süreci uygulanmıştır. Ön test – son test olarak öğrencilerin işitme ve seslendirme becerilerini belirlemeye yönelik dereceli puanlama anahtarı ve dereceli puanlama anahtarına ilişkin uzman görüşü alma formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ön test sonucuna göre, kontrol ve deney grubu öğrencilerinin işitme ve seslendirme becerilerine yönelik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmezken, son test sonuçlarında kontrol ve deney grubu öğrencilerinin işitme ve seslendirme becerilerine yönelik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlılık tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar bir bütün olarak ele alındığında araştırmacı tarafından hazırlanan öğretim sistemi üzerinden olumlu sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Üstün ve Özçimen, (2015) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim müzik dersi kazanımlarına ulaşmada okul çalgılarının etkililik düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2012-2013 eğitim öğretim döneminde, 6. sınıf düzeyinde 73 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, müzik derslerinde kullanılan okul çalgılarının (bağlama, gitar, blok flüt) 6. sınıf müzik dersi kazanımlarına ulaşmada etkili olduğu sonucu saptanmıştır.

Demir, (2014)'in ortaokul öğrencilerinin bağlamaya yönelik görüşlerini incelendiği çalışma sonucunda; öğrencilerin, müzik derslerinde öğretmenlerinin çalgı çalmasını istedikleri; türküleri bağlama eşliğinde öğrenmenin daha keyifli olduğu düşündükleri; dinleme zevklerinin bağlamanın geliştireceğini düşündükleri; bağlamaya karşı sevgi duydukları; etkinliklerde bağlama ile türkülerin seslendirilmesini istedikleri; gitar, bağlama, piyano, keman, flüt çalgılarını çalmak istedikleri; anne eğitim durumları ile bağlama arasında ters yönlü bir ilişki olduğu; baba eğitim durumlarıyla bağlama arasında ters yönlü bir ilişki bulunduğu; gelir durumuyla bağlama arasında ise gelir arttıkça öğrenci görüşlerinde farklılaşmalar olduğu saptanan sonuçlar arasındadır.

Üstün, (2014)'ün çalışmasında, ilköğretim müzik dersi kazanımlarına ulaşmada kullanılan okul çalgılarının etkililiği incelenmiştir. Araştırmada deneysel desenler öntest-sontest kontrol gruplu modeli seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Nevşehir İlinde bulunan ilköğretim okulunda 6. sınıfta öğrenim gören toplam 73 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, bilişsel ön öğrenmeler testi, başarı testi, gözlem formu kullanılmıştır. Çalışma grubuna bilişsel giriş testi ve başarı testleri ön test olarak uygulanmış 11 haftalık eğitim sürecinin ardından son test uygulanan araştırma sonucunda, belirlenen kazanımların öğrenciler üzerinde üç çalgının da etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan okul çalgılarından her birinin çeşitli kazanımlarda başarı seviyesini arttırdığı gözlenmiş; uygulama süresince kullanılan ve diğer çalgılara göre gitarın 6. sınıf müzik dersi kazanımlarında etkili olduğu tespit edilmiştir.

Akgül, (2013) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin enstrüman eşlikli müzik dersinden sonra müzik dersi başarı ve tutumlarına yönelik gelişimleri ve bu yöndeki değişimleri incelenmiştir. Araştırmada deneysel desen kullanılmış, öntest-sontest kontrol gruplu modeli seçilmiştir. Deneysel gruba 6. sınıf

müzik dersinde içeriğinde dizgeli eğitim sistematigi ile hazırlanmış eşlikli müzik dersi, kontrol grubuna ise var olan süreçte uygulanmakta olan müzik dersi uygulanmıştır. Araştırma sonunda kontrol grubu öğrencilerinin ve deney grubu öğrencilerin bilgi düzeylerinde karşılaştırıldığında, deney grubunu oluşturan öğrencilerin bilgi düzeylerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha ilerde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tutum puanları olarak, deney sonunda kontrol grubu öğrencilerinin ve deney grubu öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları karşılaştırıldığında, deney grubunu oluşturan öğrencilerinin derse yönelik tutumlarındaki artışın kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek oldukları gözlenmiştir.

Levent, (2013) çalgıların öğrenci tutumları üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, ilköğretim okulunda 6. sınıfta öğrenim görmekte olan 88 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada deneysel desenlerden olan çok değişkenli model kullanılmıştır. Müzik dersinde kullanılan elektronik orgun, kemana göre öğrencinin derse ilişkin olumlu tutum geliştirmesinde nispeten daha etkili olduğu saptanmıştır. Blok flütün ise müzik dersinde kullanımının kemana göre, öğrencinin derse ilişkin olumlu tutum geliştirmesinde nispeten daha etkili olduğu saptanmıştır.

Yavçın, (2011) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim 4, 5, 6, 7 ile 8. sınıf öğrencilerinin özengen çalgı durumları incelenmiştir. 1204 öğrenci ile çalışılan araştırmada, ilköğretim öğrencilerinin büyük kısmının özengen çalgı eğitimi almadığı; özengen çalgı eğitimde en çok gitarın tercih edildiği; ilköğretim öğrencilerinin imkânlarının olması halinde çoğunluğun çalgı eğitimi almak istedikleri; özengen çalgı eğitimi ile öğrencilerin dinlediği müzik türünün paralellik gösterdiği; öğrencilerin pop ve rap müzik türlerini tercih ettiklerini; ailelerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyleri ile özengen çalgı eğitimini alma durumlarına etkili olduğu saptanan sonuçlar arasındadır.

Demirtaş, (2011) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerine müzik dersinde, okul şarkılarına piyano eşliği kullanılarak öğretiminin kazanımlara etkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, ilköğretim okulunda öğrenim gören 66 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, belirlenen parçalar doğrultusunda öğrencilere yapılan piyano eşliğinin olumlu bir etki yaptığı gözlenmiştir. Ayrıca araştırmada öğrencilere kazandırılması hedeflenen sekiz kriterin, deney ve kontrol grupları arasında etkili olduğu belirlenmiştir.

Küçükosmanoğlu, (2011) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim müzik derslerinde, öğretimi gerçekleştirilen marş, türkü ve okul şarkılarının, müzik öğretmenleri tarafından kullanılan eşlik çalgılarının etkilileri bakımından karşılaştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, ilköğretim okulunda üç şubede 6. sınıf düzeyinde öğrenim gören 24 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, yapılandırılmış davranışsal beceri gözlem formu oluşturulmuş dokuz haftalık şarkı öğretimi sonunda öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Araştırma sonucunda müzik derslerinde kullanılan klasik gitarın, okul şarkılarının ve türkülerin öğretiminde blok flüt göre ve müzik dersinde çalgı kullanılmamasına göre etkili olduğu, türkülerin, blok flüt kullanarak öğretilmesi ile bir çalgı kullanılmadan öğretilmesi arasında ise etkili olmadığı gözlemlenmiştir.

Ergen, (2010) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilen keman eğitiminin, eşlikli ve eşiksiz çalma üzerine yürütülen keman eğitimine göre entonasyon, özgüven ve tutum değişkenleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2008-2009 eğitim - öğretim yılında, ilköğretim okulunda 3. 4. ve 5. sınıflarında öğrenim gören 30 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın deney grubunda eşlikli çalma üzerine, kontrol grubunda ise eşiksiz çalma üzerine keman eğitimi verilmiştir. Araştırma sonucuna göre ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilen keman eğitiminin, keman eşlikli yürütülen çalmanın ve eşiksiz çalmaya göre entonasyon, özgüven ve tutum üzerindeki etkisi daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yılmaz, (2010) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin okul şarkılarının klasik gitar ile çeşitli şekillerde eşiklenebilirliği durumu incelenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmen görüşlerini almaya yönelik anket kullanılmıştır. Araştırmada belgesel tarama modeli kullanılmış ve müzik öğretmenleri tarafından yaygın kullanılan beş okul şarkısı incelemeye alınarak uzman görüşleri de dikkate alınmıştır. Araştırmada iki örneklem grubundan yararlanılmıştır. Birinci örneklem grubunu Niğde il merkezinde görev yapan 20 müzik öğretmeni, ikinci örneklem ise bu müzik öğretmenleri tarafından müzik derslerinde kullanılan beş okul parçası oluşturmaktadır. Ele alınan okul şarkıları armonik ve teknik yönden incelenmiş ve eşlik modellemeleri geliştirildiği belirlenmiştir. Araştırma sonucunda yapılan teknik ve armonik analizlerinde katkılarıyla farklı şekillerde akor, akor bağlantıları ve figürler kullanılarak okul şarkılarına çeşitli eşlik modelleri oluşturulduğu gözlenmiştir.

Bilgin, (2009) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin okul şarkılarına yönelik görüşleri alınmış ve çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmada var olan durumun ortaya koyulması için betimsel yöntem kullanılmış ve tarama modeli seçilmiştir. Veri toplamak amacıyla öğrencilerin okul şarkılarına bakış açılarını belirlemeye yönelik anket uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ili Gaziosmanpaşa ilçesinde bulunan 32 ilköğretim okulunda öğrenim gören 5. ve 8. sınıf düzeyinden olmak üzere 516 öğrenci belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, 5. ve 8. sınıf düzeyinde değişkenler karşılaştırıldığında benzer özellikler taşıdığı gözlenmiştir. Öğrencilerin şarkı öğrenme ve söyleme süreçlerinde öğretmenlerinin bir çalgıdan ya da medyadan faydalanmalarının, öğrencilerin öğrenilen/seslendirilen şarkıyı sevmelerini sağlayabileceği sonucu belirlenmiştir. Araştırmanın geneline bakıldığında ilköğretim öğrencilerinin okul şarkılarına yönelik görüşlerinin olumsuz oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Doğan, (2009) tarafından yapılan çalışmada, ülkemizde mandolinin müzik eğitimdeki yeri ve önemini belirlemek ve okul çalgısı olarak kullanılabilirliği incelenmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan, mandolin çalgısı eğitimi alan eğitimcilerin görüşlerini almaya yönelik anket kullanılmıştır. Araştırmada betimsel çalışma modellerinde genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, ülkemizin dört bölgesinde görev yapan 32 müzik eğitimcisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre, cumhuriyetten sonra pilot çalgı olarak müzik eğitimde öğretmenler tarafından kullanıldığı, mandolinin akort sorunu ve maliyeti gibi sebeplerden yerini başka okul çalgılarına bıraktığı saptanmıştır. Mandolinin günümüz müzik eğitimine tarihsel süreçte olduğu gibi yeniden kullanılabilirliğinin sağlanması, mandolin ailesi çalgılarıyla daha da etkili ve verimli olacağı sonucuna ulaşıldığı saptanmıştır.

Acar, (2009) tarafından yapılan çalışmada, blok flütün ilköğretim müzik dersi öğretim programı hedeflerine ulaşmadaki yeterliliği incelenmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla anket kullanılmış ve ilköğretimde görev yapan 21 müzik öğretmenine uygulanmıştır. Araştırmada, ilköğretim müzik öğretim programında yer alan hedeflerin blok flüt kullanılarak gerçekleştirme düzeyleri elde edilen veriler ışığında değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırma sonucunda, nota öğretimi, hız ve gürlük konuları, toplu ses eğitimi, ses değiştirici işaretler konularında blok flütün kısmen yeterli olduğu

sonucuna ulaşılırken, ilköğretim müzik dersi öğretim programı hedeflerine ulaşmada yetersiz bir çalgı olduğu saptanmıştır. Blok flütün genel anlamda yeterlilik ve sınırlılıklarının olduğu düşünülerek, öğretim programı hedefleriyle uyumlu hale getirilmesinin çalgıyı yeterli bir konuma ulaştıracadı saptanmıştır. Ayrıca blok flütün bir sınıf çalgısı olarak değil öğretmen çalgısı olarak kullanımının büyük ölçüde yararlı olabileceği, Hicaz ve Hüseyini makamlarındaki eserlerin seslendirilmesine uygun olduğu sonucu saptanmıştır.

Yungul, (2008) tarafından yapılan çalışmada, okul şarkılarının gitar çalgısı kullanılarak nasıl eşlik yapılması gerektiği incelenmiştir. Araştırmada okul şarkılarının gitarla eşliğine yönelik modeller geliştirilmiş ve betimsel tarama yöntemine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda okul şarkılarının eşliğine yönelik, armonik ve ezgisel analiz, akorların analizi ve birbirine bağlantısı, şarkılara uygun eşlik figürlerin kullanılması, eşlik modellerinin geliştirilmesi ve okul şarkılarının gitarla eşliğiyle ilgili çözüm önerilerine yer verildiği saptanmıştır.

Uluocak, (2008) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim öğrencilerine müzik derslerinde gitar eşliği kullanılmasının öğrencilerin müzik dersi başarılarına yönelik etkileri incelenmiştir. Araştırmada deneysel desenlerden öntest - sontest kontrol gruplu modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2007–2008 öğretim yılının birinci döneminde üç ilköğretim okulunda öğrenim gören toplam 178 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, yapılandırılmış görüşme formu, bilişsel başarı testi, devinişsel davranış gözlem aracı, tutum ölçeği, öğrenci görüşleri alma formu, öğretmen görüşleri alma formu kullanılmıştır. Araştırmada müzikte hız, gürlük ve anlatım ünitesi ve hedef davranışları belirlenmiş, 6 hafta süren bir deney süreciyle uygulama yapılmıştır. Deney grubuna gitar, kontrol grubuna ise blok flüt uygulama süresince kullanılmıştır. Araştırmada, müzik derslerinde gitar kullanımının “Müzikte Hız, Gürlük ve Anlatım” ünitesinin bilişsel davranışları kazandırmada etkili olduğu, devinişsel ve duyuşsal davranışları kazandırmada ise etkili olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca müzik öğretmenlerinin gitarın müzik derslerinde kullanıma uygun nitelikte bir çalgı olarak düşündükleri belirlenen sonuçlar arasındadır.

Işık, (2008) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretimde ve ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin bağlama kullanımlarının incelendiği gözlemlenmiştir.

Araştırmada çalışma grubunu her coğrafi bölgeden 10, toplam 70 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma, ilköğretimde ve ortaöğretimde müzik öğretmenlerinin derslerindeki bağlama kullanımını ortaya çıkarmaya yönelik betimsel bir çalışmadır. Araştırmada veriler anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, müzik öğretmenlerinin genel müzik eğitiminde dersi içi ve ders dışı etkinliklerde bağlama kullanımının düzeyi ve amaçları, öğrencilerin bağlamaya olan ilgileri, bağlamanın müzik derslerinde işlenmeye uygunluğu ve müzik eğitimine sağladığı katkı saptandığı belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada, varılan sonuçlara dayalı olarak çözüm önerileri sunulduğu gözlenmiştir.

Bariş, (2007) tarafından yapılan çalışmada, çalgı eğitiminin okul müziğindeki yeri ve müzik öğretmenleri tarafından eğitimi alınan okul çalgıları dersinin işlevinin incelendiği gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda, müzik eğitimi anabilim dallarında müzik öğretmenleri adaylarına eğitimi verilen okul çalgıları dersinin üç dönem yeterli olmadığı ve bu çalgıların temel teknik ve becerilerin öğretilmesinde lisans programlarında sürelerinin sınırlı olduğu saptanmıştır. Ayrıca okul müziğinin önemli boyutlarında biri olan çalgı eğitiminde, kullanılan repertuarının kısıtlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada müzik eğitimi ABD lisans programında, okul çalgıları dersinin süresinin uzatılması, var olan orkestra ve oda müziği dersinin yanı sıra, okul çalgıları orkestrası yer alması, okul çalgıları dersinde dağarcık oluşturulmasına yönelik yaratıcı çalışmaların yapılması yer verilmesi gibi çözüm önerileri getirildiği belirlenmiştir.

Öztopalan, (2007) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim 6.7.8. sınıf düzeyinde özel okul ve devlet okulunda, öğrenim gören öğrencilerin müzik dersi tutum ve başarılarına etkileri incelenmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmış ve durum saptamaya yönelik betimsel bir çalışmadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla tutum ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, ilköğretim düzeyinde, 12 devlet okulunda öğrenim gören 432 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler ışığında, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin, özel okulda öğrenim gören öğrencilere göre ilköğretim düzeyinde, müzik dersi tutumları ve akademik başarılarına etkili olduğu sonucu saptanmıştır. Ayrıca özel okul ile devlet okulu türünde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarıları ile tutumları arasında anlamlı ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Gürler, (2007) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kazanımlarına ulaşmadaki yeterlilikleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde görev yapmakta olan 80 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla anket kullanılmıştır. Çalışmada, durum saptamaya yönelik belgesel tarama modeli kullanılmış ve elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin belirlenen kazanımlara ulaşmada büyük ölçüde yeterlilik sağladığı ancak kazanımların belirli bir kısmına da ulaşmada yeterlilik sağlamadığı gözlenmiştir.

Demir, (2007) tarafından yapılan çalışmada, Türk sanat müziği çalgısı olan udun müzik derslerinde kullanılabilirliği ve udun müzik derslerinde ne derece etkili olduğu incelenmiştir. Araştırma, öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini, 2006–2007 eğitim-öğretim yılında çeşitli illerde görev yapan ve ud çalan, 15 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre udun müzik derslerinde kullanımının, müzik derslerini zevkli hale getirdiği; öğretmenlerin kendilerini kabul ettirmede bu çalgının önemli olduğu; ses sınırları ile tınısının ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine uyum sağladığı; taşınabilir bir çalgı olması nedeniyle kullanım avantajının bulunduğu; akordunun kısa sürede yapılabildiği; geleneksel ve komalı sesler barındıran eserleri seslendirmede uyum sağladığı; türkü, marş, şarkı ve çocuk şarkılarını seslendirmede uyum sağladığı; müzik derslerinde öğrencilerin ilgilerini ve katılımını sağladığı; sosyal etkinliklerde kullanılabilen bir çalgı olduğu; geleneksel müziklerimizin tanıtılması ve öğrencilere öğretilmesinde önemli bir çalgı olduğu saptanan sonuçlar arasındadır.

Kaçar, (2007) tarafından yapılan çalışmada, udun müzik öğretmenliğinde kullanılabilirliği incelenmiştir. Araştırmada kaynak tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, udun bir eşlik çalgısı olması, çalarken söyleyebilme rahatlığı, sosyal etkinliklerde kullanılabilirliği, makamsal ve tampere müziklerde kullanılabilmesi, geleneksel müziğin yeni kuşaklara aktarımını sağlaması gibi özelliklerinden, müzik eğitiminde etkin bir şekilde yararlanılabilecek bir çalgı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak müzik öğretmeni yetiştiren bölümlerde udun bu özellikleri göz ardı edildiği tespit edilmiştir.

Altıntaş, (2007) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim müzik derslerinde 6.sınıf öğrencilerine verilen mandolin eğitiminin müzik dersi başarısına etkisi incelenmiştir. Araştırmada deneysel desenlerden, öntest -sontest kontrol gruplu modeli kullanılmıştır. İlköğretim okulunda 6. sınıf düzeyinde rastgele oluşturulan 28'i erkek ve 32'si kız olmak üzere toplam 60 öğrencinin oluşturduğu örneklem grubuna hazırlanmış olan müzik bilgi testi eğitimden önce ve eğitimden sonra uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre mandolin eğitimi alan öğrencilerin müzik dersi başarıları, ses eğitimi destekli müzik dersi alan öğrencilerinin başarılarına göre olumlu yönde bir fark olduğunu gözlenmiştir. Öğrencilerin incelenen cinsiyet, ailenin gelir düzeyi, anne ile babanın meslek ve eğitim durumları değişkenleri ile başarı arasındaki ilişkinin etkili olmadığı saptanmıştır.

Köz, (2007) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim ikinci kademede görev yapan ve bireysel çalgısı gitar alanı mezunu olan müzik öğretmenlerinin, okul şarkılarına eşlik etmede karşılaştıkları problemlerin ve gitarın bu alandaki kullanılabilirliği ilgili öğretim elemanları ve öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 8 öğretim elemanı ve bireysel çalgısı gitar olan 35 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada, öğretim elemanları ve müzik öğretmenlerinden, anketler aracılığı ile görüşler alınmış, elde edilen veriler analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, müzik öğretmenleri gitarın eşlik çalgısı olarak kullanılmasının sağlayabileceği faydalar konusunda öğretim elemanları ile aynı fikri paylaştıkları belirlenmiştir. Gitarın, uygun bir eşlik çalgısı olduğunu, müzik öğretmenlerinin % 86,6'sı, gitarın, öğretmenin sınıfta dolaşarak eşlik yapabilmesine ve bu sayede sınıf hâkimiyetini kaybetmemesine olanak tanıdığı yönünde görüş belirttikleri saptanmıştır. Gitarın ses genişliği ve çoksesliliğe elverişli yapısı, ritmik yapısı ve ses rengi bakımından okul şarkılarına eşlik etmede yeterli olduğunu belirterek, müzik dersine ve öğrencilerin müziksel gelişimlerine olumlu katkı yapacağı görüşünde birleştikleri belirlenmiştir.

Tunahoğlu, (2006) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim düzeyi, müzik derslerinde uygulanan, düzenli çalgı ve ses eğitimi uygulamalarının, öğrencinin, müziksel bilgi, müziksel tutum, müzik yaşantısı ve benlik saygısı düzeyleri üzerindeki etkililikleri incelenmiştir. Araştırmada deneysel desenlerden, öntest sontest gruplu kontrol modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 8. sınıf düzeyinden 50 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla çalışmada, müziksel bilgi testi, tutum ölçeği,

müziksel yaşantı anketi, Wifam özgüven testi kullanılmış ve sürece katılan öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmada uygulama öncesi ve sonrasında deney ve kontrol gruplarına uygulanan, müziksel bilgi testi sonucunda veriler değerlendirilmiştir. Sekiz ay süren uygulama sonucunda, çalgı eğitimine dayalı müzik öğretim yönteminin, ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilen müzik eğitimi uygulamalarının daha etkili ve en uygun öğretim yöntemi olduğu sonucuna varıldığı gözlenmiştir.

Özdek, (2005) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim düzeyi müzik derslerinde bağlama kullanılma durumları tespiti yapılarak bu durumlara ilişkin problemlerin incelendiği belirlenmiştir. Araştırmada, tarama modeli seçilmiş, veri toplama amacıyla uzman görüşü ve anket kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ilköğretimde görev yapan 50 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerden bağlamanın ilköğretim düzeyinde kullanılabilirliği belirlenmiştir. Müzik derslerinde kullanılacak bağlamanın fiziksel ve teknik özellikleri, akort ve notalama yöntemi tespit edilmiş bağlamanın müzik öğretmenliği lisans programındaki kullanılacak süre ve içeriğine yönelik öneriler sunulduğu saptanmıştır.

Öztürk, (2001) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretimde görevini sürdüren müzik öğretmenlerinin müzik derslerinde çalgılarını ne derece kullanabildikleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, çeşitli illerde görev yapan 40 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada durum saptamaya yönelik betimsel araştırma tekniği kullanılmış ve veri toplamak amacıyla anket ve uzman görüşünden yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler ışığında, müzik dersinde müzik öğretmenleri ortam, süre, kaynak gibi çeşitli yetersizliklerden çalgılarını kullanamadıkları saptanmış müzik dersi amaçlarına ulaşmada yetersizliklerin yaşandığı gözlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin, mezun oldukları kurumlarda eğitimini aldıkları çalgılarını sınıf çalgısı olarak kullanamadıkları; çalgılarını şarkı öğretmekte ve şarkıya eşlik etmekte, sınıf içi dinleti yapmakta kullanamadıkları; çalgılardan gerektiği kadar faydalanamadıkları; ders anlatırken ana çalgıları değil yardımcı çalgılarını veya org kullandıkları; kendilerine ait bir çalgıları olmadığı için derslere çalgılarıyla eşlik edemedikleri; görev yapılan okullarda müzik sınıflarının yetersiz olduğu; haftalık müzik dersi saatlerinin çalgı eğitimi için yetersiz olduğu; çalgılarını genellikle konser, gösteri ve koro gibi ders dışı etkinliklerde kullanabildikleri tespit edilen sonuçlar arasındadır.

Kocabaş (1995) tarafından yapılan çalışmada, işbirlikli öğrenme yöntemi kullanılarak blok flüt öğretimi ve öğrenme stratejileri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu ilköğretim okulunda öğrenim görmekte olan 155 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada öğrenme tekniklerinden birinci deney grubuna Birleştirme-I tekniği, birlikte öğrenme tekniği ikinci deney grubuna, ezginin tartımından yola çıkılarak öğretim tekniği üç numaralı kontrol grubuna, bütün-parça-bütün tekniği dört numaralı kontrol grubuna uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, işbirlikli öğrenme tekniklerinin öğrenciler üzerinde müziğe ilişkin tutumları, müziksel alan bilgileri, müziği öğrenme stratejileri ve blok flüt çalma becerileri geleneksel öğrenme yöntem ve tekniklerine göre etkili olduğu saptanmıştır.

Bilen, (1995) tarafından yapılan çalışmada, işbirlikli öğrenme yöntemi kullanılarak, öğrencilerin müziksel bilgilerinin öğrenilmesi, müziksel söyleme ve işitme becerilerinin gelişmesi, Türk müziği anabilim dalı çalışmasında, notayla ve kulaktan öğrenme yöntemlerinin birbirleriyle karşılaştırmalı olarak incelendiği gözlemlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu ilköğretim okulunda öğrenim gören 4. sınıf öğrencilerinin bulunduğu üç grupta uygulama yapılmıştır. Araştırmada deneysel desenlerden, öntest-sontest kontrol gruplu modeli uygulanmış ve araştırma 14 hafta sürmüştür. Araştırma sonucunda, işbirlikli öğrenme yönteminin, müzik bilgilerinin öğrenilmesinde nota ile öğrenme yöntemine göre bir değişkenlik göstermezken, kulaktan notalı öğrenme yöntemine göre bu yöntemin daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada işbirlikli öğrenme yönteminin, nota ile öğrenme ve kulaktan notalı öğrenme yöntemine göre, şarkıyı güzel söyleyebilme, müziksel işitme becerisi, öğrencilerin müziğe yönelik tutumları ve müziğe ilişkin güdülerinin değişmesi açısından etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca işbirlikli öğrenme yönteminin, müziksel becerilerin kısa sürede kazandırdığı, öğrencilerde coşku ve heyecan yaratarak derse katılımı arttırdığı, bu yöntemin diğer öğrenme yöntemlerine göre daha tercih edilir olduğu ve müzik öğretmenini işbirlikli öğrenme ortamına yönelttiği gibi birçok yönden katkıları saptanan sonuçlar arasındadır.

İlgili yayınlar incelendiğinde, müzik eğitimde kullanılan çalgıların önemi, müzik derslerinin yürütülmesini sağlayan müzik öğretmenlerinin görüşleri ve müzik derslerinde kullanılan çalgıların öğrenci, öğretmen, ders başarısı gibi değişkenlere etkisi gibi konuların üzerinde durulduğu gözlenmektedir. Yapılan çalışmaların bulguları; geleneksel çalgıların müzik derslerinde kullanılmasının desteklemekte, bunun öğrenci ve öğretmen üzerinde olumlu yönde etkileri olabileceğini vurgulamaktadır. Bu araştırmada ise, geleneksel çalgılardan kanun ve bağlama kullanılarak müzik eğitiminin yürütülmesinin, öğrencinin müzik dersine yönelik tutum ve başarı bağlamındaki işlevi tartışılmaktadır.

BÖLÜM II: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yapılmasında izlenen yöntem ve araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubunu, veri toplama araçlarının hazırlanması, geliştirilmesi, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmaktadır.

2.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ VE MODELİ

Bu deneysel çalışma; Türk sanat ve Türk halk müziği çalgıları, diğer bir sınıfta çalgı kullanılmadan yürütülen müzik derslerinin araştırılması ile ilgilidir. Çalışmada; ilköğretim 6.sınıf müzik dersinde; kanun ve bağlama çalgılarının hangisi öğrencilerinin müzik dersi başarı ve tutumları bakımından daha etkilidir? sorusuna yanıt aranmıştır.

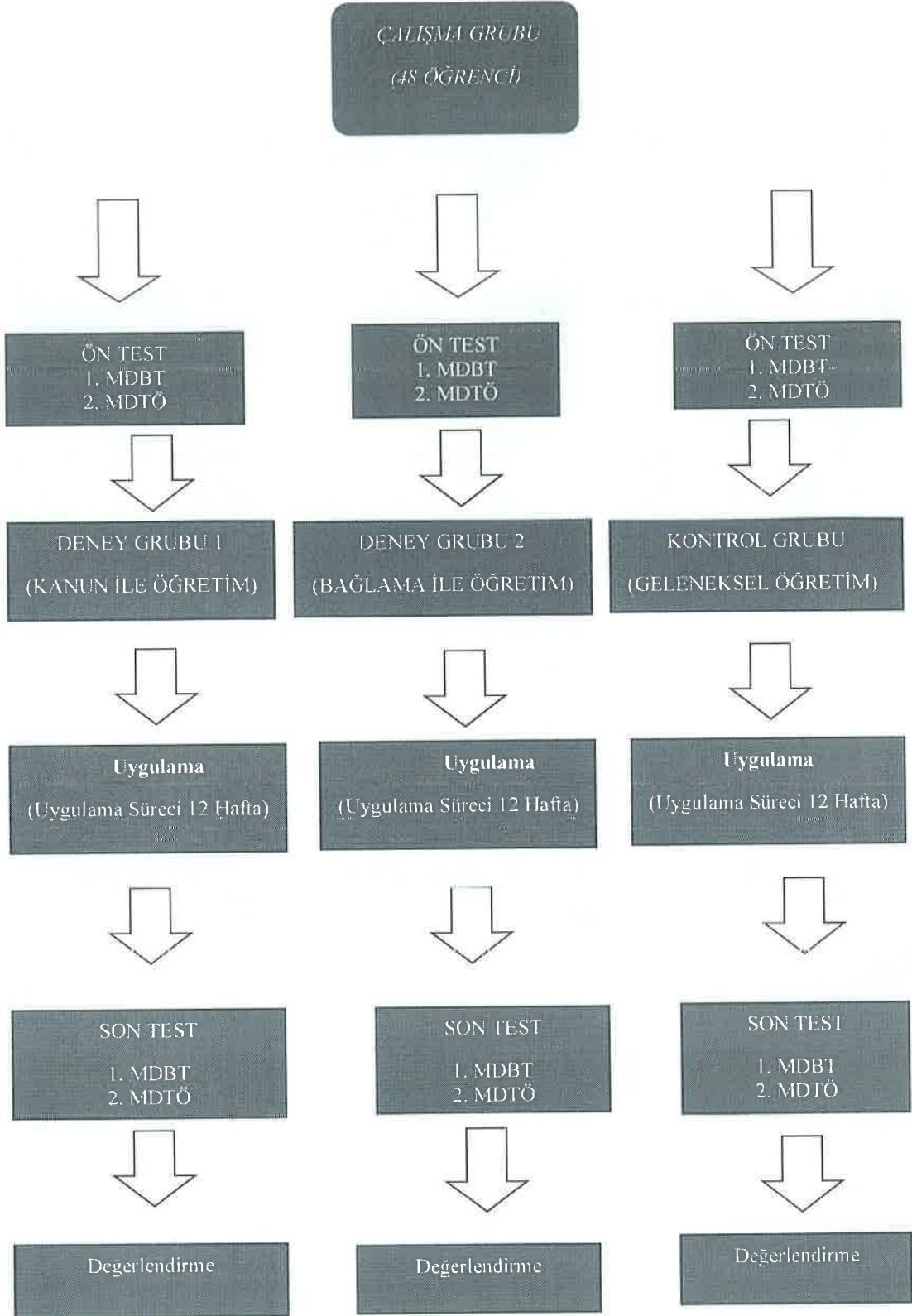
Araştırma modeli, araştırma konusu ve amacı doğrultusunda, ekonomik olarak verilerin toplanması ve analiz edilmesi için gerekli şartların düzenlenmesidir. Araştırma koşullarının düzenlenmesinde, deneme ve tarama olmak üzere iki temel yaklaşım bulunmaktadır (Karasar, 2003: 76). Araştırmacı, araştırma amacı ve konusu gereği bu yaklaşımlardan birinden yararlanmak suretiyle çalışmasını gerçekleştirir.

Uygulamanın, gruplar üzerindeki etkisini belirlemek üzere yapılan bu çalışma deneysel olarak yürütülmüştür. Bu bağlamda deneme modellerinden “öntest-sontest kontrol gruplu ” modeli seçilmiştir.

Deneme modelleri, neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye yönelik araştırmacı kontrolünde gerçekleştirilen ve gözlenen verilerin üretiminin yapıldığı modelidir. (Karasar, 2003: 87). Bilimsel değeri en yüksek deneyler, gerçek deneme modeliyle yapılanlardır. Gerçek deneme modellerinin ortak özellikleri, bir'den çok gruplu kullanılması ve grupların yansız atama (örnekleme) ile oluşturulmasıdır. Böylece her araştırmada en az bir deney bir de kontrol grubu bulunur (Karasar, 2003: 97). Bu çalışmada da, seçkisiz atanan kontrol ve iki deney grubuna öntest –sontest ölçümlerin yapılarak farklı çalgıların etkileri sınanmıştır.

Türk sanat ve Türk halk müziği çalgılarıyla yürütülen müzik dersi uygulamalarının ilköğretim öğrencilerinin ders başarı ve tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla, müzik dersi tutum ölçeği, müzik dersi başarı testi öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Türk halk müziği çalgısı olarak "bağlama", Türk sanat müziği çalgısı olarak ise "kanun" çalgıları ilköğretim müzik derslerinde uygulanmak üzere belirlenmiştir. Belirlenen çalgıların, ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin müzik dersi kazanımlarına etkisini ortaya çıkarmak amacıyla 30 sorudan oluşan müzik dersi başarı testi hazırlanmıştır.

Araştırma, aynı sayıda öğrenciden oluşan üç farklı sınıfta uygulanmıştır. Sınıflardan ikisi deney, biri ise kontrol grubu olarak oluşturulmuştur. Güz döneminde deney gruplarını oluşturan iki şubeden rastgele birine kanun diğer şubeye ise bağlama kullanılarak müzik dersi yürütülmüştür. Araştırmanın deney gruplarında araç olarak kullanılmak üzere seçilen çalgıların ise THM ve TSM'yi temsil edebilecek özellikte olması sağlanmıştır. Kontrol grubuna ise çalgı kullanılmadan deney gruplarıyla aynı içeriğe sahip öğretim süreci işlenmiştir.

Şekil 2.1: Araştırmanın Uygulama Süreci.

Çalışmanın değişkenlerini istemsiz etkileyebilecek durumların kontrolünü sağlayabilmek amacıyla, tasarlanan deneyde altıncı sınıf öğrencileri çalışma grubunu oluşturmuştur. Türkiye’de uygulanan TEOG, LGS. vb. sınavlar nedeniyle oluşan sınav kaygısının, altıncı sınıf öğrencilerinde diğer sınıf düzeyindeki öğrencilere göre nispeten düşük düzeyde olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca araştırma kontrolünün sağlanması ve uygulama sürecinin daha sağlıklı yürütülebilmesi adına araştırmacının güncel durumda, müzik öğretmeni olduğu kurum çalışma ortamı olarak belirlenmiştir.

2018-2019 eğitim öğretim yılı müzik dersi ünitelerinden altı tanesi ilköğretim 6. sınıf ders müfredatı öğretim programı ve yardımcı kaynaklar taranarak belirlenmiştir. Bu konular, öğrencilerin günlük yaşamında işlevselliği olan, bilişsel başarı testi ile ölçülebilecek bilişsel kazanımları içerir.

İlköğretim 6. sınıf müzik dersi öğretim programında yer alan; müziklerde hız değişiklikleri, müzikte gürlük değişiklikleri, yurdumuza ait başlıca müzik türleri, Türk müziğinde makamsal yapı, ses değiştirici işaretler ve Atatürk ve müzik üniteleri ile 08.10.2018 ve 28.12.2018 tarihleri arasında 12 haftalık sürede yürütülmüştür.

Uygulama öncesinde, araştırmanın yapılacağı Turhal İbni Sina İlköğretim Okulu Müdürlüğü ile görüşülmüş, gerekli izinler Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Tokat Valiliğinden Ekim 2018 – Haziran 2019 tarihleri arasında araştırmanın deneysel boyutunun yapılmasına ilişkin izin alınmıştır (Ek: 6).

Uygulama sürecinde 6. sınıf müzik dersinde öğrencilere öğretilecek parçalar kanun, bağlama ve herhangi bir çalgı kullanılmadan deney ve kontrol grubunu oluşturan çalışma gruplarına öğretilmiş ve uygulama süreci sonunda kullanılan çalgıların etkililik düzeyleri hem şube hem de çalgı bakımından ayrı ayrı değerlendirilmeye alınmıştır.

Araştırmada belirlenen kazanımlar kapsamında ilköğretim ders müfredatı, öğretmen kılavuz kitabı ve yardımcı kaynaklar taranarak 18 okul şarkısı/türkü/marşı belirlenmiştir. Derslerde öğrencilere öğretilmek üzere, “Ha Buradan Aşağı”, “Gelin Ayşe” “Çayır Çimen Geze Geze”, “Horozum Kaçtırdılar”, “Nar Danesi”, “Divane Aşık Gibi”, “Zeytinyağlı Yiyemem Aman”, “Deniz Üstü Köpürür”, “Manastır Türkü”, “Yörük Ali”, türkü olarak, Türk sanat müziği ve dini müzik için “Yangın Olur Biz Yangına Gideriz”, “Rüya Gibi Her Hatıra”, “Otomobil Uçar Gider”, “Ben Ağlarım

Yane Yane”,“ Vardar Ovası ”,okul şarkısı olarak “ Oynaya Oynaya Gelin Çocuklar”,“ Annem Annem”, marş olarak ‘Gençlik Marşı’ okul şarkıları/türküleri/marşı belirlenmiştir (Ek:5).

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, Tokat İli Turhal İlçesinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İbni Sina İlköğretim okulunda, 6. sınıf düzeyinde eğitimine devam eden 48 (24 kız, 24 erkek) öğrenci oluşturmaktadır. 6. sınıfları oluşturan 48 öğrencinin şubelere göre dağılımı 15’i 6/A, 15’i 6/B, 18 ‘i 6/C oluşturmaktadır.

Araştırmada belirlenen kazanımlar doğrultusunda seçkisiz atanan kontrol ve iki deney grubuna farklı çalgıların etkileri sınanmıştır. Müzik dersi uygulamaları süresince 6/A sınıfına herhangi bir çalgı kullanılmadan, 6/B sınıfına kanun, 6/C sınıfına ise bağlama çalgıları kullanılarak yürütülmüştür. Okul idaresi tarafından belirlenen saatlerde ve doğal sınıf ortamında müzik dersleri yürütülmüştür. Araştırmada sınıfların homojenliği sağlanması adına okulun müzik öğretmeni araştırmacı tarafından müzik dersleri yürütülmüş ve ilgili sınıfa belirlenen çalgıyla eşlik edilmiştir. 6/A sınıfında herhangi bir çalgı kullanılmadan, 6/C sınıfında araştırmacı tarafından çalma yetkinliği bulunan bağlama ile müzik dersleri yürütülmüştür. 6/B sınıfında ise araştırmacının kanun çalmaya yetkinliği bulunmaması sebebiyle, tüm sınıflarda olduğu gibi, araştırmacı kontrolünde gerçekleşmiş ancak öğrencilere öğretilecek şarkı/marş/türkülerin seslendirilmesinin kanun çalmaya yetkinliği olan uygulayıcı tarafından kanun ile seslendirilmiştir.

Türk sanat ve Türk halk müziği çalgılarıyla yürütülen müzik dersi uygulamalarının ilköğretim öğrencilerinin ders başarı ve tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla araştırmaya oluşturan deney ve kontrol gruplarında belirlenen konular, kazanımlar, şarkı/türküler, araç ve gereçlerin aynı olmasına dikkat edilmiştir. Deney gruplarını oluşturan sınıflarda kullanılan çalgılar ilgili sınıfta yürütülmüştür.

Araştırmada deney ve kontrol grubuna uygulama öncesi ve sonrasında müzik dersi tutum ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan müziksel başarı testi öğrencilere uygulanması için ders süresi içinde yeterli zaman verilmiştir. Araştırmada bulunan

çalışma gruplarına tüm testler habersiz yapılmış ve dersler dışında ek çalışma yapılmamıştır.

Deney ve kontrol grubunu oluşturan çalışma grubuna uygulama süresince, tüm müzik derslerine başlamadan önce hazırlık aşaması yapılmış, dersin hedefleri belirtilmiştir. Tüm gruplarda öğrencilerin anlamadıkları konular üzerinde durulmuş, tekrarlanmış ve örneklerle açıklamalar yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarında belirlenen kazanımlar ışığında öğretilecek şarkı/türküler deney sınıflarında ilgili çalgılar ile kontrol grubunda çalgısız olarak kulaktan yansılama yöntemi ile öğretilmiştir.

Tablo 2.1. Çalışma Gruplarının Şubelere Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

SINIFLAR	f	%
A ŞUBESİ	15	31,25
B ŞUBESİ	18	37,5
C ŞUBESİ	15	31,25
TOPLAM	48	100

Araştırmaya, 15 öğrenci A şubesinde, 18 öğrenci B şubesinde, 15 öğrenci C şubesinde olmak üzere toplam 48 öğrenci katılmıştır. Yüzdeler olarak %31,25 ini A şubesi, %37,5 ini B şubesi, %31,25 ini C şubesi oluşturmaktadırlar.

2.3. ARAŞTIRMADA UYGULAMA SÜRECİ

Araştırmada belirlenen kazanımlar doğrultusunda, çalışma gruplarını oluşturan deney ve kontrol grubu öğrencilerine müzik derslerinde belirlenen şarkı/türkülerin öğretilmesi haftalara göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

1.Hafta / Konu: Müzikte Hız Değişiklikleri. / Kazanım: Şarkı, türkü ve oyun müziklerindeki hız değişikliklerini fark eder. / Ha buradan aşağı türküsü kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır.

2.Hafta / Konu: Müzikte Hız Değişiklikleri. / Kazanım: Şarkı, türkü ve oyun müziklerindeki hız değişikliklerini fark eder./ Gelin Ayşe ve Çayır Çimen Geze Geze türküleri kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır.

3. Hafta / Konu: Müzikte Gürlük Değişiklikleri. / Kazanım: Dinlediği müziklerde gürlük değişikliklerini fark eder. / Oynaya oynaya gelin çocuklar şarkısı kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır

4. Hafta / Konu: Müzikte Gürlük Değişiklikleri. / Kazanım: Dinlediği müziklerde gürlük değişikliklerini fark eder./ Horozumu kaçırdılar ve Annem Annem şarkı/türküler kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır

5. Hafta / Konu: Yurdumuza Ait Başlıca Müzik Türleri. / Kazanım: Yurdumuza ait başlıca müzik türlerini ayırt eder. / Nar Danesi türküsü kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır.

6. Hafta / Konu: Yurdumuza Ait Başlıca Müzik Türleri. / Kazanım: Yurdumuza ait başlıca müzik türlerini ayırt eder. / Otomobil Uçar Gider ve Ben Yürürüm Yane Yane şarkı/türküleri kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır.

7. Hafta / Konu: Türk Müziğinde Makamsal Yapı. / Kazanım: Türk müziğinde başlıca makam dizilerini tanır. / Yangın Olur Biz Yangına Gideriz şarkısı kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır.

8. Hafta / Konu: Türk Müziğinde Makamsal Yapı. / Kazanım: Türk müziğinde başlıca makam dizilerini tanır. / Divane Âşık Gibi türküsü ve Rüya Gibi Her Hatıra şarkısı kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır.

9. Hafta / Konu: Ses Değiştirici İşaretler. (Diyez, Bemol). / Kazanım: Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır. / Zeytinyağlı Yiyemem türküsü kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır.

10. Hafta / Konu: Ses Değiştirici İşaretler. (Naturel). / Kazanım: Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır. / Deniz Üstü Köpürür ve Vardar Ovası türküleri kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır.

11. Hafta / Konu: Atatürk ve Müzik. / Kazanım: Atatürk'ün müzikle ilgili temel düşüncelerini kavrar. / Manastırın Ortasında türküsü kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır.

12. Hafta / Konu: Atatürk ve Müzik. / Kazanım: Atatürk'ün müzikle ilgili temel düşüncelerini kavrar. / Yörük Ali ve Gençlik Marşı marşı/türküsü kazanımın uygulanmasında kullanılmıştır.

2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın amaçları doğrultusunda, verilerin elde edilmesi için üç araç kullanılmıştır. Araştırmaya katılan çalışma gruplarındaki öğrencilerin demografik bilgilerini ölçmek için kişisel bilgi formu, müzik dersine yönelik tutumlarının ölçülmesi için müzik dersi tutum ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen ve araştırma alanına ilişkin kazanımları ölçmek için müzik dersi başarı testi kullanılmıştır.

Veri toplama araçlarının uygulama esnasında, öğrencilerin kişisel bilgi formu, tutum ölçeği ve başarı testi (başarı testi içeriği hariç) ile ilgili sordukları sorular araştırmacı tarafından cevaplanarak daha anlaşılır olması sağlanmıştır. Uygulama esnasında öğrencilere yanıtlama süresi bakımından bir sınırlılık getirilmemekle beraber genel olarak ölçeğin uygulanması için yeterli süre verilmiştir.

2.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın, çalışma grubunda yer alan ilköğretim 6. sınıf öğrencilerini tanımayı sağlayacak sorulara yer verilmiştir. Öğrenci ile ilgili belirleyici özellikleri ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanan bu form öntest ve sontest sonuçlarına göre verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında kullanılması amaçlanmıştır. Öğrencinin okulu, sınıfı, şubesi, cinsiyeti, anne baba eğitim durumu, anne baba mesleği, kardeş sayısı, okul dışında müzikle uğraşma durumu, çalgıya sahip olma durumu, ailede müzik aleti çalan durumu, müzik etkinliklerine katılma durumları ölçme amacıyla toplam 12 sorudan oluşmaktadır. Kişisel Bilgi Formu Ek: 1' de sunulmuştur.

2.4.2. Müzik Dersi Tutum Ölçeği

Türk sanat ve Türk halk müziği çalgılarıyla yürütülen müzik dersi uygulamalarının ilköğretim öğrencilerinin tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla, tutumları ölçme aracı olarak Umuzdaş (2012) Müzik Dersi Tutum Ölçeği kullanılmıştır. İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersi tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanıp geliştirilen bu tutum ölçeği, araştırmaya katılan 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, Tokat İli Turhal İlçesinde bulunan, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İbni Sina ilköğretim okulunda, eğitimine devam eden 6. sınıf 48 öğrenciden oluşan çalışma grubuna, uygulama öncesi ve sonrasında öntest ve sontest olarak uygulanmıştır.

Araştırmada ilköğretim 6. sınıf müzik dersi tutumlarını ölçmek için kullanılan ve Umuzdaş (2012) tarafından geliştirilen “Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği (MTÖ)” 5’li Likert yapıda ve toplamda 5 faktör, 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, Antalya ilinde bulunan üç farklı ilköğretim okulunda yer alan 6. 7. sınıf 692 öğrenciye uygulanarak geliştirilmiştir. Ölçeğin Kaiser-Meyer Olkin (KMO) değeri 0,94, Cronbach Alpha. 90’dır. Öleekten alınabilecek en düşük tutum puanı 28, en yüksek puan ise 140’tır.

Öleekteki öğrencilerin toplam tutum puanları, her soruya verilen cevaplara göre hesaplanmış ve toplam puanın soru sayısına bölünmesiyle belirlenmiştir. Bu bağlamda toplam tutum puanı ile her bir maddeden alınan tutum puanları 1 ile 5 puan arası değişmiştir. İlköğretim öğrencilerinin öleekte aldığı yüksek puanlar, müzik dersine yönelik yüksek tutumu göstermektedir. Müzik Dersi Tutum Ölçeği Ek: 2’ de sunulmuştur.

2.4.3. Müzik Dersi Başarı Testi

Başarı testi, araştırmacı tarafından ilköğretim 6.sınıf öğrencilerine yönelik belirlenen konular kapsamında müzik dersi kazanımlarını ne düzeyde gerçekleştirdiğinin ölçülmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Türk sanat ve Türk halk müziği çalgılarıyla yürütülen müzik dersi uygulamalarının ilköğretim öğrencilerinin ders başarısına etkisini belirlemek amacıyla hazırlanan başarı testi, çoktan seçmeli (4 seçenekli) 30 maddeden oluşmaktadır. Başarı testi, müzik dersi konularından belirlenmiş altı kazanım kapsamında hazırlanmıştır.

Müzik dersi kazanımlarını bilişsel yönden ölçmeye yönelik geliştirilen müzik dersi başarı testi, deney ve kontrol grubunu oluşturan 6. sınıf öğrencilerine uygulama öncesi ve sonrasında öntest ve sontest olarak uygulanmıştır.

Başarı testinde doğru cevaplar 1, yanlış ve boş cevaplar ise 0 şeklinde SPSS 'e girilerek hesaplanmıştır. Bu nedenle elde edilen sonuçlar 'kesikli sayısal veri tipindedir'. Bu işlemde sonra deney ve kontrol gruplarındaki her bir öğrencinin toplam başarı puanları hesaplanmış ve ön incelemede bilgi vermesi açısından tanımlayıcı istatistiklerden de (aritmetik ortalama ve standart sapma) yararlanılmıştır. Deney ve kontrol grupları arasında kazanımlara ilişkin hem ön test hem de son test başarı puanları açısından anlamlı bir fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Bu analiz yöntemi t testinin parametrik olmayan karşılığıdır. Alpar (2010)'a göre veriler ölçümle belirtildiği halde parametrik test varsayımları yerine gelmiyorsa (gözlem sayısı az ve/ya da gruplar normal dağılmıyorsa ve/ya da varyanslar homojen değil ve/ya da veriler kesikli sayısal veri tipinde ise) kullanılır (Akt. Üstün 2014: 45).

Uygulamanın başarıya etkisini test etmek amacıyla, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı müzik dersi kazanımlarından altı tanesi müzik dersi öğretim programı, müzik dersi öğretmen kılavuz kitabı, ilköğretim 6. sınıf müzik ders müfredatı ve yardımcı kaynaklar taranarak belirlenmiştir. İlköğretim müzik dersi başarı testi için belirlenen konuların kazanımlarının öğrencilerin günlük yaşamında işlevselliği olan, bilişsel başarı testi ile ölçülebilecek bilişsel kazanımları içermesine özen gösterilmiştir.

Deney ve kontrol gruplarına çalışma öncesi ve sonrasında uygulanan başarı testini kapsamını oluşturan konular: İlköğretim 6. sınıf müzik dersi konularından belirlenmiş, müzikte hız değişiklikleri, müzikte gürlük değişiklikleri, yurdumuza ait başlıca müzik türleri, Türk müziğinde makamsal yapı, ses değiştirici işaretler, Atatürk ve müzik konuları seçilmiştir.

Türk sanat ve Türk halk müziği çalgılarıyla yürütülen müzik dersi uygulamalarının ilköğretim öğrencilerinin ders başarısına etkisini belirlemek amacıyla hazırlanan müzik dersi başarı testinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Testlerin geçerlilik ve güvenilirliğini ölçmek amacıyla pilot uygulama, Tokat ili Turhal ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Mehmet Akif ilköğretim okulunda yapılmıştır.

Müzik dersine yönelik dört seçenekli 30 adet çoktan seçmeli sorudan oluşan bir başarı testi araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve bu test 100 öğrenciye geçerlilik ve güvenilirlik çalışması kapsamında uygulanmıştır. Çalışmada kullanılan 30 soruluk teste ilişkin 100 kişilik örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu söylenebilir. Ayrıca testin KMO değeri 0.753, Bartlett's testi ise anlamlı olarak ($P < 0.5$) bulunmuştur. Bu çalışmada testten öğrencilerin aldığı puanların güvenilirliğini belirlemek için Cronbach Alfa katsayısı kullanılmıştır. Bu test için güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0.869$ olarak hesaplanmıştır. Bu değere bakılarak testten öğrencilerin aldığı puanların oldukça güvenilir olduğu söylenebilir. Sonuca göre ölçme araçlarının güvenilir ve geçerli sonuçlar üretebildiğini göstermektedir.

Güvenirlik, bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılık olarak tanımlanabilir. Güvenirlik, testin ölçme istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir. Test maddelerine verilecek cevapların üç veya daha fazla seçenekli olması durumunda Cronbach tarafından geliştirilmiş olan alfa katsayısı kullanılır (Büyüköztürk, 2007). Müzik Dersi Başarı Testi: Ek 3' de sunulmuştur.

2.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmada elde edilen veriler ışığında, nicel verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması amacıyla veriler bilgisayara aktarılmış ve istatistiksel çözümler için paket program kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu, müzik dersi başarı testi ve müzik dersi tutum ölçeklerinden elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 (Sosyal Bilimler için İstatistik Programı) Mann Whitney U, Shapiro-Wilks, Kruskal-Wallis Varyans testleri kullanılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının tüm hesaplamalarında istatistiksel anlamlılık düzeyi için .05 anlamlılık olarak belirlenmiştir. Anlamlılık düzeyi .05'ten küçük olan bağımsız değişkenleri oluşturan deney ve kontrol gruplarının, ilişki ve farklılıkları 'anamlı' olarak belirlenmiş ve sonuçların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanları üzerinde uygulanan normallik testi hesaplamalarında testlerden Shapiro-Wilk-U, Kolmogorov-Smirnov(a) non parametrik olan yöntemler kullanılmıştır. Grupların normal dağılım göstermesine rağmen grupların 30'dan küçük olması sebebiyle non-parametrik yöntemler kullanılarak verilerin hesaplanmasına karar verilmiştir. Araştırmalarda örneklem oluşturan grupların

büyükliğünün 15'in altında olduğu durumlarda parametrik olmayan testlerin kullanılması bir zorunluluktur (Büyüköztürk, 2007: 8).

Deney ve kontrol gruplarını oluşturan öğrencilere uygulama öncesi ve sonrası öntest ve sontest olarak uygulanan Müzik Dersi Başarı Testi ve Müzik Dersi Tutum Ölçeğinden aldıkları ortalama puanları hesaplanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde aşağıdaki testler kullanılmıştır:

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan Müzik Dersi Başarı Testi puanlarının normallik dağılımı gösterip göstermediğini tespit etmek için Shapiro-Wilk testi ilave olarak Kolmogorov-Smirnov (a) testi kullanılmıştır.
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan Müzik Dersi Başarı Testi ve Müzik Dersi Tutum Ölçeği sonuçlarından alınan puan ortalamalarının farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Mann Whitney-U testi, t-testinin parametrik olmayan bir alternatifidir. İki bağımsız örneklem ölçümlerinin dağılımlarının birbirinden manidar bir farklılık gösterip göstermediğini kararlaştırma imkânı verir (Balcı, 2016: 263).
3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan müzik dersi başarı testi ve müzik dersi tutum ölçeği sonuçlarının öntest ve sontest puanlarının değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Mann Whitney U testi kullanılmıştır.
4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan müzik dersi başarı testi ve müzik dersi tutum ölçeği sonuçlarından alınan puan ortalamalarının, cinsiyet, okul dışında müzikle ilgilenme durumu, öğrencilerin bir çalgıya sahip olma durumu, öğrencilerin ailelerinin müzikle ilgilenme durumu, öğrencilerin müzik etkinliklerine katılma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

5. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan müzik dersi başarı testi ve müzik dersi tutum ölçeği sonuçlarından alınan puan ortalamalarının öğrencilerin kardeş sayıları, öğrencilerin anne-baba eğitim ve anne-baba mesleği durumları değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır.

BÖLÜM III: BULGULAR

Bu bölümde, araştırma amaçları doğrultusunda elde edilen istatistiksel veriler çeşitli tekniklerle çözümlenmiş ve elde edilen bulgular sunulmuştur. Elde edilen veriler ışığında tablolar hazırlanmış ve tabloları oluşturan istatistiksel verileri sözel ifadelerle açıklanmıştır.

Tablo 3.1. Deney Grubu ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Puanları Üzerinde Uygulanan Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	p	Statistic	df	p
Kanun-Deney	,283	15	,002	,814	15	,006
Bağlama-Deney	,191	15	,082	,925	20	,161
Kontrol	,222	15	,045	,913	15	,150

Deney ve kontrol gruplarından elde edilen aritmetik ortalamalar üzerinde yapılacak olan istatistiksel analizlere karar verilmeden önce her üç grubun da normal dağılım gösterip göstermediği ve varyansların homojen olup olmadığı test edilmiştir. Bu bağlamda, grupların 30'dan küçük olması sebebiyle non-parametrik yöntemler kullanılarak verilerin hesaplanmasına karar verilmiştir. Yapılan Shapiro-Wilk testine göre kanun ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanlarına göre anlamlılık düzeyi 0.05'den küçük olduğundan her iki grubun da yılsonu notlarının normal dağılıma sahip olmadığını göstermiştir. Yalnızca Bağlama grubu öğrencilerinin başarı puanları göre anlamlılık düzeyi yüksek çıktığı görülmüştür.

Tablo 3.2. Deneklerin (Kanun-Kontrol) Müzik Dersi Başarı Durumuna Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney(Kanun)	15	17,07	256,00	89,000	0.324
Kontrol	15	16,43	209,00		

Deneklerin müzik dersi başarı testi sıra ortalamaları arasında 0,64'lük bir fark göze çarpmaktadır. Mann Whitney U testi sonucunda öğrencilerin başarı testi notları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U= 89,000$ $p>0.05$). Bu sonuca göre kanun ile işlenen derslerin, kontrol grubuyla işlenen derslerle arasında bir fark olmadığı söylenebilir.

Tablo 3.3. Deneklerin (Bağlama-Kontrol) Müzik Dersi Başarı Durumuna Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney(Bağlama)	18	19,56	352,00	89,000	0.091
Kontrol	15	13,93	209,00		

Deneklerin müzik dersi başarı testi sıra ortalamaları arasında 5,63'lük yüksek derecede bir fark görülmektedir. Öğrencilerin başarı testinden almış oldukları puanların, deney-kontrol değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablo 3.4. Deneklerin (Kanun-Kontrol) Müzik Dersi Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney(Kanun)	15	15,90	238,50	106,500	0.802
Kontrol	15	15,10	226,50		

Deneklerin müzik dersi tutum puanları sıra ortalamaları arasında 0,80'lük bir fark görülmektedir. Mann Whitney U testi sonucunda öğrencilerin tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U= 106,500$ $p>0.05$). Bu sonuca göre kanun ile kontrol gruplarının tutumları arasında bir fark olmadığı söylenebilir.

Tablo 3.5. Deneklerin (Bağlama-Kontrol) Müzik Dersi Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney(Bağlama)	18	17,39	313,00	128,000	0.799
Kontrol	15	16,53	248,00		

Deneklerin müzik dersi tutum puanları sıra ortalamaları arasında 0,86'lük bir fark görülmektedir. Öğrencilerin tutumdan almış oldukları puanların, deney-kontrol değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Buna göre bağlama ve kontrol grubu tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

Tablo 3.6. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkeni ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Başarı	Kız	24	26,98	647,50	228,500	,211
	Erkek	24	22,02	528,50		
	Toplam	48				
Tutum	Kız	24	25,25	606,00	270,000	,709
	Erkek	24	23,75	570,00		
	Toplam	48				

Öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde kızların hem başarıda (26,98) hem de tutumda (25,25) yüksek olduğu görülmektedir. Mann Whitney U testi sonucunda başarı ve tutum puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Başarı $U= 228,500$ $p>0.05$ ve Tutum $U= 270,000$ $p>0.05$).

Tablo 3.7. Öğrencilerin Okul Dışı Müzik Etkinliği Yapma Durumu ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu

	M.E.Y.D.	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Başarı	Evet	31	22,56	699,50	203,500	,188
	Hayır	17	28,03	476,50		
	Toplam	48				
Tutum	Evet	31	24,34	754,50	258,500	,914
	Hayır	17	24,79	421,50		
	Toplam	48				

Öğrencilerin okul dışı müzikle ilgilenme durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde müzikle ilgilenmeyenlerin hem başarıda (28,03) hem de tutumda (24,79) yüksek olduğu görülmektedir. Mann Whitney U testi sonucunda başarı ve tutum puanları ile müzikle ilgilenme durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Başarı $U= 203,500$ $p>0.05$ ve Tutum $U= 258,500$ $p>0.05$).

Tablo 3.8. Öğrencilerin Çalgıya Sahip Olma Durumu ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu

	Ç.S.O.D.	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Başarı	Evet	14	23,50	329,00	224,000	,746
	Hayır	34	24,91	847,00		
	Toplam	48				
Tutum	Evet	14	22,61	316,50	211,500	,546
	Hayır	34	25,28	859,50		
	Toplam	48				

Öğrencilerin bir çalgıya sahip olma durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde çalgıya sahip olmayan öğrencilerin hem başarıda (24,91) hem de tutumda (25,28) yüksek olduğu görülmektedir. Mann Whitney U testi sonucunda başarı ve tutum puanları ile bir çalgıya sahip olma durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Başarı $U= 224,000$ $p>0.05$ ve Tutum $U= 211,500$ $p>0.05$).

Tablo 3.9. Öğrencilerin Ailelerinin Müzikle İlgilenme Durumu ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu

	A.M.İ.D.	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Başarı	Evet	13	22,85	297,00	206,000	,611
	Hayır	35	25,11	879,00		
	Toplam	48				
Tutum	Evet	13	26,04	338,50	207,500	,641
	Hayır	35	23,93	837,50		
	Toplam	48				

Öğrencilerin ailelerinin müzikle ilgilenme durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, ailesinde müzikle ilgilenmeyenlerin başarılarının(25,11) yüksek, ailesinde müzikle ilgilenenlerin ise tutumlarının(26,03) yüksek olduğu görülmektedir. Mann Whitney U testi sonucunda başarı ve tutum puanları ile bir ailelerinin müzikle ilgilenme durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Başarı $U= 206,000$ $p>0.05$ ve Tutum $U= 207,500$ $p>0.05$).

Tablo 3.10. Öğrencilerin Müzik Etkinliğine Katılma Durumu ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Tablosu

	M.E.K.D.	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Başarı	Evet	17	24,79	421,50	258,500	,913
	Hayır	31	24,34	754,50		
	Toplam	48				
Tutum	Evet	17	22,29	379,00	226,000	,416
	Hayır	31	25,71	797,00		
	Toplam	48				

Öğrencilerin müzik etkinliklerine katılma durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, müzik etkinliklerine katılanların başarılarının (24,79) yüksek, müzik etkinliklerine katılmayanların ise tutumlarının (25,71) yüksek olduğu görülmektedir. Mann Whitney U testi sonucunda başarı ve tutum puanları ile bir ailelerinin müzikle ilgilenme durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Başarı $U= 258,500$ $p>0.05$ ve Tutum $U= 226,000$ $p>0.05$).

Tablo 3.11. Öğrencilerin Kardeş Sayıları ile Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Tablosu.

	Kardeş Sayısı	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Başarı	1	13	18,85	4	6,141	,189
	2	20	28,35			
	3	5	23,50			
	4	5	31,30			
	5	5	18,00			
Tutum	1	13	20,92	4	2,294	,682
	2	20	26,62			
	3	5	26,80			
	4	5	27,70			
	5	5	19,80			

Öğrencilerin kardeş sayıları ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, dört kardeşe sahip olan öğrencilerin hem başarılarının (31,30) hem de tutumlarının (27,70) diğer kardeş sayılarına sahip olanlara göre yüksek olduğu görülmektedir. Kruskal-Wallis H testi analiz sonucuna göre öğrencilerin başarı ($x^2=6,141$, $p>0,05$) ve tutum ($x^2=2,294$, $p>0,05$) puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 3.12. Annenin Eğitim Durumu ile Öğrencilerin Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Tablosu

	A.E.D.	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Başarı	İlkokul	25	25,48	4	1,979	,740
	Ortaokul	14	22,04			
	Lise	7	28,29			
	Üniversite	1	20,00			
	Lisansüstü	1	12,50			
Tutum	İlkokul	25	25,05	4	3,295	,510
	Ortaokul	14	20,93			
	Lise	7	27,71			
	Üniversite	1	43,50			
	Lisansüstü	1	20,00			

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, annelerinin lise mezunu olduğu öğrencilerin başarılarının (28,29) yüksek, annelerinin üniversite mezunu olduğu öğrencilerin ise tutumlarının (43,50) yüksek olduğu görülmektedir. Kruskal-Wallis H testi analiz sonucuna göre öğrencilerin başarı ($x^2=1,979$, $p>0,05$) ve tutum ($x^2=3,295$, $p>0,05$) puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 3.13. Babanın Eğitim Durumu ile Öğrencilerin Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Tablosu

	B.E.D.	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Basarı	İlkokul	11	20,91	3	4,505	,212
	Ortaokul	23	22,57			
	Lise	13	29,69			
	Üniversite	1	41,00			
Tutum	İlkokul	11	19,27	3	3,692	,297
	Ortaokul	23	26,02			
	Lise	13	24,77			
	Üniversite	1	43,50			

Tablo 3.13'te Babanın Eğitim Durumu ile öğrencilerin müzik dersi başarı ve tutum puanlarına göre Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına yer verilmiştir. Öğrencilerin babanın eğitim durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde babalarının üniversite mezunu olduğu öğrencilerin başarılarının(41,00) yüksek, babalarının üniversite mezunu olduğu öğrencilerin ise tutumlarının(43,50) yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonucuna göre öğrencilerin başarı ($x^2=4,505$, $p>0,05$) ve tutum($x^2=3,692$, $p>0,05$) puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 3.14. Annenin Mesleği ile Öğrencilerin Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Tablosu

	Anne Meslek	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Başarı	İşçi	10	22,80	2	1,036	,596
	Emekli	1	12,50			
	Çalışmıyor	37	25,28			
Tutum	İşçi	10	19,70	2	1,518	,468
	Emekli	1	24,00			
	Çalışmıyor	37	25,81			

Öğrencilerin annelerinin mesleği ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, anneleri çalışmayan öğrencilerin hem başarılarının (25,28) hem de tutumlarının (25,81) yüksek olduğu görülmektedir. Kruskal-Wallis H testi analiz sonucuna göre öğrencilerin başarı ($x^2=1,036$, $p>0,05$) ve tutum ($x^2=1,518$, $p>0,05$) puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 3.15. Babanın Mesleği ile Öğrencilerin Müzik Dersi Başarı ve Tutum Puanlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Tablosu

	Baba Meslek	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Başarı	İşçi	36	24,14	3	2,255	,521
	Memur	1	41,00			
	Emekli	3	30,17			
	Çalışmıyor	8	21,94			
Tutum	İşçi	36	25,51	3	2,824	,419
	Memur	1	6,00			
	Emekli	3	28,67			
	Çalışmıyor	8	20,69			

Öğrencilerin babalarının mesleği ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, babaları memur olan öğrencilerin başarılarının(41,00) yüksek, babaları emekli olan öğrencilerin ise tutumlarının (28,67) yüksek olduğu görülmektedir. Kruskal-Wallis H testi analiz sonucuna göre öğrencilerin başarı ($x^2=2,255$, $p>0,05$) ve tutum($x^2=2,824$, $p>0,05$) puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, Türk sanat ve Türk halk müziği çalgıları kullanılarak yürütülen müzik derslerinin öğrencinin ders başarısına ve tutumuna etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde; elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlar ve elde edilen bulgular ışığında geliştirilen öneriler bulunmaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçlar, alt problemler sırasıyla sunulmuştur.

Sonuçlar

1. Kanun ile öğretim yapılan müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarında anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle müzik dersinin 'kanun' ile yürütülmesinin öğrencinin müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı biçimde etkilemediği anlaşılmıştır. Ortalamalara bakıldığında deney (kanun) grubu öğrencilerinin tutum ve başarı test puanları uygulama sonrası istendik yönde ilerleme kaydetse de bu durum istatistiki olarak anlamlı değildir.

2. Bağlama ile öğretim yapılan müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle müzik dersinin 'bağlama' ile yürütülmesinin öğrencinin müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı bir biçimde etkilemediği anlaşılmıştır. Ortalamalara bakıldığında deney (bağlama) grubu öğrencilerinin tutum ve başarı test puanları uygulama sonrası istendik yönde ilerleme kaydetmiş ve istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

3. Herhangi bir çalgı kullanılmadan öğretim yapılan müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarında anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle müzik dersinin çalgı kullanılmadan yürütülmesinin öğrencinin müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı biçimde etkilemediği anlaşılmıştır. Ortalamalara bakıldığında kontrol grubu öğrencilerinin tutum ve başarı test puanları uygulama sonrası istendik yönde ilerleme kaydetse de bu durum istatistiki olarak anlamlı değildir.

4. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarıyla yürütülen müzik derslerinin cinsiyet değişkenine göre öğrenci müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı şekilde etkilemediği anlaşılmıştır. Ancak öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, kızların hem başarıda hem de tutumda yüksek olduğu görülse de, fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir.

5. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarının okul dışında müzikle ilgilenme durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarıyla yürütülen müzik derslerinin okul dışında müzikle ilgilenme durumlarına göre öğrenci müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı şekilde etkilemediği saptanmıştır. Öğrencilerin okul dışı müzikle ilgilenme durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, müzikle ilgilenmeyenlerin hem başarıda hem de tutumda yüksek olduğu görülse de istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

6. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarının öğrencilerin bir çalgıya sahip olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarıyla yürütülen müzik derslerinin öğrencilerin bir çalgıya sahip olma durumuna göre öğrenci müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı şekilde etkilemediği saptanmıştır. Öğrencilerin bir çalgıya sahip olma durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, çalgıya sahip olmayan öğrencilerin hem başarıda hem de tutumda yüksek olduğu görülse de istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

7. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarının öğrencilerin ailelerinin müzikle ilgilenme durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarıyla yürütülen müzik derslerinin öğrencilerin ailelerinin müzikle ilgilenme durumu durumuna göre öğrenci müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı şekilde etkilemediği saptanmıştır. Öğrencilerin ailelerinin müzikle ilgilenme durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, ailesinde müzikle

ilgilenmeyenlerin başarılarının yüksek, ailesinde müzikle ilgilenenlerin ise tutumlarının yüksek olduğu görülse de istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

8. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarının öğrencilerin müzik etkinliklerine katılma durumuna göre anlamlılık göstermediği saptanmıştır. Bu bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarıyla yürütülen müzik derslerinin öğrencilerin müzik etkinliklerine katılma durumuna göre müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı şekilde etkilemediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin müzik etkinliklerine katılma durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, müzik etkinliklerine katılanların başarılarının yüksek, müzik etkinliklerine katılmayanların ise tutumları yüksek olduğu tespit edilmiştir.

9. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarının öğrencilerin kardeş sayılarına göre anlamlı fark göstermediği saptanmıştır. Bu bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarıyla yürütülen müzik derslerinin öğrencilerin kardeş sayılarına göre müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı şekilde etkilemediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin kardeş sayıları ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, dört kardeşe sahip olan öğrencilerin hem başarılarının hem de tutumlarının diğer kardeş sayılarına sahip olanlara göre yüksek olduğu görülse de öğrencilerin başarı ve tutum puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

10. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarının öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı fark göstermediği saptanmıştır. Bu bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarıyla yürütülen müzik derslerinin öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı şekilde etkilemediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, annelerinin lise mezunu olduğu öğrencilerin başarılarının yüksek, annelerinin üniversite mezunu olduğu öğrencilerin ise tutumlarının yüksek olduğu görülse de öğrencilerin başarı ve tutum puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

11. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarının öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre anlamlı fark

göstermediği saptanmıştır. Bu bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarıyla yürütülen müzik derslerinin öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre, müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı şekilde etkilemediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin babanın eğitim durumu ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, babalarının üniversite mezunu olduğu öğrencilerin hem başarılarının hem de tutumlarının yüksek olduğu görülmüş ancak öğrencilerin başarı ve tutum puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

12. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarının öğrencilerin annelerinin mesleği durumuna göre anlamlı fark göstermediği saptanmıştır. Bu bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarıyla yürütülen müzik derslerinin öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre, müzik dersi tutum ve başarısını anlamlı şekilde etkilemediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin annelerinin mesleği ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, anneleri çalışmayan öğrencilerin hem başarılarının hem de tutumlarının yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin başarı ve tutum puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

13. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin müzik dersi uygulamalarında öntest ve sontest puanlarının öğrencilerin babalarının mesleği durumuna göre anlamlı fark göstermediği saptanmıştır. Bu bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarıyla yürütülen müzik derslerinin öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı şekilde etkilemediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin babalarının mesleği ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde, babaları memur olan öğrencilerin başarılarının yüksek, babaları emekli olan öğrencilerin ise tutumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı ve tutum puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tartışma

İlköğretim müzik dersinde, öğrencilerin tutum ve başarılarına yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde, müzik eğitiminde kullanılan çalgıların müzik dersinin işleniş açısından önemli bir yeri olduğu görülmektedir (Akgün, 2018; Demir, 2014; Üstün, 2014; Akgül, 2013; Levent, 2013; Demirtaş, 2011; Uluocak, 2008; Işık, 2008; Kaçar, 2007; Tunalıoğlu, 2006). Araştırmalardan elde edilen

sonuçlar incelendiğinde ise; ilköğretim müzik derslerinde çalgı kullanılarak işlenen müzik derslerinin öğrencilerin başarıları ve derse yönelik ilgilerine olumlu etki ettiğini gözlenmektedir.

Bu çalışmanın kontrol grubuyla yapılan uygulamalarda herhangi bir çalgı kullanılmamıştır. Uygulama içeriği tüm gruplarda aynı olmakla birlikte, çalgı kullanımı deney gruplarında gerçekleştirilmiştir. Müzik eğitimde yapılan uygulamalarda, çalgı kullanılan grupların yanında herhangi bir çalgı kullanılmadan ve geleneksel çalgılarla öğretim yapılan sınıflara göre grupların başarı ve tutum düzeyleri ölçülmüştür. Çalışmada; herhangi bir çalgı kullanılmadan yapılan müzik dersi uygulamaları ile çalgı kullanılarak yapılan müzik dersi uygulamalarının tutum ve başarı durumlarına olan etkisinde bir fark görülmemesinden hareketle; ilköğretim altıncı sınıf müzik dersi uygulamalarında öğrencinin başarı ve müzik dersi tutumlarının, çalgı değişkeninden etkilenmediği anlaşılmaktadır. Çalgı kullanımı, öğretim yapılan sınıftaki öğrencilerin tutum ve başarı puanları, öğretimden etkilenmemiştir. Ortalamalara göre kontrol grubu öğrencilerinin tutum ve başarıları, uygulama sonrasında gelişme gösterse de, çalgı kullanılmadan öğretim yapmanın öğrenci başarı ve tutumuna istatistiki olarak etkisinden söz edilememektedir. Çalgı kullanılmayan gruptaki uygulama öncesi ve sonrasında tutum ve başarı puan ortalamalarındaki artış ise her hafta devamlı ve düzenli olarak işlenen dersler ve iyi düzenlenmiş ders içeriklerinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Alan yazın incelendiğinde, çalgı eşlikli müzik dersi ile beraber etkililiği sınınan ve herhangi bir çalgı kullanılmadan uygulama yapılan kontrol gruplarının olduğu yöntem olarak da benzer çalışmalar görülmektedir (Akgül, 2013; Küçükosmanoğlu, 2011; Altıntaş, 2007). Genel olarak sonuçlara bakıldığında, çalgı kullanılarak yürütülen müzik derslerinin herhangi bir çalgı kullanılmadan yürütülen gruplara göre, müzik dersi başarı ve öğrenci tutumlarına daha olumlu etkisi olduğu görülmektedir. Yılmaz, (2010) tarafından yapılan çalışmada, çalgı eşlikli müzik dersinin herhangi bir çalgı kullanılmadan yürütülen müzik dersine göre öğrencilere öğretilen şarkıların daha kolay öğretilmesi ve müzik dersinin zevkli hale gelmesi bakımından tercih edildiği ifade etmektedir (Yılmaz, 2010: 55). Herhangi bir çalgı kullanılmadan, sadece anlatım yöntemiyle yürütülen müzik derslerinin etkililiği ve verimliliği sınırlı olabilmektedir. Literatüre göre; müzik dersinin doğası gereği kullanılan algılar öğrencilerin tutumlarını ve başarılarını olumlu yönde etkileyebilmektedir. Öztürk, (2001)'ün yaptığı çalışma, müzik öğretmenlerinin çeşitli

sebepler nedeniyle çalgılarını kullanamamasının sonucunda müzik dersi kazanımlarına ulaşmada yetersizlik yaşadığını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada çalgı kullanılmayan gruptaki ortalama değerlerin literatür ile uyumundan bahsedilebilir. Zira ortalama değerler açısından ilköğretim müzik derslerinde çalgı kullanılması, müzik dersini başarı ve tutumlarında belirli bir düzeyde fark yarattığı görülmektedir. Ancak istatistiki anlam bulgulamamıştır.

İlgili araştırmalara ilişkin değerlendirmeler, müzik dersinde çalgı kullanmanın, çalgı kullanılmamaya göre tercih edilmesi gereğini vurgulamaktadır. Ancak hangi çalgının daha işlevsel olduğu sorusunu kesin olarak yanıtlamak güçtür. Her araştırmacı, çalışma sınırlılığında deneyler yaparak genel bir bakış açısı oluşturma çabasıdadır. Bu çalışmada da aynı şekilde, müzik öğretmeni yetiştiren kurumların olağan şekilde “okul çalgısı” olarak verdiği çalgı eğitimine alternatif üreterek, geçmişten günümüze her daim var olan tartışmayı devam ettirmektedir. Çalışmalar belli yönleriyle benzerlik ya da farklılık arz etmektedir. Farklı şehirlerde, farklı örneklerle, farklı sınıf düzeylerinde çalışmak çeşitli sonuçları doğurabilmektedir. Örneğin; Demirtaş, (2011) 7. sınıf öğrencilerine piyano eşlikli müzik dersi uygulamalarının ilgi ve başarıyı artırdığını gözlemlemiştir. Öğrencilerin hem başarısını hem de derse olan ilgilerini olumlu yönden etkileyen bu çalışma ile benzer şekilde ilköğretim müzik derslerinde çalgı kullanılmıştır. Acar, (2009) ise, blok flütün programındaki belli kazanımlara ulaşmada istatistiki açıdan anlamlılık göstermediğini bulgulamıştır. Öğrencilerin müzik dersi başarı ve tutumları ele alındığında çalgının müzik derslerinde önemli bir materyal olduğu sonucu çıkarılabilir. Alan yazın incelendiğinde, müzik derslerinde kullanılan çalgıların öğrencileri tutum ve başarısını olumlu yönde destekleyen çalışmaların olduğu görülmektedir. Akgül (2013) tarafından yapılan çalışmada, bu araştırmada seçilen çalışma grubu gibi ilköğretim 6.sınıf düzeyi olarak seçilmiş ve benzer şekilde müzik derslerinde çalgı eşliği kullanılmıştır. Bu araştırmada belirlenen öğrencilerin tutum ve müzik dersi başarıları yapılan çalışmada da değişken olarak belirlenmiş ve çalışmada ilköğretim müzik dersi öğrencilerinin tutum ve başarılarını çalgı eşliği kullanılan sınıflarda bu çalışmada olduğu gibi olumlu yönde desteklediği gözlenmiştir. Öğrencilerin müzik dersi başarı ve tutumlarının müzik derslerinde kullanılan çalgıların etkililiğinin sınındığı çalışmalarda öğrenci tutum ve başarılarında saptanan olumlu gelişme çalgı eşlikli müzik derslerinin önemini ortaya koymaktadır.

Demir (2014) benzer bir çalışmayla, bu çalışmada da deneyle sınanan bağlama çalgısıyla ilgili görüş toplamıştır. Bağlamanın eğitim müziğinde kullanımı ile ilgili olumlu görüşlerin varlığı anlaşılmaktadır. Bu araştırma bulguları anlamlı farklılık kaydetmese de ortalama değerler, bağlama kullanımını ilköğretimde kullanılmasının tutum ve başarı gelişimi bakımından işlevsel olduğu gösterebilmektedir. Literatürdeki Demir, 2014 ve Akgül, 2013 'ün nitel ve nicel verilerle çalıştığı araştırma bulguları ve bu çalışma ile paralellik göstermektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre kanun, bağlama çalgıları kullanılarak yürütülen müzik dersi uygulamalarında, belirlenen kazanımlara ulaşma durumuna bakıldığında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte, istendik yönde ilerleme kaydedildiği tespit edilmiştir. Öğrencilere uygulanan başarı testi ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında kanun ve bağlama çalgıyla yürütülen gruplarda, öğrencilerin müzik dersi başarı testi sonuçları arttığı görülmektedir. Bu durum her iki çalgının da müzik dersi uygulamalarında kullanımının işlevsel olduğunu gösterebilir. Üstün, (2014)'ün çalışması bu araştırmaya benzerlik göstermekle birlikte, Üstün, çalışmasında çalgı olarak, bağlama, gitar ve blok flüt kullanmıştır. Seçilen çalgıların kazanımlara ulaşma düzeyine etkisinin test edildiği Üstün'ün araştırma bulguları, bu çalışma bulgularıyla örtüşmektedir. Her iki çalışmada da anlamlılık bakımından fark bulunmadığı görülmekte, buna göre test edilen çalgılarla yapılan öğretimin, müziklerde hız ve gürlük basamaklarını uygular, temel müzik yazı ve öğelerini kullanır (uzatma bağı, çoğaltma noktası), yurdumuzdaki başlıca müzik türlerini ayırt eder, ezgilere kendi oluşturduğu ritim kalıbı ile eşlik eder kazanımlarını etkilemediği anlaşılmaktadır. Bu araştırma ile Üstün'ün yaptığı çalışma sonuçları karşılaştırıldığında müzik dersinde kullanılan çalgıların belirlenen kazanımlara ulaşmada istatistiki açıdan anlamlılık farklılık yaratmaması ancak öğrenci başarılarına istendik yönde ilerleme kaydetmesi açısından benzerlik görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre kanun, bağlama kullanılarak yürütülen müzik derslerinde uygulama öncesi ve sonrası öğrencilerin tutum puanlarına göre anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte, öğrenci tutumlarında istendik yönde gelişme kaydedildiği tespit edilmiştir. Öğrenci tutum puanlarının her iki çalgının uygulandığı gruplarda arttığı, öğrencilerin derse olan ilgileri ve katılımların yüksek oranda olduğu söylenebilir.

Araştırmada kullanılan ve Türk sanat müziği çalgılarından biri olan kanun ile Türk halk müziği çalgılarından olan bağlamanın, iki farklı deney grubunda değişken olarak kullanıldığı bu uygulamadaki; uygulama öncesi ve sonrasında başarı testi ve tutum puanlarına bakıldığında anlamlılık görülmemiştir. Ancak başarı testi ile ölçümlenen kazanımlarda her iki çalgının da benzer özellikler gösterdiği anlaşılmaktadır. Araştırma sonucuna göre kanun ve bağlama çalgısının kullanıldığı sınıflarda öğrenci başarı puanlarında paralel bir artış olduğu, belirlenen altı kazanımda da araştırma sonunda başarı testi puanlarının arttığı görülmektedir. Ayrıca bağlama ve kanun çalgılarının puanlarının paralel olarak yükseldiği ve her iki çalgıların arasındaki puan farkının çok az olduğu gözlenmektedir. Başarı testinin ortalama puanlarına bakıldığında bağlama ve kanunun yapısı, yeterliliği ve öğrencileri derse motivasyonu açısından etkili olduğu gözlenmiştir. Toplam puanlara ilişkin aritmetik ortalamalar iki çalgının da kazanımlarda başarı seviyesini arttırdığını ve çalgıların kazanımlara olan etkililiği ve işlevselliği bağlama, kanun şeklinde sıralandığını göstermektedir. Bağlama ve kanun bu bakımdan karşılaştırıldığında ise bağlama lehine bir sonuç elde edilmektedir.

Kanun Türk sanat müziğinde kullanılan çok telli ve mızraplı bir çalgıdır. Bütün parmaklar kullanılarak çalınan ve içerisinde çok sesliliği barındıran bu çalgı yapılan çalışmalarda çalınan şekli ve işlevselliği bakımından piyano ve gitara benzetilmektedir (Kahyaoğlu, 2011; Savaş, 2016; Doğruöz, 2017; Devecioğlu, 2017). Eğitim müziği içerisinde işlevselliği kabul görmüş olan piyano gibi bir çalgıya benzetilmesi, araştırmacıları kanunun işlevselliğini sorgulamaya itmektedir. Eğitim müziği içerisinde yer alan müzik dağarcığının seslendirilmesini sağlayabilen kanunun tampere ve komalı sesler bulunduran eserleri seslendirmede sorun yaşamadığı bu çalışmanın deney sürecindeki kayıtlarda açıkça görülmüştür. Yapılan araştırma doğrultusunda ve öğrencilerin tutum ve ders başarılarına istatistiki olarak etkisi bulunmamaktadır. Ancak deney sürecinde alınan kayıtlar ve ortalama değerler, kanunun müzik eğitiminde kullanılabilirliğini ortaya koymaktadır. Geçmişe ve güncel duruma bakıldığında kanunun ilköğretim müzik eğitiminde yeri çok sınırlı olmuş, ancak kanun gibi TSM'e çalgılarının öğretimde kullanılması konusu alanda ilgi ve merak uyandırmıştır. Demir, (2007)'in çalışmasında çalgı olarak ud'un denenmesi bu ilgi ile başlamıştır. Demir; ud eşliğinde işlenen müzik derslerine öğrenci katımlarının ve derse yönelik ilgilerinin arttırdığını

belirtmiştir. Buradan hareketle; konu ve ton özelliğine göre derslerde farklı ve uygun çalgıları bizzat kullanmak ya da sazaneleri derse misafir etmek de düşünülebilir.

Literatürde kanunun ilköğretimde kullanılan çalgılar bağlamında değişken olarak kullanıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan çalgıların konu edildiği çalışmalar olarak göze çarpmaktadır. Devecioğlu (2017) tarafından geliştirilen öğretim yaklaşımıyla müzik derslerinde, kanun çşliğı ile etkililik düzeyi incelendiğı gözlenmiştir. Araştırma sonucunda kanunun uygulama sonrası öğrencilerin işitme ve seslendirme becerilerinin olumlu yönde etkilendiğı gözlemlenmiş okul müzik eğitiminde kanunun verimli bir çalgı olduğı sonucu tespit edilmiştir. Ayrıca Devecioğlu işitme ve seslendirme, ezgi tekrarları, dizi seslendirmeleri, tartım çalışmaları, değişik türdeki eserlere eşlik gibi müzik eğitimde kullanılan tekniklerin kanun ile yapılmasının mümkün olduğunu ifade etmiştir (Devecioğlu, 2017:4). Bu çalışmada, ilköğretim altıncı sınıf müzik dersi uygulamalarının kanunla yürütülmesinin, öğrencinin başarı ve müzik dersi tutumunu etkilemediğı anlaşılmaktadır. Kanunla öğretim yapılan sınıftaki öğrencilerin tutum ve başarı düzeylerini niteleyen puanlar, bu çalgıyla yapılan uygulamadan etkilenmemiştir. Ancak ortalamalara göre deney (kanun) grubu öğrencilerinin tutum ve başarıları, uygulama sonrasında gelişme gösterdiği tutum ve başarı sıra ortalamalarında görülmektedir. Bu çalışmada değişken olarak kullanılan kanunun, öğrenci tutum ve başarıları puan ortalamalarındaki istendik gelişme, kanunun ilköğretim müzik eğitimde eşlik çalgısı olarak kullanılmasının verimli olduğı düşüncesini güçlendirmektedir. Nitekim Adar (2019) bu araştırmanın sonuçlarına benzer şekilde çalışmasında, müzik öğretmenlerinin Türk müziğı çalgıları olan kanun, bağlama, klâsik kemençe, ud vb. çalgılar ile derslerde eşlik ettiklerini ve öğrencilerle bu şekilde daha keyifli ders işledikleri, şarkıları daha kolay öğrendiklerini gözlemlemiştir. Literatürdeki sonuçlara genel bakış açısıyla bakıldığında, bu araştırmanın uyumlu olduğı anlaşılmaktadır.

Literatürde okul çalgıları ve okul çalgılarının dışında da farklı çalgıların etkililikleri sınanması gerektiğı önerilen çalışmalar (Devecioğlu, 2017; Küçükosmanoğlu, 2011; Ergen, 2010; Üstün, 2010) görülmektedir. Çeşitli çalgıların etkilikleri ve bu alternatiflerin birbirlerine göre etkililik durumlarını konu eden araştırmaların kullanılması alan yazında önemli görülmektedir. Bu çalışmada araştırmalarda önerilen alternatif sayılabilecek çalgılar kullanılmış ve araştırma sonuçları

ışığında, herhangi bir çalgı kullanılmadan yapılan müzik dersi uygulamaları ile çalgı kullanılarak yapılan müzik dersi uygulamalarının, öğrencilerin tutum ve başarı durumlarına ilişkin literatürden farklı bir sonuç elde edilmiştir.

Bu çalışmanın diğer deney grubuyla yapılan uygulamalarda kullanılan çalgı bağlamadır. Bağlama THM’de kullanılan telli ve mızraplı bir çalgıdır. Geçmişte ve güncel durumda müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda müzik öğretmeni adaylarına bağlama eğitimi verilmekte olup, ilköğretim müzik eğitimi uygulamalarında bağlama, çalgı olarak kullanılabilir. Bağlamanın müzik eğitimde kullanılabilirliği yapılan araştırmalarda problem olarak seçilmiş ve araştırma sonuçları çeşitli çalışmalarda ortaya konulmuştur.

Bağlama ile öğretim yapılan müzik dersi uygulamalarına göre tutum ve başarı durumlarında fark görülmemesinden hareketle; ilköğretim altıncı sınıf müzik dersi uygulamalarının bağlama ile yürütülmesinin, öğrencinin başarı ve müzik dersi tutumunu etkilemediği anlaşılmaktadır. Bağlama ile öğretim yapılan sınıftaki öğrencilerin tutum testine verdikleri yanıtlar ve başarı testi sonuçları, bağlama ile öğretimden etkilenmemiştir. Bu bulgulardan hareketle müzik dersinin ‘bağlama’ ile yürütülmesinin öğrencinin müzik dersi tutumunu ve başarısını anlamlı bir biçimde etkilemediği anlaşılmıştır. Ortalamalara göre deney (bağlama) grubu öğrencilerinin tutum ve başarıları, uygulama sonrasında gelişme gösterse de, bağlama ile öğretim yapmak öğrenci başarısını ve tutumunu anlamlı farklılık olarak etkilememektedir. Bağlama grubu öğrencilerinin başarı puanları incelendiğinde kanun ve herhangi bir çalgı kullanılmadan yürütülen müzik dersi grubu öğrencilerinden yüksek olduğu görülmektedir. Bağlama eşliğinde işlenen müzik derslerinin öğrencilerin hem tutumunu hem de müzik dersi başarısını olumlu yönde etkilediği bu çalışma ile ortaya konulmuştur. Kanun, bağlama ve çalgı kullanılmadan yürütülen müzik uygulamaları sonucunda öğrencilere uygulanan başarı testi puanlarının bağlama lehine yüksek olduğu belirlenmiş, bağlamanın kanun ve herhangi bir çalgı kullanılmayan gruba göre daha işlevsel bir çalgı olduğu anlaşılmıştır. Üstün (2014) tarafından yapılan çalışma ile yapılan araştırmanın bağlamanın kullanımının öğrencilerin başarı durumları üzerindeki bulgularının benzerlik taşıdığı görülmektedir. Bu araştırma ve yapılan çalışma sonucunda müzik derslerinde kullanılan bağlamanın öğrencilerin başarı seviyelerini arttırması, bağlamanın işlevsel bir çalgı olduğu söylenebilir. Üstün’ün çalışmasında müzik derslerinde kullanılan bağlama ile bu

araştırmada THM çalgılarından bağlama kullanımının öğrenciler üzerinde olumlu etkileri bakımından benzerdir. Literatür sonuçları ile bu araştırma sonucuna bakıldığında uyumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Geleneksel çalgıların okul müziğinde kullanılması, öz müziğin ve kültürün yeni nesillere aktarılmasında önemli bir rolü vardır. Bağlama gibi geleneksel çalgıların ilköğretim müzik derslerinde kullanımın, bilinenden bilinmeye ve yakından uzağa eğitim ilkelerini uygulanmasını ve öz müziğin en doğru bir şekilde aktarılmasını sağlayabilir. Öğrencilerin müzik derslerinde bağlama gibi geleneksel çalgıları görmesi bu çalgılara ilgiyi arttırarak, araştırma sonuçları ışığında öğrencilerin hem başarı hem de tutumlarına olumlu etki edeceği düşünülmektedir. Kaçar (2007) tarafından yapılan çalışmada bu düşünceye benzer nitelikte olan bulgulara ulaşılmıştır. Kaçar, geleneksel çalgılardan udun müzik öğretmenliğinde kullanılabilirliğini incelemiş ve ud gibi bir geleneksel çalgının geleneksel müziğin genç kuşaklara aktarılmasında önemli olduğu belirtmiştir. Bu araştırma sonucunda bağlama kullanılan gruplarda öğrenci tutum ve başarılarındaki istenilen gelişme düşünüldüğünde, Kaçar'ın çalışma sonucunda müzik derslerinde kullanılan udun öğrencilerin derse ilgi ve başarıyı artıracak yönündeki sonucuyla paralellik göstermektedir. Türk halk müziğinin temel çalgılarından olan bağlamanın, genel müzik eğitiminde ders içi ve ders dışında öğrencilere halk türkülerinin ve okul şarkılarını öğretiminde işlevsel bir çalgı olduğu söylenebilir. Işık, (2008) tarafından yapılan çalışmada, bağlamanın ders içi ve ders dışı etkinliklerde işlevsel bir çalgı ve öğrencilerin bağlamaya karşı ilgilerinin olduğu ayrıca bağlamanın birçok yönden müzik dersine katkısının saptanmıştır. Işık'ın çalışmasında bağlamanın müzik dersi katkıları sonucuyla bu araştırma da bağlamanın müzik dersi öğrenci tutum ve başarılarına olumlu katkısı düşünüldüğünde benzerlik göstermektedir. Geleneksel müzik kültürümüzün gelecek nesillere doğru ve eksiksiz aktarımında müzik öğretmenlerinin nitelikli bir hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim almasına bağlıdır.

Tüm çalışma gruplarında, öğrencilerin tutum puanları başarı testinden ayrı olarak incelendiğinde, ortalama tutum puanları uygulama öncesi ve sonrasında tutum testlerinden alınan puanların kontrol grubuna göre anlamlı olmadığı ancak uygulama öncesi ve sonrasında alınan tutum puanlarında genel bir artışın olduğu görülmektedir. Bağlama ve kanun çalgılarının kullanıldığı sınıflarda 12 hafta boyunca süren uygulama süresince öğrencilerin ilgilerinin ve derse olan katılımların yüksek olduğu gözlenmiştir.

Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde paralellik gösteren çalışmalar mevcuttur. Uluocak, (2008)'in bu çalışmaya benzer şekilde desenlediği ve gitarı uygulamalarda kullandığı araştırma sonucuna göre, müzik derslerinde gitar kullanımı genel olarak kazanımlara olumlu etki etmekle birlikte, “Müzikte Hız, Gürlük ve Anlatım” ünitesinin devinışsel ve duyuşsal davranışları kazandırmada etkili olmadığı tespit edilmiştir. Ancak hem deney hem de kontrol grubunda yer alan öğrencilerin anlamlı olmamakla beraber olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Tutum ve başarı bakımından çeşitli çalgıların denendiği bu çalışmada ile Uluocak (2008) yaptığı araştırma, öğrenci tutumlarının istatistiki olarak anlamlı olmaması ancak uygulama sonucunda öğrencilerin olumlu tutuma sahip olması bakımından benzerlik göstermektedir.

İlköğretim müzik eğitimi uygulamalarında çalışma grubunda yer alan öğrencilerin demografik özellikleri kullanılabilir. Araştırma sonucu etkileyip etkilemediği açısından değerlendirilen bu özellikler yapılan araştırmalarda problemi oluşturmuştur. Bu araştırmanın çalışma grubunda yer alan tüm öğrencilerin demografik özellikleri de tutum ve başarı durumlarına göre incelenmiş ve araştırma sonucuna fark yaratıp yaratmadığı ortaya konulmuştur.

Kanun ve bağlama çalgıları ve herhangi bir çalgı kullanılmadan öğretim yapılan müzik dersi uygulamalarının cinsiyet değişkenine göre tutum ve başarı durumlarında fark görülmemesinden hareketle; ilköğretim altıncı sınıf müzik dersi uygulamalarının bağlama, kanun ve herhangi çalgı kullanılmadan yürütülmesinin, cinsiyet değişkenine göre öğrencinin başarı ve müzik dersi tutumunu etkilemediği görülmektedir. Uygulama yapılan tüm gruplarda, çalgı eşlikli ya da çalgı kullanılmadan yapılan öğretimin öğrencilerin tutum testine verdikleri yanıtlar ve başarı testi sonuçları cinsiyet değişkenine göre etkilenmediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile müzik dersi başarı ve tutum puanları sıra ortalamaları incelendiğinde kızların hem başarıda hem de tutumda yüksek olmasına rağmen anlamlılık yönünde fark olmadığı görülmektedir. Genel olarak kız öğrencilerin akademik anlamda erkek öğrencilerden yüksek olabileceği düşüncesi mevcuttur. Bu araştırmada ise kızların hem tutumda hem de başarıda erkek öğrencilere göre sıra ortalamaları anlamlı olmamakla beraber yüksek olmasının çeşitli etkenlerle açıklanabilir. Bunlar psikolojik, toplumsal ve fiziksel faktörler olarak gruplandırılabilir. Kız ve erkek öğrencilerin yaşadıkları toplumsal çevre ve sosyo-kültürel ortamlarının farklı olması, erkek ve kız öğrencilerin psikolojik özellikleri ve cinsiyet rollerinin

oluşturduğu farklı beklentiler, ailelerin yetiştirme farklılık ve tarzları hem başarıda hem de müzik dersi tutumunda farkın oluşmasına sebep olabilir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre başarıda ve müzik dersi tutum puanlarında daha yüksek olması, küçük yaşlarda aile içerisinde sorumluluk verilen kız çocuklarının bu davranışını okul ortamında da devam ettirmesi, sorumluluk alması bu durumun bir sonucu olarak açıklanabilir. Nitekim Saruhan ve Deniz (2011), cinsiyete göre müzik dersine yönelik tutum puanlarının kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yüksek olduğunu tespit etmiştir. Nacakçı (2006), literatüre benzer şekilde kızların müzik dersine karşı tutumlarının, erkeklere göre daha olumlu olduğunu gözlemlemiştir. Öztöpalan (2007) ise, ilköğretim düzeyinde yaptığı çalışmada kız öğrencilerin puan ortalamalarının erkek öğrencilerden yüksek olduğunu gözlemlemiş, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre fiziksel olarak da daha hızlı geliştikleri için daha sessiz olabildiğini, bu durumda dersleri daha dikkatli dinleyerek başarılarının artmasına neden olabildiğini ifade etmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin başarı ve müzik dersi tutum puanlarının cinsiyete göre etkili olmadığı saptanmış literatürde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı çalışmalar olduğu gözlemlenmiştir.

Bilgin, (2009)'in çalışmasında da cinsiyet, değişken olarak kullanılmış; okul şarkılarının günümüze uygunluğu ve sözel yapıları tartışılmıştır. Bilgin, çalışma sonucunda cinsiyete değişkenine göre, öğrencilerin şarkı sözlerinin günümüze uygunluğunun ve sözel yapılarının, öğrencilerin okul şarkılarına bakış açılarının anlamlı fark taşımadığını ifade eden çalışması, bu araştırma sonucu ile cinsiyet değişkeninin anlamlı farklılık göstermemesi bakımından bu çalışma ile paralellik gösterir.

Akgül, (2013) tarafından yapılan araştırma bulguları, bu çalışma bulgularıyla örtüşmektedir. Her iki çalışma da cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir. Akgül' ün de ilköğretim 6. sınıf düzeyini belirlediği çalışma grubundaki, öğrencilerin çalgı eşlikli müzik dersinden sonra müzik dersi başarı ve tutumlarına yönelik gelişimleri ve bu yöndeki değişimleri incelenmiş ve çalışma sonucunda: çalışma gruplarında yer alan öğrencilerin araştırma sonucunda öntest ve sontest tutum puanları karşılaştırıldığında cinsiyete göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Ayrıca çalışmada kontrol grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin başarı testinden aldıkları puanları bakımından anlamlı fark gözlenmemiştir. Araştırma sonucunda tutum ve başarı

testinden alınan puanların çalışma grubunda yer alan öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermemesi bakımından bu çalışma ile paralellik gösterir.

Altıntaş (2010) tarafından yapılan, ilköğretim müzik derslerinde verilen mandolin eğitimin müzik dersi başarısına etkisinin incelendiği çalışmasında ile benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Bu çalışmada belirlenen 6.sınıf düzeyi Altıntaş'ın da çalışmasında çalışma grubu olarak belirlenmiş ve öğrencilerin demografik özelliklerinin müzik dersi başarısına bu araştırma da olduğu incelenmiştir. Çalışma sonucuna göre, deney ve kontrol grubunun “cinsiyet, öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim durumu, annelerinin ve babalarının mesleği” durumuna göre başarı testi için yapılan öğrencilerin başarı puanlarının öğrencilerin demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Bu çalışma, yapılan çalışma ile müzik dersi başarı testi sonuçlarını öğrencilerin demografik özelliklerinin etkilememesi açısından paralellik gösterir.

Demir, (2014) tarafından ilköğretim öğrencilerinin bağlamanın müzik derslerinde kullanımına ilişkin görüşlerinin alındığı çalışma sonucunda, bu araştırma da olduğu gibi öğrencilerden demografik özellikler alınmış ve benzer bulgulara ulaşıldığı görülmüştür. Araştırma da çalışma grubunda yer alan öğrencilerin cinsiyet, annelerinin ve babalarının eğitim durumlarına göre öğrencilerin bağlama yönelik görüşlerinde anlamlı fark tespit edilememiştir. Öğrencilerin bağlama çalgısına yönelik görüşlerinde babalarının eğitim durumlarında, ilkokul ile ortaokul, ilkokul ile lise, ortaokul ile lise olan; annelerinin eğitim durumlarında ise ortaokul ile lise, ortaokul ile üniversite, lise ile üniversite olan öğrencilerde sıra ortalamalarına göre anlamlı farkın olmadığı gözlenmiştir. Araştırma da öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim durumu ve cinsiyet değişkenine göre anlamlılık göstermemesi bakımından bu çalışma ile paralellik göstermektedir.

Anne-baba eğitim durumlarının araştırma sonuçlarına etki etmediği benzer çalışmalar bulunmaktadır. Nacakcı (2006), Öztopalan (2007) Uluocak ve Tufan (2011), Umuzdaş (2015) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarında ise anne-baba eğitim durumunun öğrencilerin müzik dersi tutumlarını değiştirmedeği gözlemlenmiştir.

Türk sanat ve Türk halk müziği çalgıları kullanılarak, yürütülen müzik dersi uygulamalarının öğrenci başarı ve tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla çalışma da yer alan öğrencilerden demografik özellikler alınmış ve elde edilen veriler ışığında

demografik özelliklerin anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Cinsiyet, öğrencilerin müzik etkinliklerine katılma ve okul dışında müzikle ilgilenme durumu, öğrencilerin ailelerinin müzikle ilgilenme ve çalgıya sahip olma durumu, annelerinin ve babalarının meslek durumu, annelerinin ve babalarının eğitim düzeyleri ve öğrencilerin kardeş sayılarına göre öğrencilerin müzik dersi tutum ve başarılarının farklılaşmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre yapılan araştırmada kullanılan demografik özelliklerin araştırma sonucunu etkilemediği anlaşılmıştır. Diğer bir deyişle uygulama yapılan tüm gruplarda, çalgı eşlikli ya da çalgı kullanılmadan yapılan öğretimin öğrencilerin tutum testine verdikleri yanıtlar ve başarı testi sonuçları öğrencilerin demografik özelliklere göre farklılık göstermediği gözlenmiştir.

Okul şarkısı/türkülerin/marşların müzik derslerinde bir çalgı eşliğinde öğretiminin yapılmasının hem öğrenciler tarafından bir doğru bir şekilde seslendirilmesine olanak sağlayacağı hem de müzikal gelişimlerini destekleyerek müziksel algı ve zekâlarının gelişmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bir çalgıyla birlikte bir müzik eserini seslendiren öğrencinin uyum özelliklerinin gelişmesine yardımcı olacağı düşünüldüğünde, çalgıyla uyum içinde bir müzik parçasını seslendirilen öğrencinin toplumsal hayata da uyum sağlaması ve iletişiminin gelişmesine katkı sağlayabilir. Uyum özelliğini kazanmış bir birey/öğrenci ise toplum içinde öz güvenli ve toplumsal uyumu yakalayabilen bireylerin yetişmesine zemin hazırlayabilir.

İlköğretim müzik derslerinde müzik öğretmenleri tarafından kullanılan çalgıların ders sürecini zevkli hale getireceği; öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkileyerek ders başarılarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrencilerin gündelik yaşamda karşılaştıkları dinleti, konser gibi dinleme etkinliklerinin yanında dinledikleri ve sevdikleri şarkılarda bir veya birden fazla çalgının kullanıldığı görülmektedir. Öğrenciler, öğretmenlerinden mümkün olduğunca çeşitte çalgı ile örneklendirilmiş ders içerikleri üretmelerini beklemektedir. Zira gelişen teknoloji, ders içi ve ders dışı etkinliklerin olabildiğince görsel ve işitsel materyalle desteklenmesini zorunlu kılar.

Öneriler

Yeni araştırmalar için; Türk sanat ve Türk halk müziği algıları kullanılarak farklı özellikte öğrenci grupları ve konu alanlarında deneysel çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Türk sanat müziği çalgısı olarak kanunun farklı düzey müzik derslerinde kullanımıyla ilgili araştırmalar yapılabilir.

Karar vericilere; eğitim fakültesi ve müzik öğretmeni yetiştiren kuruluşlarda, okul çalgılarına ve bireysel çalgı derslerinde eğitimi verilen çalgıların eğitime, bu ve benzeri çalışmalara göre yön verilmesi önerilebilir.

Müzik öğretmenlerine; öğretilecek konunun içeriği ve müzik türüne göre çalgı kullanmaları önerilmektedir. Müzik öğretmenin, uygun gördüğü çalgıyı icra etmeye yönelik eğitimi ya da yeterliği yok ise dahi, icracı derse davet edilebilir, bunun yanı sıra teknolojiden yararlanılabilir. Zira her müzik türünü o'na öğgü çalgı ile örnekleyerek duyurmak önemlidir.

KAYNAKLAR

ACAR, M. A. (2009). *Bir Sınıf Çalgısı Olarak Blok Flütün İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programını Gerçekleştirebilmedeki Yeterliliği*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ACAR Ö. ve AYDOĞAN S. (2012). Bir Sınıf Çalgısı Olarak Blok Flütün İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programını Gerçekleştirebilmedeki Yeterliliği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*. 10, 57 – 76.

AÇIN, C. (1994). *Enstrüman bilimi (organoloji)*. (1. Basım). İstanbul: Yenidoğan Basımevi.

ADAR, Ç. (2019). İlk ve Ortaöğretim Müzik Derslerinde Türk Müziği Kullanımına Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *YEDİ: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*. Kış 2019 (21), 61-75.

ADATEPE, E. (2014). *Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri İle Çalışma Alışkanlıkları Ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ALTUĞ, N. (1997). *Müzik Eğitiminde Metot ve Yöntem. 1. Türk Müziği Sempozyumu*, Düzenleyen Taner Ofset, Balıkesir. 1997.

ALTINTAŞ, B. (2007). *İlköğretim Okullarında 6. Sınıf Müzik Derslerinde Verilen Mandolin Eğitiminin Müzik Dersi Başarısı Üzerine Etkileri*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

AKGÜL, B. (2013). *Enstrüman Eşlikli Uygulamaların İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Başarı ve Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

AKGÜN, E. (2018). *Ortaöğretim Müzik Dersinde Kullanılan Blok flüt ve Melodika Çalgılarının Öğrenci Performansları Üzerindeki Etkililik Düzeylerinin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ALGI, S. (2013). *Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Geleneksel Türk Sanat Müziği Destekli Bağlama Öğretiminin Öğrencilerin Bağlama Çalma Becerisi Ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

AFACAN, Ş. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Öz Yeterlilik Algı ve Tutumlarının Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ALKAÇ, G. ve KAYA, F. (2017). Yükseköğretim Kurumlarındaki Türk Müziği Çalgı Eğitimine Kanun ve Klasik Kemeçe Örnekleme ile Genel Bir Bakış. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 12(1): 17-29. (Erişim tarihi 31/05/2019).

ALİ, F. (1987). *Müzik ve Müziğimizin Sorunları*. İstanbul: Cem Yayınevi.

AYHAN, M. (2019). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumları (Ağrı – Patnos Örneği)*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

BAĞLAMA. Bağlama Görseli. www.gorkemsazevi.com (erişim tarihi: 10/10/2018).

BARIŞ, A. D. (2007). Okul Müzik Eğitiminde Çalgı Eğitimi Uygulamaları. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2(15), 1-12.

BALCI, A. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler*. (12. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

BAKTAGİR, G. (2014). *Kanun Sazında Sağ ve Sol El İçin Yazılmış Teknik Geliştirici Etütler ve Saz Eserleri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BİLEN, S. (1995). *İşbirlikli Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve Gündüsel Süreçler Üzerindeki Etkileri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BEBEK, E. (2011). *Kanun Sazında Belli Başlı Tekniklerin Eğitiminde Geleneksel Türk Sanat Müziğindeki Şarkı Formundaki Eserlerin Aranağmelerinin Kullanılabilirliği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BİLGİN. A. S. (2009). *İlköğretim Öğrencilerinin Okul Şarkılarına Yönelik Görüşleri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BÜYÜKÖZTÜRK, S. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (8. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

CAN, M. (2004). *Geleneksel Türk Müziği Makamlarının Kanun Sazı İle İcrasında Kullanılan Mandal Sayılarının Çimuçen Tanrıkörur 'un Bestelediği Seyr-i Natık İle Belirlenmesi.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

CAN, M. C. (2002). Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Arel-Ezgi-Uzdilek Ses Sistemi ve Uygulamada Kullanılmayan Bazı Perdeler. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 22(1): 175-181.

CÜCELOĞLU, D. (1991). *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları,* İstanbul: Remzi Kitabevi.

ÇELENK, K. (2010). *Keman Öğretiminde Vibrato Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Deneysel Bir Çalışma.* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÇİLDEN, Ş. (2001). Müzik, Çocuk Gelişimi ve Öğrenme. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 21 (1): 1-8.

ÇİLDEN, Ş. (2003). Çalgı Eğitiminde Nitelik Sorunları. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu.* İnönü Üniversitesi, Malatya. 26-30 Ekim 2003.

DERİN, U. Y. (2007). *Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Çalgı Seçim Yöntemi, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

DEVECİOĞLU, N. D. (2017). *Kanun Çalgısının Okul Müzik Eğitiminde Kullanımına Yönelik Geliştirilen Sistemik Yaklaşımlar Ve Etkililik Düzeyleri.* (Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü.

DEMİR, L. (2007). *Geleneksel Türk Sanat Müziği Çalgılarından Udun Müzik Derslerinde Kullanılabilirliği Konusunda Öğretmen Görüşleri.* (Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü.

DEMİR, M. (2014). *Ortaokul 6,7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin Müzik Derslerinde Bağlama Çalgısının Kullanımına İlişkin Görüşleri.* (Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi). Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

DEMİRTAŞ, S. (2011). *İlköğretim 7. Sınıf Müzik Dersinde Şarkıların Piyano Eşlikli Öğretilmesinin Öğrenci Kazanımlarına Etkileri.* (Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi). Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DÜNDAR, M. (2003). Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Alanda Eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23(1): 59-67.

DOĞAN, K. (2009). *Tarihsel Süreç İçerisinde Mandolin 'in Ülkemiz Müzik Eğitimindeki Yeri-Önemi ve Okul Çalgısı Olarak Kullanılabilirliği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DOĞRUÖZ, M. D. (2017). Müzik Öğretmenliği Lisans Programlarında Yer Alan Bireysel Çalgı Dersi Kapsamında "Kanun". *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Dergisi*. 2017 (11): 63-72.

EKİM, G. (2002). *Bağlamının Tarihsel Gelişimi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EMNALAR, A. (1993). Türk Halk Müziğinin Eğitimdeki Yeri. *1 Ulusal Müzik Eğitim Sempozyumu*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları. Trabzon: 68-76.

ERTÜRK, S. (1988). Türkiye'de Eğitim Felsefesi Sorunu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 3: 11-16.

ERTÜRK, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınları.

ERGUN, D. (1987). *Sosyoloji ve Eğitim*. Ankara: V Yayınları.

ERGEN, D. (2010). *İlköğretim Düzeyinde Eşlikli Çalmaya Dayalı Keman Eğitiminin Entonasyon, Özgüven ve Tutum Üzerindeki Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ELDEMİR, A. C. (2010). *Geleneksel Türk Sanat Müziği Dersinde Dizgeli Öğretim Yönteminin Öğrenci Erişimine ve Kalıcılığa Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ELDEMİR, A. C. (2012). Geleneksel Türk Sanat Müziği Dersinde Uygulanan Dizgeli Öğretim Yönteminin Öğrenci Erişimine ve Kalıcılığa Etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 359-375.

GERÇEK, Ö. (2015). *Günümüz Türkiye Kopuz'undaki Organolojik ve İcrasal Özelliklerin Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÜRLER, A. (2007). *Türkiye'de İlköğretim 2. Kademe 8. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersinden Edindikleri Kazanımlar Üzerine Bir Çalışma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÖĞÜŞ, G. (2008). İlköğretim I. Kademe Müzik Eğitiminde Öğretmenin Etkinliği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 21(2): 369-382.

GÜL, G. (2004). Birey Toplum Eğitim ve Öğretmen. *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 1: 223-236.

GÜLSOY, Y. ve BULUT, D. (2016). Ortaokul Müzik Dersine Müzik Dersine Yönelik Veli Görüşleri (Niğde İli Örneği). *Journal Of Human Sciences Dergisi*.13(3).

HALVAŞI, B. AKGÜL, B. ve ÖZBEK Ö. (2017). Enstrüman Eşlikli Uygulamaların İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumlarına Ve Başarılarına Etkisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2): 217-233.

HAKALMAZ, O. (1988). *Yozgat Tavrı*. (Yayınlanmamış Bitirme Çalışması). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı.

HAŞHAŞ, S. (2013). *Bağlama Eğitiminde Bağlama Tutuş, Mızrap (Tezene) Tutuş-Vuruş Yönlerinin Yeri ve Önemi Üzerine Bir İnceleme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

IŞIK, H. (2008). *İlköğretim ve Ortaöğretimde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Bağlama Kullanımlarının İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İNCEEL, S. (2011). *İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumları ile Türkçe ve Müzik Dersleri Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İNCEOĞLU, M. (2004). *Tutum, Algı, İletişim*. Ankara: Cantekin Matbaası.

KAÇAR, G. Y. (2007). Geleneksel Çalgılardan Udun Müzik Öğretmenliğinde Kullanılması. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1): 111-121.

KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2004). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2010). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

KAHYAOĞLU, Y. (2000). *Kanun Sazı ve Türk Musikisindeki Yeri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAHYAOĞLU, Y. (2011). *Kanun Sazı Öğretiminde Klasik Türk Müziği Saz Eseri Formlarının Fonksiyonlarının İncelenmesi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARASAR, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.

KARAKAŞ, G. (2016). *Geleneksel Türk Sanat Müziğinin Türk Halk Müziğiyle Karşılaştırarak İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARATAŞ, Y. ve KILIÇ I. (2017). Ortaöğretim Düzeyi Müzik Derslerinde Kullanılan Okul Çalgıları ve Bu Çalgıların Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 26 (9) : 565-601.

KARAELEMA, B. (2009). Türk Müziğinde Kanun Eğitimi ve Kanun Metotları Üzerine Bir İnceleme. *Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*. 129-138.

KOCA, Ş. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2): 209-222.

KOCAARSLAN, B. (2009). *Genel Müzik Eğitimi Alan İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum, Müzikal Özgüven ve Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

KOCABAŞ, A. ve SELÇİOĞLU, E. (2006). İlköğretim Okulları 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersini Gerçekleşme Düzeyi ve Öğrencilerin Beklentilerine İlişkin Görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(19): 58-68.

KURUBAŞ, B. (2015). *Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Yöresel Bağlama Tavrılarının Öğretimine Yönelik Değerlendirmeler*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KÜÇÜKOSMANOĞLU, O. (2011). *İlköğretim İkinci Kademe Şarkı Öğretiminde Kullanılan Eşlik Çalgılarının Etkililiğinin Karşılaştırılması*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

KIRIMLIOĞLU, V. (2011). *Başlangıç Seviyesinde "Kanun" İçin Etütler*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KOCABAŞ, A. (1995). *İşbirlikli Öğrenmenin Blok Flüt Öğretimi Ve Öğrenme Stratejileri Üzerindeki Etkileri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KOPAR, S. V. (2016). *Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Müzik Derslerindeki Türk Müziği Konularına İlişkin Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

KÖZ, E. (2007). *İlköğretim İkinci Kademedeki Görev Yapan, Bireysel Çalgı Eğitimi (Gitar) Alanı Mezunu, Müzik Öğretmenlerinin Okul Şarkılarına Eşlik Etmede Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

LEVENDOĞLU, N. O. (2005). Tarih İçinde Geleneksel Türk Sanat Müziği Ve Diğer Kültürlerle Etkileşimleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19(2): 253-262.

LEVENT, A. (2013). *İlköğretimde Müzik Öğretmeninin Kullandığı Çalgının Öğrencinin Derse İlişkin Tutumuna Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

MARSHALL, G. (2009). *Sosyoloji Sözlüğü*. Çev. O. Akınhay, D. Kömürcü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

MERT, B. (2018). *Geçmişten Bugüne Yeni Anlatım Olanaklarıyla Bağlama*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

MEB. (2017). *Müzik Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

MEB. (2001). *Çağdaş Öğretmen Profili*. Ankara: EARGED Yayınları.

MEB. (2016). *Öğretmen Kılavuz Kitabı-İlköğretim (4-5)*. (5. Basım). Ankara: Saray Matbaacılık.

MEB. (2016). *Öğretmen Kılavuz Kitabı-İlköğretim (6-7-8)*. (5. Basım). Ankara: Saray Matbaacılık.

MEB. (2018). *İlköğretim 6. Sınıf Müzik Ders Kitabı*. (1. Basım). Ankara: Başak Matbaacılık.

MUNZUR, P. (1995). *Tarih, Teknik ve İcra Özellikleriyle Kanun*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

NACAĞI, Z. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumları. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Kitabı* (220-230), Düzenleyen Pamukkale Üniversitesi, Denizli. 26-28 Nisan 2006.

ORAL, M. (2010). *Bağlamada Belli Başlı Yöresel Tavrıların İcrasında Bozuk Düzen İle Bağlama Düzeni Arası Transpozisyon'da Oluşan Duyum Farklılıkları*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ORHAN, M. (2019). *Animasyon Destekli Öğretimin Öğrencilerin Müzik Dersi Akademik Başarısına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

OTACIOĞLU, S. G. (2007). İlköğretim 5.6.7. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21, 134-139.

ÖZTOPALAN, E. (2007). *İlköğretim Düzeyindeki Özel Okullar İle Devlet Okullarının 6, 7 Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumları Ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.

ÖZTÜRK, G. (2001). *İlköğretim Kurumlarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Çalgılarını Kullanmadaki Yeterlilik Durumları*. (Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÖZMENTEŞ, G. (2006). Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *İlköğretim Online Dergisi*. 5(1), 23-29.

ÖZMENTEŞ, S. ve ÖZMENTEŞ, G. (2009). Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum, Bireysel Özellikler Ve Performans Düzeyi İlişkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 17(1), 353- 360.

ÖZDEK, A. (2005). *Bağlama' nın İlköğretim II. Kademe Sınıflarındaki Müzik Eğitiminde Kullanımına Yönelik Bir Çalışma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

PARLAK, E. (2002). *El ile Bağlama Çalma (Şelpe) Tekniği Metodu 1*. (2.Baskı). İstanbul: Maket Matbaacılık.

SAVAŞ, K. (2016). *Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik ve Yöntem Bakımından İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

SAY, A. (2005). *Müzik öğretimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

SARUHAN Ş. ve DENİZ J. (2011). Temel Eğitim II. Kademe Öğrencilerinin Müzik Dersine Karşı Tutumları. *İlköğretim Online*, 10(2), 695-702. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>. (Erişim tarihi: 25/08/2019).

SOMAKÇI, P. (2000). *Mesleki Müzik Öğretimi Yapan Üniversitelerde Başlangıç Düzeyi İçin Kanun Öğretim Yöntemine İlişkin Sistemik Bir Yaklaşım*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

SUN, M., SUN İ. ve KUTERDEM L. (2007). *Seksen Yılın En Güzel Okul Şarkıları*.(7. Baskı). Ankara: SUN Yayınevi.

ŞAHİN, A. ve TORAMAN, M. (2014). İlköğretim Müzik Dersine Yönelik Veli Ve Öğrenci Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 329-345.

TAN, H. (1996). *Verimli Ders Çalışma ve Hayata Hazırlama*. İstanbul: Alkım Yayınevi.

TARMAN, S. (1997). *Müzik Öğretimi ve Bilgiyi İşleme Kuramı*. Bolu: Müzik Eğitimi '97 Sempozyumu Bildirisi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 28-31 Mayıs 1997.

TOKSOY, A. K. (2011). Kanun İcrasında Türk Stilini Temsil Eden Müzikal Unsurlar. *İstanbul Teknik Üniversitesi. Porte Akademik Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi*, 2: 62-73.

TÖREYİN, A. M. (2002). Uluslararası Avrupa'da ve Türk Cumhuriyetleri'nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi. Gazi Üniversitesi, Ankara: 13-16 Kasım 2002.

TUFAN, E. ve GÜDEK, B. (2008). Piyano Dersi Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28(1): 75-90.

TUNALIOĞLU, Ş. (2006). İlköğretim İkinci Kademe Okullarındaki Müzik Derslerinde Yapılan Düzenli Çalgı Ve Ses Eğitimi Uygulamalarının Öğrenciler Üzerindeki Etkisi. *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 24: 179-203.

TÜFEKÇİ, N. (1988). Türk Musikisi Eğitiminde Türk Sazları. *Türk Musikisinde Çağdaş Eğitim ve İcra Sempozyumu. XVI. İstanbul Festivali*, Düzenleyen İstanbul Kültür Sanat ve Sanat Vakfı, İstanbul. Temmuz 1988.

TÜTÜNCÜ, B. (2017). *Türk Sanat Müziği Solist İcrasında Ses Eğitimi ve Telaffuzun Önemi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

UÇAN, A. (1990). Müzik Eğitiminin Niteliği, Üç Ana Türü ve Bazı Temel Sorunları. *Orkestra Aylık Dergisi Müzik Dergisi*, 29 (207): 32-34-36.

UÇAN, A. (1997). *Müzik Eğitimi: Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. (2. Basım). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

UÇAN, A. (2005). *İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi*. (3. Basım). Ankara: Evrensel Müzikevi Yayınları.

ULUOCAK, S. (2008). *Gitarın Öğretmen Çalgısı Olarak Kullanımının İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersi Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ULUOCAK, S. ve TUFAN, E. (2011). İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 19 (3), 991-1002.

UMUZDAŞ, M. S. (2015). 8. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 273-281.

UMUZDAŞ, S. ve KIZIKLI, H. O. (2018). İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumları. *International Journal of Human Sciences*. 15(3), 1561-1567.

UMUZDAŞ, S. (2012). İlköğretim Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *International Journal of Human Sciences [Online]*. (9)2, 1510-1523.

UYAN, Z. D. (2012). *Özengen Müzik Eğitimini Alan ve Almayan İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının ve Okula Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÜSTÜN, E. (2014). *Okul Çalgılarının İlköğretim Müzik Dersi Kazanımlarına Ulaşmadaki Etkililiğinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÜSTÜN, E. ve ÖZÇİMEN, A. (2015). Okul Çalgılarının İlköğretim 6. Sınıf Müzik Dersi Kazanımlarına Ulaşmadaki Etkililiğinin Uzman Görüşlerine Göre İncelenmesi. *International Journal Of Human Sciences*, 12(2), 1026-1049.

ÜLGEN, G. (1994). *Eğitim Psikolojisi. Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Kuramlar Ve Uygulamalar*. Ankara: Lazer Ofser Matbaa Tesisleri San. Ve Ticaret Ltd. Şti.

VARIŞ, F. (1985). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

VARIŞ, Y. A. ve CESUR, D. (2012). Ortaöğretim müzik dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Nwsa Dergisi*. 7(4), 361-374

YAVÇIN, A. N. (2011). *İlköğretim Öğrencilerinin Özenen Çalgı Eğitimi Konusundaki Yönelimlerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

YENER, S. (1993). Müzik Türlerinin Eğitimdeki Yeri. *I Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon.

YUNGUL, O. (2008). *Okul Şarkılarının Gitar ile Eşliklenmesinde Örnek bir Model*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

YILMAZ, E. (2010). *Okul Şarkılarının Klasik Gitar ile Eşliklendirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri ve Okul Şarkıları için Eşliklendirme Örnekleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde: Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YILDIRIM, F. (2014). *Sözlü Türk Halk Müziği Ezgilerinde Saz Bölümlerinin Melodik Olarak Düzenlenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YILDIRIM, C. (1999). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: ÖSYM.

YILDIZ, G. (2002). *İlköğretimde Müzik Öğretimi Birinci Kademe*. (1. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.

EKLER**EK-1.****Kişisel Bilgi Formu**

1-Cinsiyetiniz:

( ) Kız ( ) Erkek

2-Okulunuzun Adı:

.....

3-Sınıfınız:

.....

4-Kardeş sayınız

.....

5- Annenizin eğitim düzeyi nedir?

(a) İlkokul (b) Ortaokul (c) Lise (d) Üniversite (e) Üniversite üstü

6- Babanızın eğitim düzeyi nedir?

(a) İlkokul (b) Ortaokul (c) Lise (d) Üniversite (e) Üniversite üstü

7- Annenizin mesleği nedir?

(a) İşçi (b) Memur (c) Emekli (d) Çalışmıyor (e) Serbest meslek

8- Babanızın mesleği nedir?

(a) İşçi (b) Memur (c) Emekli (d) Çalışmıyor (e) Serbest meslek

9-Okul dışında müzikle ilgileniyor musunuz?

(a) Evet (b) Hayır

10-Size ait bir çalgı aleti (blok flüt hariç) var mı?

(a) Evet, (b) Hayır

11- Ailenizde herhangi bir müzik aleti çalan var mı?

(a) Evet (b) Hayır

12- Herhangi bir müzik etkinliğine katılıyor musunuz?

(a) Evet (b) Hayır

EK-3.

Müzik Dersi Başarı Testi

Adı – Soyadı:

Sınıfı:

Yönerge: Sevgili öğrenciler... Aşağıda 30 tane çoktan seçmeli soru verilmiştir. Çoktan seçmeli soruları dikkatlice okuyarak, doğru olduğunu düşündüğünüz seçeneği daire içine alınız.

Yardımlarınız için teşekkür ederim...

Araştırmacı-Hamza Oruç KIZIKLI

1. Aşağıdakilerden hangisi, "hız terimlerinin" özelliklerinden birisi **değildir**?

- Şarkıların hangi hızda çalıp söylememiz gerektiğini belirtir.
- Şarkıların nerelerinde "yavaşlayacağımızı" belirtir.
- Şarkıları "kuvvetli" ya da "hafif" çalıp söylememiz gerektiğini belirtir.
- Şarkıların nerelerinde "hızlanacağımızı" belirtir.

2. Aşağıdakilerden hangisi bir "hız" terimi **değildir**?

- Forte
- Moderato
- Adagio
- Allegro

3. Bir müzik eserinin, "yavaş" çalınmış söyleνεceğini belirten müzik terimi, aşağıdakilerden hangisidir?

- Adagio
- Piano
- Forte
- Fagot

4. Bir müzik eserinin "çabuk" çalınmış söyleνεceğini belirten müzik terimi, aşağıdakilerden hangisidir?

- Adagio
- Forte
- Allegro
- Staccato

5. I. Adagio II. Allegro III. Moderato Verilen hız terimlerinin, "hızlı" dan "yavaş" a doğru sıraya dizilmiş şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- I - II - III
- II- III- I
- I- III- II
- III- II- I

6. Aşağıdakilerden hangisi "forte" kavramının tanımıdır?

- Kuvvetli
- Hafif
- Hızlı
- Yavaş

7. Müziksel anlatımla ilgili olarak, aşağıdaki ifadelerden hangisi **yanlıştır**?

- Ninniler, "hafif" gürlükte ve "yavaş" hızda söylenir.
- Bütün şarkılar aynı hızda söylenir.
- Marşlar, ninnilerden daha "kuvvetli" söylenir.
- Oyun müziklerini çalıp söylerken, oynanan oyunun hızına dikkat edilir.

8. Bir müzik eserinin hangi "hafiflikte" ve "kuvvette" seslendirileceğini aşağıdakilerden hangisi ifade eder?

- Gürlük terimleri ve işaretleri
- Tekrar işaretleri
- Hız işaretleri
- Ses değıştirici işaretler

9. Bir müzik eserinin "hafif" gürlükte çalınmış söyleνεceğini belirten gürlük terimi, aşağıdakilerden hangisidir?

- Piano
- Adagio
- Forte
- Allegro

10. Aşağıda sıralamalardan hangisi müzikal gürlük terimlerinin hafiften kuvvetliye doğru sıralanmış halidir?

- Piano-Forte-Mezzo forte
- Forte-Piano-Allegro
- Mezzo Forte-Piano-Largo
- Piano -Mezzo Forte-Forte

11. Aşağıdaki müzik türlerinden hangisi Türk Müziği kökenli **değildir**?

- Halk Müziği
- Sanat Müziği
- Hip hop Müzik
- Mehter Müziği

12. Aşağıdakilerden hangisi Türk müziği türlerinden biridir?

- a. Jazz müzik
- b. Blues müzik
- c. Rock müzik
- d. Türk Halk Müziği

13. Aşağıdakilerden hangisi Türk Halk Müziğinde kullanılan bir sazdır(Enstrüman)?

- a. Obua
- b. Bağlama
- c. Arp
- d. Timpani

14. Aşağıdakilerden hangisi Türk Sanat Müziğinde kullanılan bir sazdır(Enstrüman)?

- a. Pişano
- b. Zurna
- c. Kanun
- d. Bağlama

15. "Ulvi Cemal Erkin, Ahmet Adnan Saygun, Muammer Sun" gibi isimler hangi müzik alanına katkıda bulunmuşlardır?

- a. Türk Sanat Müziği
- b. Çok Sesli Türk Müziği
- c. Türk Halk Müziği
- d. Türk Pop Müziği

16. Aşağıdaki sözlerden hangisi Atatürk'ün müziğe verdiği önemi vurgulamaktadır?

- a. Ben sporcunun zeki çevik ve ahlaklısını severim.
- b. Sanat güzelliğın ifadesidir.
- c. Müzik hayatın sevinci, neşesi, ruhu ve her şeyidir.
- d. Bir milletin sanat yeteneği güzel sanatlara verdiği değerle ölçülür.

17. " Hayat musikidir " sözünü aşağıda adı geçen hangi isim söylemiştir?

- a. Aşık Veysel
- b. Muzaffer Sarısözen
- c. Neşet Ertaş
- d. Atatürk

18. Aşağıdakilerden hangisi, Atatürk'ün müzik görüşünü ifade etmez?

- a. Milli duygu ve düşüncelerin müzik ile işlenmesi
- b. Öz müziğimizden vazgeçilip batı müziğinin benimsenmesi
- c. Milli yüksek, deyiş ve söyleyişlerin toplanması
- d. Müzik kültürümüzün modern müzik kurallarına göre işlenmesi

19. Aşağıdakilerden hangisi Atatürk'ün dinlemeyi ve söylemeyi sevdiği türküler arasında değildir?

- a. Yemen Türküsü
- b. Vardar ovası
- c. Bülbülüm altın kafeste
- d. Çayır çimen geze geze

20. Aşağıdakilerden hangisi ses değiştirici işaret değildir?

- a. Andante
- b. Diyez
- c. Naturel
- d. Bemol

21. Aşağıdakilerden hangisi bir sesi yarım ses inceltmek için kullanılır?

- a. Diyez
- b. Senyö
- c. Bemol
- d. Tekrar

22. Aşağıdakilerden hangisi ses değiştirici işaretler arasındadır?

- a. Da Capo
- b. Diyez
- c. Dal Segno
- d. Anahtar

23. " b " Ses değiştirici işareti aşağıdakilerden hangi işlevi vardır?

- a. Önüne geldiği notayı yarım ses inceltir.
- b. Tekrar işaretidir.
- c. Eserin başına dönüleceğini ifade eder.
- d. Önüne geldiği notayı yarım ses kalınlaştırır.

24. Aşağıdakilerden hangisi daha önce diyez ya da bemol olarak değişikliğe uğramış sesleri önceki (doğal) haline getirir?

- a. Naturel
- b. Diyez
- c. Bemol
- d. Tekrar

25. Türk müziği eserlerindeki notaların belli kurallara göre kalıp dizilişlerini ifade eden terim aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Ses
- b. Nota
- c. Sanat
- d. Makam

26. İnsanların kelimeler ile anlatamadığı duygu, düşünce ve hislerini melodik seslerle anlatma sanatına ne ad verilir?

- a. Nota
- b. Müzik
- c. Bölüm
- d. Ses

27. Aşağıdakilerden hangisi Türk müziğinde kullanılan bir makam adıdır?

- a. Majör
- b. Caz
- c. Nikriz
- d. Dolap

28. Aşağıdaki müzik eserlerinden hangisi Türk müziği arasında **yer almaz**?

- Bülbülüm altın kafeste
- Çanakkale türküsü
- Sen bu yayları yayliyamazsun-
- Kalinka

29. Aşağıdaki Türk müziği ve makam ile ilgili bilgilerden hangisi doğrudur?

- Batı müziği enstrümanları kullanır.
- İnsanları dinlerken öfkeliendiren bir müzik türüdür.
- Eski zamanlarda insanlara şifa vermesi amacıyla kullanılmıştır.
- Türk müziği sadece koro olarak seslendirilir.

30. Atatürk ve müzik ile ilgili olarak, aşağıdaki ifadelerden hangisi **yanlıştır**?

- Atatürk, musiki muallim mektebinin kurulmasında öncülük etmiştir.
- Atatürk, klasik müzik konserleri ve operalara giderek bu müzik türlerini tanımaya çalışmıştır.
- Atatürk, sanat dallarından sadece müzik ile ilgilenmiştir.
- Bazı türküler onun sesinden notalara aktarılmış ve müzik repertuarımıza kazandırılmıştır.

EK-4.

İLKÖĞRETİM 6. SINIF MÜZİK DERSİ GÜNLÜK PLANI

BÖLÜM I

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	6. SINIF A-B-C ŞUBELERİ
Konu	MÜZİKLERDE HIZ DEĞİŞİKLİKLERİ
Önerilen Süre	40+40 dk.
Tarih	08.10.2018-19.10.2018

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışlar	Şarkı, türkü ve oyun müziklerindeki hız değişikliklerini fark eder.
Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örtüsü	Müzik Kültürü.
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası.
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Bağlama, kanun, akıllı tahta: “ Ha buradan aşağı, Gelin Ayşe, Çayır Çimen Geze Geze ” şarkı/türkülerin notaları.
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: ❖ Dikkati Çekme ❖ Güdüleme ❖ Gözden Geçirme ❖ Derse Geçiş ❖ Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) ❖ Gruplu Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) ❖ Özet	Dersin konusunu geçilmeden önce öğrencilere “her müziğin hızı aynı mıdır? Oyun havalarıyla, ninnilerin ne gibi farklılıkları vardır ?” gibi sorular yönelterek öğrenciler arasında bir tartışma ortamı oluşturulur. Verilen cevaplar doğrultusunda fikrini paylaşan ve soruları cevaplamaya çalışan öğrencilere olumlu pekiştirme verilir. Dersin konusuna geçildikten sonra, Adagio-yavaş, Moderato- Orta Allegro – Hızlı kavramları ve Türkçe karşılıkları öğretilir. Bir müzik parçasında eserin hızına ait bilginin eserin sol üst köşesinde olduğu vurgulanır. Her müziğin kendine ait hızına göre çalınır söylenmesi gerektiği belirtilir.” Ha buradan aşağı, Gelin Ayşe, Çayır çimen geze geze ” şarkı/türkülerinin sözleri tahta yazılır. İlgili sınıfa Kanun ya da bağlama ile bütün halinde iki kez seslendirilir. Ardından şarkı/türküler küçük parçalara bölünerek kulaktan yansılama yoluyla öğrencilere öğretilir. Küçük parçalar halinde tamamı öğretilen eser genel olarak iki kez seslendirilir. Sınıf mevcuduna göre üç grup oluşturulur ve en güzel seslendiren gruba olumlu pekiştirme verilerak yarışma ortamında konunun anlaşılabilirliği sağlanır. Anlaşılmayan noktalar varsa bu noktalar üzerinde durularak eserin ve konunun öğrenilmesi sağlanır.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme ❖ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme Değerlendirme etkinlikleri	Dersin sonuna doğru kazanımları ölçmek için öğrencilere çeşitli sorular yöneltilir. Öğrendiğiniz eserlerin sizce ne gibi farklılıkları var? Sizce her müziğin hızı aynı mı olmalı? gibi sorularla konunun anlaşılıp anlaşılmadığı ortaya çıkarılır. Konunun anlaşılmayan noktaları tekrar vurgulanır. Genel bir tekrar ile ders bitirilir.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	-

*6/B şubesine Kanun, 6/C şubesine Bağlama, 6/A şubesine müzik dersleri çalgısız uygulanacaktır.

HAMZA ORUÇ KIZIKLI
MÜZİK ÖĞRETMENİ

CÜNEYT AYDIN
OKUL MÜDÜRÜ

İLKÖĞRETİM 6. SINIF MÜZİK DERSİ GÜNLÜK PLANI

BÖLÜM I

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	6. SINIF A-B-C ŞUBELERİ
Konu	MÜZİKTE GÜRLÜK DEĞİŞİKLİKLERİ
Önerilen Süre	40+40 dk.
Tarih	22.10.2018 02.11.2018

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışlar	Dinlediği müziklerdeki gürlük değişikliklerini fark eder.
Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü	Müziksel algı ve bilgilenme.
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası.
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Bağlama, Kanun, akıllı tahta: ‘‘ Horozumu kaçırıldılar, Oynaya Oynaya gelin Çocuklar, Annem Annem ‘‘ şarkı/türkülerin notaları.
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	Dersin konusunu geçilmeden önce öğrencilerle silgi saklama etkinliği yapılır. Bir ebe seçilir ve sınıfın dışına çıkarılır. Ebe dışarı çıktıktan sonra küçük bir silgi bir öğrencinin cebine konur. Ebe sınıfın içinde dolaşmaya başlar. Ebe silgiyi saklayan öğrenciye yaklaştıkça tüm sınıf kapalı ağızla ‘‘hmmm’’ şeklinde ses çıkartır. Yaklaştıkça ses kuvvetlenir ebe uzaklaştıkça ses hafifler. Bu şekilde öğrencilere sesin dinamikleri olduğu, sesin kuvvetli ve hafif çıkabildiği söylenir. Etkinlik ve açılımlar ile öğrencilerin dikkati konuya doğru çekilir. Bu konuda fikrini paylaşan öğrencilere olumlu pekiştireçler verilir.
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dikkati Çekme ❖ Güdüleme ❖ Gözden Geçirme ❖ Derse Geçiş ❖ Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) ❖ Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) ❖ Özet 	<p>Dersin konusuna geçildikten sonra,</p> <p>Piano-Hafif-Simgesi (P) Mezzoforte- Orta kuvvetli-Simgesi(mf) Forte –Kuvvetli-Simgesi(F) kavramları ve Türkçe karşılıkları öğretilir. Bir müzik parçasında eserin gürlüğüne ait bilginin eserin notasının hemen alt köşesinde olduğu vurgulanır. Her müziğin kendine ait gürlüğüne göre çalınıp söylenmesi gerektiği belirtilir. Müzikte duyguları anlatmanın yollarından birinin sesin kuvvetli ya da hafif şekilde seslendirilmesi olduğu vurgulanır.’’ Horozumu Kaçırıldılar, Oynaya Oynaya Gelin Çocuklar, Annem Annem’’ şarkı/türkülerinin sözleri tahta yazılır. *İlgili sınıfa Kanun ya da Bağlama ile bütün halinde iki kez seslendirilir. Ardından şarkı/türküler küçük parçalara bölünerek kulaktan yansılama yoluyla öğrencilere öğretilir. Küçük parçalar halinde tamamı öğretilen eser genel olarak iki kez seslendirilir. Sınıf mevcuduna göre uç grup oluşturulur ve en güzel seslendiren gruba olumlu pekiştireçler verilerek yarışma ortamında konunun anlaşılabilirliği sağlanır. Anlaşılmayan noktalar varsa bu noktalar üzerinde durularak eserin ve konunun öğrenilmesi sağlanır.</p>

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme	Dersin sonuna doğru kazanımları ölçmek için öğrencilere çeşitli sorular yöneltilir. Öğrendiğiniz eserlerin sizce ne gibi farklılıkları var? Sizce her müziğin gürlüğü aynı mı olmalı? Bütün müzikleri tek bir gürlükte söyleyebilir miyiz? gibi sorularla konunun anlaşılıp anlaşılmadığı ortaya çıkarılır. Konunun anlaşılmayan noktaları tekrar vurgulanır. Genel bir tekrar ile ders bitirilir.
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme Değerlendirme etkinlikleri 	
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	-

*6/B şubesine Kanun, 6/C şubesine Bağlama, 6/A şubesine müzik dersleri çalgısız uygulanacaktır.

İLKÖĞRETİM 6. SINIF MÜZİK DERSİ GÜNLÜK PLANI

BÖLÜM I

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	6. SINIF A-B-C ŞUBELERİ
Konu	YURDUMUZA AİT MÜZİK TÜRLERİ
Önerilen Süre	40+40 dk.
Tarih	05.11.2018-17.11.2018

BÖLÜM II

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışlar	Yurdumuza ait başlıca müzik türlerini ayırt eder.
Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü	Müzik Kültürü, Müzikte Yaratıcılık.
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası.
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Bağlama, kanun, akıllı tahta; " Nar Danesi, Otomobil Uçar Gider, Ben Yürürüm Yane Yane " şarkı/türkülerin notaları.
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: ❖ Dikkati Çekme ❖ Güdüleme ❖ Gözden Geçirme ❖ Derse Geçiş ❖ Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) ❖ Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) ❖ Özet	Dersin konusunu geçilmeden önce öğrencilere " Yurdumuzda hangi müzik türleri bulunur? Sizlerin en çok sevdiğiniz müzikler ve müzik türleri nelerdir?" gibi sorular yönelterek öğrenciler arasında bir tartışma ortamı oluşturulur. Verilen cevaplar doğrultusunda fikrini paylaşan ve soruları cevaplamaya çalışan öğrencilere olumlu pekiştireçler verilir. Dersin konusuna geçildikten sonra, Türk Halk Müziği Türk Sanat Müziği Mehter Müziği, Dini Müzik ve Çok Sesli Türk Müzikleri hakkında bilgiler verilir. Adı geçen müzik türleri hakkında genel bilgiler verildikten sonra bu türlere katkılar vermiş önemli temsilcileri verilir. THM, TSM, Mehter müziği, Dini müzik ve Çok sesli Türk müziğinde kullanılan çalgı aletlerinden örnekler verilir ve akıllı tahta aracılığıyla çalgılardan görselleri gösterilir. – " Nar Danesi, Otomobil Uçar Gider, Ben Yürürüm Yane Yane " şarkı/türkülerinin sözleri tahta yazılır. *İlgili sınıfa Kanun ya da Bağlama ile bütün halinde iki kez seslendirilir. Ardından şarkı/türküler küçük parçalara bölünerek kulaktan yansılama yoluyla öğrencilere öğretilir. Küçük parçalar halinde tamamı öğretilen eser genel olarak iki kez seslendirilir. Sınıf mevcuduna göre üç grup oluşturulur ve en güzel seslendiren gruba olumlu pekiştireçler verilerek yarışma ortamında konunun anlaşılabilirliği sağlanır. Anlaşılmayan noktalar varsa bu noktalar üzerinde durularak eserin ve konunun öğrenilmesi sağlanır.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme ❖ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme Değerlendirme etkinlikleri	Dersin sonuna doğru kazanımları ölçmek için öğrencilere çeşitli sorular yöneltilir. Öğrendiğiniz ve dinlediğiniz eserlerin türleri nelerdir? Sizce her müziğin türü aynı mıdır? Sevdiğiniz veya dinlediğiniz müzik türlerine örnek verebilir misiniz? gibi sorularla konunun anlaşılıp anlaşılmadığı ortaya çıkarılır. Konunun anlaşılmayan noktaları tekrar vurgulanır. Genel bir tekrar ile ders bitirilir.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	-

*6/B şubesine Kanun, 6/C şubesine Bağlama, 6/A şubesine müzik dersleri çalgısız uygulanacaktır.

İLKÖĞRETİM 6. SINIF MÜZİK DERSİ GÜNLÜK PLANI

BÖLÜM I

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	6. SINIF A-B-C ŞUBELERİ
Konu	TÜRK MÜZİĞİNDE MAKAMSAL YAPI
Önerilen Süre	40+40 dk.
Tarih	19.11.2018-30.11.2018
Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışlar	Türk müziğinde başlıca makam dizilerini tanır.
Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü	Müzikte Algı ve Bilgilenme.
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası.
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Bağlama, kanun, akıllı tahta; “ Yangın Biz Yangına Gideriz, Divane Aşık Gibi, Rüya Gibi Her Hatıra ” şarkı/türkülerin notaları.
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: ❖ Dikkati Çekme ❖ Güdüleme ❖ Gözden Geçirme ❖ Derse Geçiş ❖ Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) ❖ Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) ❖ Özet	<p>Dersin konusunu geçilmeden önce öğrencilere “ Her müziğin duygusu aynı mıdır? Müzik dinlerken ya da söylerken ne gibi duygular hissedersiniz?” gibi sorular yönelterek öğrenciler arasında bir tartışma ortamı oluşturulur. Verilen cevaplar doğrultusunda fikrini paylaşan ve soruları cevaplamaya çalışan öğrencilere olumlu pekiştireçler verilir.</p> <p>Dersin konusuna geçildikten sonra, Makam kavramı hakkında çeşitli bilgiler verilir. Belli başlı makamlar tahtaya yazılarak üzerinde öğrencilerin sevdiği ve dinlediği türkü-şarkılar üzerinden tartışma başlatılır. Dinledikleri şarkı-türkülerin insan üzerinde bıraktığı etkiler üzerinde bilgiler verilir. Uşşak makamı, Segâh makamı, Hicaz makamı, Nikriz makamı, Saba makamı, Rast makamı gibi belli başlı makam adları öğrencilerle paylaşılır. Türk müziğinin makamsal bir yapı gösterdiği ifade edilir. Ayrıca eski zamanlarda Türk müziği makamlarının inşalara şifa olması amacıyla kullanıldığı ve kullanım yerleri hakkında bilgiler verilir. “ Yangın Olur Biz Yangına Gideriz, Divane Aşık Gibi, Rüya Gibi Her Hatıra ” şarkı/türkülerin sözleri tahta yazılır. *İlgili sınıfa Kanun ya da Bağlama ile bütün halinde iki kez seslendirilir. Öğretilecek eseler üzerinde makamların etkileri hissettirilmeye çalışılır. Ardından şarkı/türküler küçük parçalara bölünerek kulaktan yansılama yoluyla öğrencilere öğretilir. Küçük parçalar halinde tamamı öğretilen eser genel olarak iki kez seslendirilir. Sınıf mevcuduna göre üç grup oluşturulur ve en güzel seslendiren gruba olumlu pekiştireçler verilerek yarışma ortamında konunun anlaşılabilirliği sağlanır. Anlaşılmayan noktalar varsa bu noktalar üzerinde durularak eserin ve konunun öğrenilmesi sağlanır.</p>
Ölçme-Değerlendirme ❖ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme Değerlendirme etkinlikleri	<p>Dersin sonuna doğru kazanımları ölçmek için öğrencilere çeşitli sorular yöneltilir. Öğrendiğimiz eserleri dinlerken ve söylerken neler hissettiniz? Sizce her müziğin duygusu aynı mıdır, neden? Sizce makamların insan üzerinde ne gibi etkileri var? gibi sorularla konunun anlaşılıp anlaşılmadığı ortaya çıkarılır. Öğretilen eserler üzerinde makamlar ve etkileri üzerine konuşulur. Konunun anlaşılmayan noktaları tekrar vurgulanır. Genel bir tekrar ile ders bitirilir.</p>
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	-

*6/B şubesine Kanun, 6/C şubesine Bağlama, 6/A şubesine müzik dersleri çalgısız uygulanacaktır.

İLKÖĞRETİM 6. SINIF MÜZİK DERSİ GÜNLÜK PLANI

BÖLÜM I

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	6. SINIF A-B-C ŞUBELERİ
Konu	SES DEĞİŞTİRİCİ İŞARETLER
Önerilen Süre	40+40 dk.
Tarih	03.12.2018-14.12.2018

BÖLÜM II

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışlar	Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır. (Diyez, Bemol ve Naturel)
Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü	Müzikte Algı ve Bilgilenme.
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası.
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Bağlama, kanun, akıllı tahta, ders kitabı; " Zeytinyağlı, Deniz Üstü Köpürür, Vardar Ovası " şarkı/türkülerin notaları.
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	Dersin konusunu geçilmeden önce öğrencilere " İki nota arasında başka notalar var mıdır? Notaların önünde değişik işaretler gördünüz mü? "gibi sorular yönelterek öğrenciler arasında bir beyin fırtınası oluşturulur. Verilen cevaplar doğrultusunda fikrini paylaşan ve soruları cevaplamaya çalışan öğrencilere olumlu pekiştireçler verilir.
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dikkati Çekme ❖ Güdülleme ❖ Gözden Geçirme ❖ Derse Geçiş ❖ Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) ❖ Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) ❖ Özet 	<p>Dersin konusuna geçildikten sonra,</p> <p>Ses değiştirici işaretler diyez, bemol ve naturel ile ilgili bilgiler verilir ve sembolleri gösterilir. İki ses arasındaki incelik kalınlık farkına aralık denildiği, Tampere sistemde DO1-DO2 sesleri arasında Sİ-DO ve Mİ-FA aralıkları yarım, diğer aralıkların ise tam aralık olduğu açıklanır. Bazı durumlarda yarım aralıkları tam aralıklara, tam aralıkları yarım aralıklara dönüştürmek gerebildiği vurgulanır ve bu durumda ses değiştirici işaretler kullanıldığı belirtilir. DO1-DO2 seslerin görsel tahtaya çizilerek tam ve yarım aralıklar gösterilir. Diyaz, bemol ve naturel ses değiştirici işaretleri bu görseller üzerinden açıklanır. Piyano tuşesin de bulunan siyah ve beyaz tuşları örnek gösterilerek diyaz ve bemol notaların yerleri açıklanır. "Zeytinyağlı, Deniz Üstü Köpürür, Vardar Ovası " şarkı/türkülerin sözleri tahta yazılır. *İlgili sınıfa Kanun ya da Bağlama ile bütün halinde iki kez seslendirilir. Öğretilen eserler notalarında bulunan ses değiştirici işaretler gösterilir. Ardından şarkı/türküler küçük parçalara bölünerek kulaktan yansılama yoluyla öğrencilere öğretilir. Küçük parçalar halinde tamamı öğretilen eser genel olarak iki kez seslendirilir. Sınıf mevcuduna göre üç grup oluşturulur ve en güzel seslendiren gruba olumlu pekiştireçler verilerek yarışma ortamında konunun anlaşılabilirliği sağlanır. Anlaşılmayan noktalar varsa bu noktalar üzerinde durularak eserin ve konunun öğrenilmesi sağlanır.</p>

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme	Dersin sonuna doğru kazanımları ölçmek için öğrencilere çeşitli sorular yöneltilir. Öğrendiğimiz eserlerin notalarında hangi ses değiştirici işaretler vardır? Diyaz, bemol, naturelın anlamı nedir? Piyanodaki siyah beyaz tuşların anlamı var mıdır? gibi sorularla konunun anlaşılıp anlaşılmadığı ortaya çıkarılır. Öğretilen eserlerin notaları üzerinde ses değiştirici işaretler ve bu işaretlerin önemi hakkında konuşulur. Konunun anlaşılmayan noktaları tekrar vurgulanır. Genel bir tekrar ile ders bitirilir.
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme Değerlendirme etkinlikleri 	
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	-

*6/B şubesine Kanun, 6/C şubesine Bağlama, 6/A şubesine müzik dersleri çalgısız uygulanacaktır.

İLKÖĞRETİM 6. SINIF MÜZİK DERSİ GÜNLÜK PLANI

BÖLÜM I

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	6. SINIF A-B-C ŞUBELERİ
Konu	ATATÜRK VE MÜZİK
Önerilen Süre	40+40 dk.
Tarih	17.12.2018-28.12.2018

BÖLÜM II

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışlar	Atatürk'ün müzikle ilgili temel düşüncelerini kavrar.
Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü	Müzik Kültürü.
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası.
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Bağlama, kanun, akıllı tahta, ders kitabı; "Manastır Türküsü, Yörük Ali, Gençlik Marşı" şarkı/türkülerin notaları.
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri: <ul style="list-style-type: none"> ❖ Dikkati Çekme ❖ Güdüleme ❖ Gözden Geçirme ❖ Derse Geçiş ❖ Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.) ❖ Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.) ❖ Özet 	<p>Dersin konusunu geçilmeden önce öğrencilere "Atatürk'ün müzikle ilgili düşünceleri nelerdir? Atatürk sevdiği türküler/şarkılar nelerdir?" gibi sorular yönelterek öğrenciler arasında bir tartışma ortamı oluşturulur. Verilen cevaplar doğrultusunda fikrini paylaşan ve soruları cevaplamaya çalışan öğrencilere olumlu pekiştirme verilir. Dersin konusuna geçilmeden önce bu dersi öğrendiğiniz takdirde Atatürk'ün Türk müziğine, sanata ve sanatçıya verdiği önemi anlayacaksınız şeklinde ifade ile dersin hedefi vurgulanır.</p> <p>Dersin konusuna geçildikten sonra,</p> <p>Atatürk'ün müzikle ilgili ders kitabında yer alan sözlerinden örnekler okunur. "Hayat musikidir", "Sanatsız kalan bir milletin, hayat damarlarından biri kopmuş demektir", Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, bakan olabilirsiniz. Hatta Cumhurbaşkanı olabilirsiniz fakat sanatkar olamazsınız" gibi Atatürk'ün yıllar önce sözleri okunur ve üzerinde açıklamalar ile fikir alışverişinde bulunulur. Türk müziğinin sağlam temeller üzerinde geliştirilmesi amacıyla müziğin layık olduğu çağdaş medeniyet kurallarına göre gelişmesi gerektiği Atatürk'ün düşünceleri arasında olduğunu belirtilir. Atatürk'ün müziğe verdiği önemi ortaya koyan sözlerden "Hayat Musikidir" sözünün doğduğu İzmir Kız Öğretmen Okulundaki Anısı anlatılır. Atatürk'ün sevdiği Şarkı/türkülerden örnekler verilir. "Manastır Türküsü, Yörük Ali, Gençlik Marşı" şarkı/türkülerinin sözleri tahta yazılır. *İlgili sınıfa Kanun ya da Bağlama ile bütün halinde iki kez seslendirilir. Ardından şarkı/türküler küçük parçalara bölünerek kulaktan yansılama yoluyla öğrencilere öğretilir. Küçük parçalar halinde tamamı öğretilen eser genel olarak iki kez seslendirilir. Sınıf mevcuduna göre üç grup oluşturulur ve en güzel seslendiren gruba olumlu pekiştirme verilerken yarışma ortamında konunun anlaşılabilirliği sağlanır. Anlaşılmayan noktalar varsa bu noktalar üzerinde durularak eserlerin ve konunun öğrenilmesi sağlanır.</p>

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme <ul style="list-style-type: none"> ❖ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme ❖ Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme Değerlendirme etkinlikleri 	Dersin sonuna doğru kazanımları ölçmek için öğrencilere çeşitli sorular yöneltilir. Atatürk'ün sevdiği eserler nelerdir? Atatürk sanat dallarından hangilerini önemsemiştir? Atatürk'ün müziğe verdiği önemi nasıl açıklayabiliriz? gibi sorularla konunun anlaşılıp anlaşılmadığı ortaya çıkarılır. Konunun anlaşılmayan noktaları tekrar vurgulanır. Genel bir tekrar ile ders bitirilir.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	-

*6/B şubesine Kanun, 6/C şubesine Bağlama, 6/A şubesine müzik dersleri çalgısız uygulanacaktır.

EK-5.

Öğretilen Şarkı/Türkü/Marşların Notaları

OTOMOBİL UÇAR GİDER

Çabuk

Söz: Metin Bingöl
Mzik: Nurettin Selçuk

O to mo bil u çar gi der Gön lüm gi bi
ge çer gi der Ben ta li hın pe şin de yim
Ya llı ben den ka çar gi der Yar...
yarı gü zel yol cu gü le gü le

GENÇLİK MARŞI

Uyarlayan: Ali Ulvi Elöve
Müzik: Felix Körling

Çabuk

1 Dağ ba şı nı du man al de miş Gü
2 Bu gök de niz ne re de var Ne

müş de re dur maz a kar Gü
re de bu dağ lar taş lar lar

neş u fuk tan şim di do ğar Yu
Bu a ğaç lar gu zel kuş lar Yu

rü ye lim ar ka daş lar lar
rü ye lim ar ka daş lar lar

Se si mi zi yer gök su din le sin Sert

a dım lar la her yer in le sin

Se si mi zi yer gök su din le sin Sert

a dım lar la her yer in le sin in le sin

DENİZ ÜSTÜ KÖPÜRÜR

Derleyen: Şerafettin Civelek
Yöresi: Muğla-Ula

Orta

De nüz üs tü kö pürür Hey... ca... nim... ri na nay... ri na ri na nay

Ka yı ga da bin sem... gö tü rür... Hey... ca nim hey

Be nim de şu ci hâ nâ ge k şim Hey... ca... him... ri na nay... ri na ri na nay

Öc... gü... zel... den... ö... tu... rü... Hey... ca nim hey

MANASTIR TÜRKÜSÜ

Türkü
Yöresi: Rumeli

Orta

Ma nas ti rin or la sin da
Ma nas ti rin or la sin da

var bir ha vuz ca nim ha vuz
var bir çeş me ca nim çeş me

Bu yur dun kız la rı hep si de ya vuz
Bu yur dun kız lı rı hep si de seç me

Biz ça lar ay na rız
Biz ça lar ay na rız

GELİN AYŞE

Yavaş Türkü

Ko yun ge - iir ya ta ya - ta
Gc lio Ay - şem su ta ya - miş
A man Ay - şem ya man Ay - şem

Ça mur la - ra - ba ta ba ta
Yu sun lar ba - n - şı - tu ta tu ta
Dış lar ba - n - şı - du man Ay - şem

DİVANE ÂŞIK GİBİ

Türkü
Yöresi: Trabzon

Orta

1 Di va ne â şık gi bi de do la nı rım yol lar... da
2 Al şa lın ye şil şa lım da dün ya yı do la şa lım

Kn se nin se be bu... ne yâr se nin se be bu... ne
Sen yağ mur ol ben bu... lut sen yağ mur ol ben bu... lut

Kal dım İs tan bul... lar da kal dım İs tan hul
Maç ka da bu lu şa lım maç ka da bu luş

HORUZUMU KAÇIRDILAR

Türkü

Yöresi: Eskişehir

Orta

1 Ho ro zu nu ka çır dı lar Dam dan da ma u çur du lar
2 Ho ro zu mun tü yü ka ra Se si gi der Üs kü de ra

Su yu na da pi lav pi şir di ler *p* Geh bi li bi li bi li bi li bi
Bu gün ler de düş tüm da ra Geh bi li bi li bi li bi li bi

Bı li bi le bi li çil li de ho ro zum kay— bol— du
Bı li bi le bi li çil li de ho ro zum kav. kav.

NAR DANESI

Çulsi

Nesret ERTAS

Sev da ol ma say di da gö... nü le... dol ma say... di...

Dün ya ne ye ya rar di... da gü ze li ol... ma say... di

Nar da ne si da ne si... de se vi yom mer... da ne... si

Gü zel le rin i çin de... de sev di ğim bir... da ne... si

OYNAYA OYNAYA GELİN ÇOCUKLAR

Söz: Adnan Çalınakçıoğlu
Müzik: Salih Aydoğan

Çabuk

BEN AĞLARIM YANE YANE

Yunus Emre

Oria

Ben ağ la rım ya ne ya ne Aşk ba
ya di be ni ka ne Ne a ki lem
ne di va ne Gel gör be ni aşk ney
le di Gel gör be ni be ni aşk ney le di
Ux de g ri tar ey le di

ANNEM ANNEM

Söz
Müzik: Alman Ezigisi

no

Ku-çu - cük - ken ba - şu - cum - da ba - na - nın - ni söy - ler - din

Sa - bah - la - rı u - yu - nun - ca be - ni ok - şar se - ver - din

Eğücükken başucumda
Bana ninni söyledin
Sabahları uyurınca
Bana okşar severdin

Benim annem güzel annem
Beni al dizlerine
Kucağında okşa beni
Yine nunniler söyle

Bir masalla avunurdum
Vatarım dizlerine
Sen gülünce doyamazdım
O sevimli yüzüne

Bugün hala kulağında
Çınlıyor taflı sesin
Benim annem güzel annem
Kalbimin neş'esisin

YÖRÜK ALİ

Yöresi: Nazilli
Derleyen: Muzaffer Sarısözen

Ölür

Şu Dal ma dan geç...tin mi ; So ğuk su lar iç...tin mi
Şu Dal ma nın çeş...me si Ne hoş o lur iç...me si
Cep ke...ni min kol...la rı Pa rıl...dı yor pul...la rı

E fe...le rin i...çin de Yö rük A li yi seç...tin... mi
Yö rük A li yi so...rar san E fe...le rin seç...me... si
Yö rükde A li ge...li yor A çıl...Ay dın yol...la... n

Hey gi di nin e fe... si e... fe... si... E fe le rin e fe... si...

ÇAYIR ÇİMEN GEZE GEZE

Türkü
Yöresi: Isparta

Orta

1 Çayır çi men ge ze ge ze of
2 Pen ce re den kuş uç tu of

Öl düm ben bir ge ve ze of
Yan di yü rek tu tuş tu of

Kı zı na me yıl ver dim da rı ma ha nım toy ze
Yan ma vü re ğim yan ma yay ı lık bi ze düş tu

Da rı ma ha nım ley ze of m om of
Ay ı lık bi ze düş tu of ni nem of of

ZEYTİNYAĞLI YİYEMEM

Türkü
Yöresi: Bursa

Çabuk

1. Zeytin yağ lı yi ye mem a, man_____ bas ma da fis_____ tan_____

gi ye mem a man_____ bas ma da fis_____ tan_____ gi ye mem_____ a_____ man

Se nin gi hi ca_____ hi_____ ic_____ ben c fen_____ dim_____

di ye mem a man_____ ben c fen_____ dim_____ di ye mem_____ a_____ man

Kal dım du man ı çi dağ lar da_____

sev gi li yâ_____ rım_____ ne re ler_____ de

2. Kere üzüm asmaşı, yeşil olur yazması.
Den yârından ayrılmam, kara yazı yazması.
Kaldım duman içi dağlarda, sevgili yârim nerelerde.
3. Asmadan üzüm aldım, sapını uzun aldım.
Verin benim yârimi, annemden izin aldım.
Kaldım duman içi dağlarda, sevgili yârim nerelerde.

HA BURADAN AŞAĞI

Türkü
Yöresi: Karadeniz

Çabuk (2+2+3)

1 Ha bu ra dan a şa ğı da Ben i ne men i uç men
2 Ay do ğar cı ıı çı nı Op sem e lin i ç i ni

Ku çü cük sün Fa di men de So zu ne gu ve ne mem ve ne mem
Dün ğe ce ne re dey din Çöl lü man gu ver ci ni ver ci ni

VARDAR OVASI

Türkü
Yöresi: Rumeli

Örüm

1 Ma ya dağdan kal kan kaz lar Al to puk lu
2 Ma ya dağın yıl dı zi yım Ben an ne min

be yaz kız lar kaz lar
bir ki zi yım zi yım

yâ ri min yü re gi siz lar Eğ le ne mem
c fen di min sağ gö zü yüm

al du na mam ben bu yer ler de du

ra mam Vnr dar o va sı Var dar o va

si ka za na ina dım sı la pa ra sı

RÜYA GİBİ HER HATIRA

Söz: Cengizhan Altıntaş
Müzik: Mehmet İlgin

Çabuk

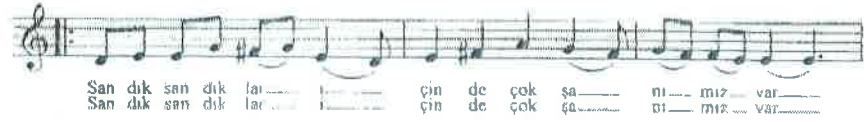
Rü ya gi bi her ha ti ra her ya
 şan_ ti ba na _____ Ne bul_ duy sa kay bet
 ti gö nül_ aşk tan ya na _____ Ö mür ç
 çek ka dar na rın bir gün ka dar kı
 sa _____ Ağ la ma değ_ mez_ ha yat_ _____
 — bu göz yaş la rı na _____

YANGIN OLUR BİZ YANGINA GİDERİZ

Türkü

Yüresi: İstanbul

Çabuk

EK-6.
Araştırma İzin Belgeleri

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
TOKAT

Enstitünüz Devlet Konservatuarı Türk müziği anabilim dalı 179516005 no' lu yüksek lisans öğrencisiyim. " Çalgı Eşlikli Uygulamaların İlköğretim 6.sınıf Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Başarı ve Tutumlarına Etkisi "konulu tezimin deneysel uygulaması için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Tokat'ın Turhal ilçesinde bulunan İbni Sina Ortaokulu'nda kontrol ve deney grubu olmak üzere belirlenecek üç şube 6. sınıfın müzik derslerinde uygulama yapmak istiyorum.

Ekte kimlik fotokopisi sunulan ve enstitünüzün 179516001 no' lu Devlet Konservatuarı Türk müziği anabilim dalı yüksek lisans öğrenciniz Funda Keklik, çalgı eşlikli 6.sınıf müzik derslerinde uygulayıcıdır.

Araştırmamı yapmak için Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınması hususunda gereğini bilgilerinize arz ederim.

ADRES:

Cumhuriyet Mah. Damla Sok.

No: 20/10

Tokat/Turhal

Tel: 544 501 55 82

03.10.2018

Hamza Oruç KIZIKLI

EKLER:

- 1- Tez Önerisi
- 2- Öğrencilere uygulanacak Müzik Dersi Tutum Ölçeği
- 3- Öğrencilere uygulanacak Müzik Dersi Başarı Testi
- 4- Kimlik Fotokopisi

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677-44-E.22871850
Konu : Araştırma İzni Verilmesi

28/11/2018

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 09/10/2014 tarihli ve 27001677/600/4437181 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun 26/07/2017 tarihli tutanağı.
d) Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 22/02/2018 tarih ve 3193 sayılı yazısı.

GOP Üniversitesi'nin ilgi (d) talebi gereği Sosyal Bilimler Enstitüsü Devlet Konservatuarı Türk Müziği Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hamza Oruç KIZIKLI Ekim 2018-Haziran 2019 tarihleri arasında Tokat Turhal ilçesi İbni Sina Ortaokulunda kontrol ve deney gurubu olmak üzere oluşturulacak üç gurup halinde 6. Sınıf Müzik dersi öğrencilerine Müzik derslerinde "Çalgı Eşlikli Uygulamaların 6. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Başarı ve Tutumlarına Etkisi" ile ilgili ölçek uygulaması konusunda hazırlanmış olduğu bilimsel amaçlı anket çalışmasını uygulamak istemektedir.

Söz konusu bilimsel amaçlı çalışmanın belirtilen tarihleri arasında uygulama yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Abdullah TAŞTAN
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
28/11/2018

Mehmet Suphi KÜSBECİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

- Ek:
1-Tutanak
2-Anket
3-Tez Öneri Formu
4-GOP Ün.v.Rektörlüğü yazısı

Adres: GOP Bofyanı 04.00 Tokat Merkez
Elektronik Ad: www.meb.gov.tr
E-posta: iletisim@istatistik.gov.tr

Bilgi için: Adnan YILMAZ Mevsur
E-posta: iletisim@istatistik.gov.tr
E-posta: iletisim@istatistik.gov.tr

Tarih ve Sayı: 05/12/2018-32496

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677-44-E.23240500
Konu : Araştırma İzni

03.12.2018

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 05/10/2018 tarih ve 14763 sayılı yazımız.

İlgi yazımız ekinde gönderilen Üniversitenizin Eğitim Bilimleri Enstitüsü Devlet Konservatuarı Türk Müziği Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hamza Oruç KIZIKLI'ya ait araştırma izni Müdürlüğümüz İnceleme Komisyonu tarafından incelenmiş, söz konusu araştırmanın yapılmasında herhangi bir sakınca olmayacağı kanaatine varılmış olup, konu ile ilgili Valilik Onayı ekte gönderilmiştir.

Bilginizi ve gereğini arz ederim.

Murat KÜÇÜKALİ
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek : Valilik Onayı

04 12 8
Aydın Çiçek

Evrak Tarih ve Sayısı: 06/12/2018-E.59449

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı :23845617-044/59449
Konu :Araştırma İzni

06/12/2018

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi yazınıza cevaben Tokat Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 03.12.2018 tarih ve 23240500 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. İsa GÖKÇE
Rektör Yardımcısı

EK :
yazı (2 sayfa)

ÖZGEÇMİŞ

- Adı Soyadı :** Hamza Oruç KIZIKLI
- Doğum Yılı ve Yeri :** 1989/ Amasya.
- Lisans Öğrenimi :** Lisans (1) : 2007-2011 Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü.
Lisans (2): 2011-2015 Gaziosmanpaşa Üniversitesi Müzik Eğitim ABD Müzik Öğretmenliği.
- Yüksek Lisans Öğrenimi :** Gaziosmanpaşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Müziği Yüksek Lisans Programı
- Yabancı Dili :** İngilizce
- Bilimsel Faaliyetleri:**
- 1) UMUZDAŞ, S. VE KIZIKLI, H. O. (2018). İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumları. *International Journal of Human Sciences*. 15(3), 1561-1567.
  - 2) UMUZDAŞ, S., KIZIKLI, H.O., UMUZDAŞ, M. S. (2019). Türk Sanat ve Halk Müziği Çalgılarıyla Yürütülen Müzik Dersi Uygulamalarının İlköğretim Öğrencilerinin Ders Başarı ve Tutumlarına Etkisi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 2019; 16(1):1515-1538.
- İş Deneyimi:** 2015-2019 MEB Müzik Öğretmeni.
- Çalıştığı Kurum:** Turhal İbni Sina Ortaokulu Müzik Öğretmeni.
- E-Posta Adresi:** hamzaoruckizikli@hotmail.com.